НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Відділення заочного та дистанційного навчання

Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

Спеціальність D 1 «Облік і оподаткування»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Студентка 6 курсу групи ОАм-6 (24.31) _____ Підопригора Оксана Василівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Л.С. Новіченко
(підпис) (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор Разумова К.М.
(підпис) (прізвище, ініціали зав. кафедри)

Київ 2026

StrikePlagiarism.com

Документ прийнятий

Звіт подібності

Метадані

Назва організації	підрозділ
National Academy of Statistics, Accounting and Audit	**National Academy of Statistics, Accounting and Audit**

Заголовок

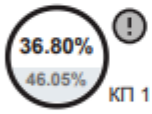
Підопригора О.

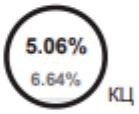
Автор	Науковий керівник / Експерт
---	**Новіченко**

Кількість слів	Кількість символів	Дата звіту	Дата редагування	ІД документу
21867	**177129**	**1/5/2026**	**1/6/2026**	**333039018**

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.





21867
Кількість слів

177129
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	ß	16
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	·	133
Білі знаки	ß	0
Парафрази (SmartMarks)	a	289

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАОЧНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступінь – ***магістр***
Галузь знань - ***D «Бізнес, адміністрування та право»***
Спеціальність – ***D 1 «Облік і оподаткування»***
Освітньо-професійна програма – ***«Облік і аудит в управлінні підприємницькою діяльністю»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування
_____д.е.н., проф. К.М. Разумова
"____" _____202_ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
Підопригори Оксани Василівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Організація та методика обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу в системі управління підприємством»

керівник проекту (роботи) Новіченко Людмила Степанівна, к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НАСОА від 22.09.2025 року № 310/1.

2. Строк подання студентом роботи «20» грудня 2025 року

3. Вихідні дані роботи: економічна сутність власного капіталу підприємства, розробка класифікації власного капіталу, організація та методика бухгалтерського обліку формування та використання власного капіталу, методичні та організаційні положення економічного аналізу та аудиту операцій з власним капіталом в системі управління підприємством.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно зробити): відповідно до затвердженого плану магістерської роботи.

5. Перелік графічного матеріалу: рисунки за темою дослідження, таблиці з розрахунком аналітичних показників, бухгалтерські проведення за темою дослідження, пропозиції з удосконалення організаційно-методичних положень економічного аналізу та аудиту операцій з власним капіталом підприємства .

6. Дата видачі завдання: «03» вересня 2025 року.

Керівник _____Новіченко Л.С.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____Підопригора О.В.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	03 вересня 2025 р.	виконано
2.	Проведення досліджень наукових праць, джерел інформації та їх аналіз	05 версня 2025 р.	виконано
3.	Написання вступу до кваліфікаційної роботи магістра	09 вересня 2025 р.	виконано
4.	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи магістра	28 вересня 2025 р.	виконано
5.	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи магістра	11 жовтня 2025 р.	виконано
6.	Написання третього розділу кваліфікаційної роботи магістра	23 жовтня 2025 р.	виконано
7.	Написання четвертого розділу кваліфікаційної роботи магістра	10 листопада 2025 р.	виконано
8.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	17 листопада 2025 р.	виконано
9.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи магістра згідно з зауваженнями керівника	19 грудня 2025 р.	виконано

Студентка _____ Підопригора О.В._
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ _Новіченко Л.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи магістра
студентки Національної академії статистики, обліку та аудиту

Підопригори Оксани Василівни
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Тема «Організація та методика обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу в системі управління підприємством»

Загальний обсяг роботи складає 112 сторінок.
Містить 23 таблиці, 17 рисунків,
75 літературних джерела, 11 додатків.

Актуальність дослідження. Власний капітал є основою для забезпечення ефективності діяльності підприємства й запорукою його фінансової стійкості. В умовах невизначеності та кризових явищ в економіці особливо підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури власного капіталу, а також фінансування поточної господарської діяльності підприємства. Раціональне та збалансоване співвідношення між власним та залученим капіталом підприємства безпосередньо впливає на дотримання принципу автономії та безперервності діяльності підприємства.

Основним джерелом, де акумулюється та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік. Він відображає процес формування власності, обсяг прав власників підприємства, розподіл результатів їх діяльності, тобто інформацію про формування та використання власного капіталу як фінансової основи діяльності. Достовірна та оперативна інформація щодо операцій з формування та використання власного капіталу є основою для ухвалення управлінських рішень щодо структури та джерел фінансування господарської діяльності.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій спрямованих на удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та

використання власного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу та аудиту операцій з формування та використання власного капіталу на ТОВ «Укрторгтранссервіс».

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методичні положення обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на ТОВ «Укрторгтранссервіс».

Використані методи наукового дослідження. Для вирішення всіх поставлених завдань були використані наступні методи дослідження: аналіз та синтез використовувались при дослідженні теоретичних та практичних аспектів обліку та економічного аналізу власного капіталу; методи індукції, дедукції застосовувались при дослідженні методики бухгалтерського обліку господарських операцій з формування та використання власного капіталу та їх відображення у звітності підприємства; прийоми фактичного та документального контролю, порівняння використані при вивченні аудиту власного капіталу; також використовувались статистичні методи дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в уточненні та доповнені науково-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на підприємстві, зокрема:

– уточнено трактування поняття «власний капітал» та запропонована класифікація власного капіталу для потребу бухгалтерського обліку, що дозволяє забезпечити подальший розвиток аналітичного обліку в розрізі запитів управлінського персоналу;

– удосконалено організацію бухгалтерського обліку власного капіталу на основі встановлення ключових питань, які повинні бути врегульовані в організаційній, методичній та технічній складових облікової політики, що забезпечує формування єдиних підходів до бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства;

– удосконалено методичні положення бухгалтерського обліку формування та використання власного капіталу на основі удосконалення аналітичного обліку та формування внутрішньої управлінської звітності щодо відображення складових власного капіталу, що значно розширює інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень;

– удосконалено методику економічного аналізу на основі обґрунтування доцільності комп'ютеризації виконання аналітичних робіт на підприємстві та встановлення основних програм для забезпечення даного бізнес-процесу.

У першому розділі магістерської роботи розглянуто питання визначення економічного змісту дефініції «власний капітал», досліджено особливості його класифікації, встановлено порядок нормативного регулювання та стан наукових досліджень проблемних питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу підприємства. У другому розділі досліджено питання організації та методики бухгалтерського обліку формування та використання власного капіталу в системі управління підприємством. У третьому розділі досліджено організаційно-методичні положення економічного аналізу власного капіталу. Четвертий розділ присвячено питанням організації та методики аудиту формування та використання власного капіталу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в формуванні науково обґрунтованих методичних рекомендацій, направлених на удосконалення організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу підприємства, що сприятиме зростанню ефективності управління системою зобов'язань, забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності підприємства.

Ключові слова: власний капітал, чисті активи підприємства, облікова політика, статутний капітал, резервний капітал, аудит власного капіталу, економічний аналіз формування та використання власного капіталу.

Студентка _____Підопригора О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 13
1.1. Економічна сутність та класифікація власного капіталу підприємства.... 13
1.2. Огляд нормативно-правового регулювання та літературних джерел з обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємства 19
1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Укрторгтранссервіс», його галузеві особливості та оцінка фінансового стану 31
Висновки до розділу 1..... 37
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 39
2.1. Організація обліку власного капіталу на підприємстві 39
2.2. Методика обліку формування та використання власного капіталу на підприємстві..... 44
2.3. Відображення інформації про власний капітал у формах звітності підприємства 58
2.4. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства 64
Висновки до розділу 2..... 68
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 71
3.1. Організація аналізу власного капіталу на підприємстві..... 71
3.2. Аналіз власного капіталу підприємства 77
3.2. Удосконалення аналізу власного капіталу підприємства..... 81
Висновки до розділу 3..... 95

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ... 867

4.1. Організація аудиту власного капіталу підприємства 88

4.2. Методика аудиту власного капіталу підприємства 93

4.3. Напрями удосконалення організації і методики аудиту власного капіталу підприємства 102

Висновки до розділу 4… 107

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 109

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 113

ДОДАТКИ 120

ВСТУП

Власний капітал є гарантією підтримки ефективності діяльності підприємства й запорукою його фінансової стійкості. В умовах невизначеності та кризових явищ в економіці особливо підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури власного капіталу, а також фінансування поточної господарської діяльності підприємства. Раціональне та збалансоване співвідношення між власним та залученим капіталом підприємства безпосередньо впливає на дотримання принципу автономії та безперервності діяльності підприємства.

Основним джерелом, де акумулюється та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік. Він відображає процес формування власності, обсяг прав власників підприємства, розподіл результатів їх діяльності, тобто інформацію про формування та використання власного капіталу як фінансової основи діяльності. Достовірна та оперативна інформація щодо операцій з формування та використання власного капіталу є основою для ухвалення управлінських рішень щодо структури та джерел фінансування господарської діяльності.

Проблемні питання бухгалтерського обліку формування та використання власного капіталу активно досліджуються в багатьох наукових роботах українських та зарубіжних вчених. Проте, підходи до вирішення проблем, пов’язаних з даним питанням є неоднозначними, що вказує на актуальність даної теми та необхідність її подальшого вивчення.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій спрямованих на удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу підприємства.

Для досягнення поставленої мети дослідження потрібно вирішити наступні **завдання:**

– розкрити економічну сутність й класифікацію власного капіталу підприємства;

– провести огляд нормативної бази та літературних джерел щодо обліку формування та використання власного капіталу;

– навести організаційно-економічну характеристику ТОВ «Укрторгтранссервіс», його галузеві особливості та здійснити оцінку фінансового стану;

– дослідити особливості організації та методичні положення бухгалтерського обліку операцій з формування та використання власного капіталу підприємства;

– дослідити особливості організації та методики аналізу формування та використання власного капіталу підприємстві;

– вивчити організаційні положення аудиту власного капіталу підприємства;

– дослідити методику аудиту власного капіталу підприємства;

– навести пропозиції з удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу та аудиту операцій з формування та використання власного капіталу на ТОВ «Укрторгтранссервіс».

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методичні положення обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на ТОВ «Укрторгтранссервіс».

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти України та зарубіжних країн із питань обліку формування та використання власного капіталу підприємства, наукові статті, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання, електронні ресурси, звітність і облікові матеріали ТОВ «Укрторгтранссервіс».

Методи дослідження. Для вирішення всіх поставлених завдань були використані наступні методи дослідження: аналіз та синтез використовувались при дослідженні теоретичних та практичних аспектів обліку та економічного аналізу власного капіталу; методи індукції, дедукції

застосовувались при дослідженні методики бухгалтерського обліку господарських операцій з формування та використання власного капіталу та їх відображення у звітності підприємства; прийоми фактичного та документального контролю, порівняння використані при вивченні аудиту власного капіталу; також використовувались статистичні методи дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в формуванні науково обґрунтованих методичних рекомендацій, направлених на удосконалення організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу підприємства, що сприятиме зростанню ефективності управління системою зобов'язань, забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності підприємства.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні та доповнені науково-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на підприємстві, зокрема:

– уточнено трактування поняття «власний капітал» та запропонована класифікація власного капіталу для потребу бухгалтерського обліку, що дозволяє забезпечити подальший розвиток аналітичного обліку в розрізі запитів управлінського персоналу;

– удосконалено організацію бухгалтерського обліку власного капіталу на основі встановлення ключових питань, які повинні бути врегульовані в організаційній, методичній та технічній складових облікової політики, що забезпечує формування єдиних підходів до бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства;

– удосконалено методичні положення бухгалтерського обліку формування та використання власного капіталу на основі удосконалення аналітичного обліку та формування внутрішньої управлінської звітності щодо відображення складових власного капіталу, що значно розширює інформаційну базу для ухвалення управлінських рішень;

– удосконалено методику економічного аналізу на основі обґрунтування доцільності комп’ютеризації виконання аналітичних робіт на підприємстві та встановлення основних програм для забезпечення даного бізнес-процесу.

Інформаційну основу дослідження становлять законодавчо-нормативні акти України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукові праці з даної проблеми вітчизняних і зарубіжних вчених, фінансова і статистична звітність, внутрішня облікова документація досліджуваного підприємства.

Публікація результатів кваліфікаційної роботи магістра була оприлюднена у збірнику XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» (28.03.2025 р.) на тему: Проблемні питання бухгалтерського обліку резервного капіталу підприємства.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст магістерської роботи викладений на 112 сторінках друкованого тексту, включаючи 23 таблиці, 17 рисунків, 11 додатків. Список використаних джерел містить 75 найменувань, що викладені на 7 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічна сутність та класифікація власного капіталу підприємства

Власний капітал підприємства є основоположним базисом для реєстрації суб'єкта господарювання та провадження його господарської діяльності. Дотримання принципу безперечності діяльності підприємства забезпечується на основі достатнього обсягу чистих активів підприємства та наявністю прибутку. Достатній обсяг статутного капіталу забезпечує автономну діяльність підприємства, формує фінансові механізми для погашення поточних зобов'язань. Достатній обсяг власного капіталу також забезпечує фінансову стійкість та збалансованість джерел формування майна підприємства, що в подальшому впливає на кредитоспроможність та структуру балансу суб'єкта господарювання.

Власний капітал підприємства є ключовим показником автономії підприємства та його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Питання встановлення сутності поняття «власний капітал» досліджено в багатьох літературних джерела, і за результатами їх вивчення встановлено відсутність єдиної думки щодо дефініції поняття "власний капітал"

Згідно з НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [39] власний капітал – різниця між активами і зобов'язаннями підприємства. Визначення економічного змісту поняття «власний капітал» безпосередньо впливає на порядок його облікового відображення та розкриття інформації про зміни в його структурі у фінансовій звітності. Аналізуючи дефініції терміну "власний капітал", наведені в різних літературних джерелах можна зробити висновок, що думки вчених і практиків розділилися (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Аналіз дефініцій поняття “власний капітал” різними авторами та науковцями

№ з/п	*Визначення капіталу*	*Група авторів*	*Кількість джерел*	*Питома вага, %*
1.	Загальна вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності та використовуються для одержання прибутку	Загородній А.Г., Олійник О.В., Чебанова Н.В., Стоун Д., Кірейцев Г.Г.	5	21,7
2.	Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов’язань	Ван Глен А., Хом’як Р.Л., Кутер М.І., Пархоменко В.М., Пушкар М.С., Хендріксен Е.С., Скирпан О.П., Бернстайн Л.А.	8	34,7
3.	Капітал, вкладений власниками (засновниками) підприємства капітал	Сопко В.В., Голов С.Ф., Мочерний С.В., Шатило Н.В., Міддлтон Д., Чедвик Л.	6	26,1
4.	Джерело утворення майна, основне джерело фінансування	Максимова В. Ф., Сопко В.В., Самойлова Т. А., Безкоровайна Л.В.	4	17,4
Всього		**Х**	**23**	**100**

Результати дослідження сутності дефініції «власний капітал» різними авторами дають змогу розмежувати економічне і облікове значення цього терміну, оскільки в політичній економії капітал є фактором виробництва, інколи ототожнений із засобами виробництва, а з бухгалтерської точки зору, капітал є різницею між активами підприємства і його зобов’язаннями.

Найпоширенішим тлумаченням власного капіталу (34,7 %) є його визначення як частини в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов’язань. Такий підхід до визначення змісту поняття «власний капітал» зумовлений ототожненням даного терміну з наявним трактуванням поняття на рівні законодавства.

Трактування власного капіталу як суми вкладеного капіталу засновниками (26,1 %) (власниками), більше відноситься до визначення статутного капіталу, під яким розуміють сукупність внесків (часток, акцій за

номінальною вартістю) засновників (учасників) в майно при створенні підприємства для забезпечення його статутної діяльності.

В міжнародній практиці ведення бухгалтерського обліку власний капітал розглядається як капітал, вкладений акціонерами компанії, і включає два джерела: 1) вкладений капітал – інвестиції акціонерів компанії; 2) накопичений нерозподілений прибуток, який реінвестований в бізнес.

Вдалий зміст поняття «власний капітал» формулює перша група науковців, визначаючи його як загальну вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності та використовуються для одержання прибутку. Вважаємо, що дане визначення в найбільшій мірі розкриває сутність та призначення власного капіталу.

Капітал, сформований на початку діяльності і набутий в процесі функціонування, вважається власністю підприємства. При цьому структуру власного капіталу можна представити різними шляхами залежно від того, як трактується економічна сутність поняття «капітал». Якщо виходити з позиції джерел формування власного капіталу, то до основних джерел належать суми, внесені власниками (засновниками), нерозподілений прибуток, безоплатно отримані активи і суми переоцінок. Така класифікація власного капіталу є базовою для відображення у бухгалтерському обліку будь-якого підприємства.

Існує ще одна класифікація власного капіталу – за вимогами законодавства, згідно якої власний капітал включає реєстрований капітал (статутний капітал) та незареєстрований капітал, який формується безпосередньо в процесі діяльності підприємства (резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток).

Власний капітал як економічна категорія відображає процес створення, розподілу, використання і відтворення ресурсів в діяльності підприємства. Тому, в структурі власного капіталу доцільно виділити такі складові: вкладений, накопичений капітал та вилучений капітал що впливає на його розуміння як об’єкта бухгалтерського обліку (рис. 1.1).

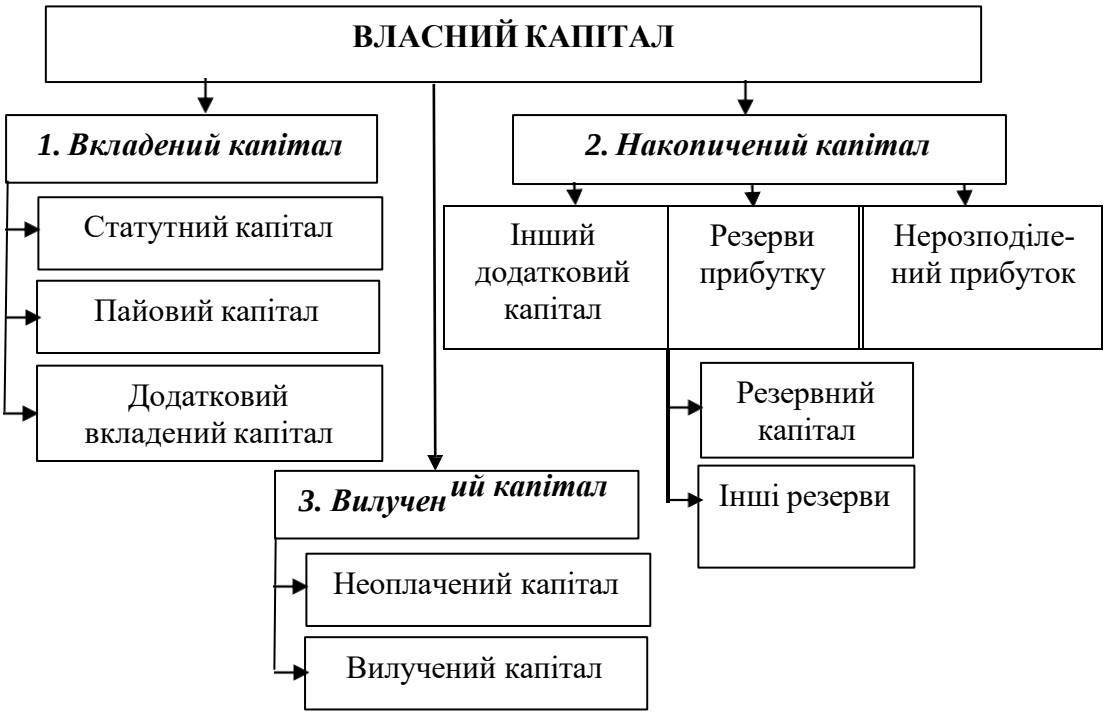


Рис. 1.1. Структура власного капіталу підприємства як об'єкта бухгалтерського обліку

Джерело: власна розробка

Вирішення протиріч між юридичним оформленням внесків у капітал полягає в застосуванні в системі бухгалтерського обліку і фінансової звітності коригувальних показників (вилученого капталу): неоплачений капітал; вилучений капітал. Ці показники відбивають рух власного капіталу у процесі його формування й управління ним, і є технічно регулюючими щодо сплаченого капіталу.

Власний капітал містить у собі різні за своїм економічним змістом, принципи формування і використання джерела фінансових ресурсів: статутний, додатковий, резервний капітал. Крім того, до складу власного капіталу, яким може оперувати суб'єкт господарювання, без застережень при здійсненні угод, входить нерозподілений прибуток, пайовий, вилучений та неоплачений капітали.

Отже, у загальному вигляді сутність власного капіталу підприємства можна визначити як сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і

нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи. Зміст складових власного капіталу представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Зміст складових власного капіталу та їх характеристика

№ з/п	*Стаття власного капіталу*	*Зміст*
1	Статутний капітал	Зареєстрована вартість простих та привілейованих акцій для акціонерних товариств і сума оголошеного статутного капіталу для інших підприємств, зафіксована в статутних документах
2	Пайовий капітал	Сума пайових внесків фізичних і юридичних осіб, якщо це передбачено статутними документами
3	Додатково вкладений капітал	Сума перевищення вартості продажу акцій над номінальною вартістю (емісійний дохід)
4	Інший додатковий капітал	Сума дооцінки необоротних активів, вартість активів, безоплатно отриманих підприємством від фізичних або юридичних осіб, інші види додаткового капіталу
5	Резервний капітал	Сума резервів, створених підприємством відповідно до діючого законодавства або статутних документів
6	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Прибуток, реінвестований у підприємство, або непокритий збиток
7	Неоплачений капітал	Заборгованість власників (учасників) за внесками до статутного капіталу
8	Вилучений капітал	Фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у своїх акціонерів

Джерело: систематизовано на основі [32, 65, 33]

Згідно юридичного підходу специфіка власного капіталу проявляється в наявності в його складі різних джерел (суми внесені акціонерами, нерозподілений прибуток, безоплатно отримані активи і суми переоцінок), але не в їх кількості, а в якісній різнорідності. Це пояснюється тим, що критерієм об'єднання складових у власному капіталі є певний тип зобов'язальних відносин – відносин з власником, виникнення і зміст яких обумовлені отриманням від власника певної частини активів підприємства, а не спосіб їх виникнення в процесі господарської діяльності підприємства. Одні виникають

в процесі підписки на акції акціонерного товариства, інші – визначаються нагромадженням коштів, що перевищують внески в статутний капітал шляхом реінвестування в діяльність підприємства частини нагромадженого прибутку. При цьому якісна неоднорідність власного капіталу проявляється в тому, що для різних його елементів можуть відрізнятися:

- причини виникнення певного елемента власного капіталу;
- умови, які можуть забезпечити перетворення певного елемента в термінове зобов'язання;
- умови, які обмежують коло подій, що можуть забезпечити появу термінового зобов'язання;
- склад потенційних кредиторів за терміновими зобов'язаннями, що з'явилися.

На даними досліджень О.І. Пилипенка більшість вчених подають класифікацію власного капіталу за складом. У результаті проведених досліджень він дійшов висновку, що це є однобоким висвітленням і тому пропонує класифікацію за формою та рівнем відповідальності (рис.1.2).



Рис. 1.2. Класифікація власного капіталу за формою та рівнем відповідальності за О.І. Пилипенком [46, с. 248]

«Класифікація власного капіталу за формою дозволяє визначити частину капіталу, який був інвестований засновниками; одержаний безоплатно; зароблений протягом звітного періоду. Класифікація за рівнем відповідальності дає змогу ранжувати капітал на юридично закріплений в установчих документах та нерегламентований як обов'язковий чинним законодавством» [46, с. 248].

Отже, в ході проведеного дослідження було виявлено, що різноманітність поглядів вітчизняних та зарубіжних економістів свідчить про неоднозначність та багатоаспектність поняття "власний капітал". Структура власного капіталу залежить від того, як трактується економічний зміст поняття «капітал».

1.2. Огляд нормативно-правового регулювання та літературних джерел з обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємства

На сьогодні в Україні операції із власним капіталом є недостатньо врегульованими. Неузгодженість норм чинного законодавства, нормативних документів з бухгалтерського і податкового обліку, відсутність методичного забезпечення оцінки розміру статутного капіталу за критеріями справедливої вартості і вартості чистих активів негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання.

Знання нормативної бази щодо формування та використання власного капіталу має велике значення в організації бізнесу, тому ці питання повинні знати всі без винятку підприємці, бухгалтери та юристи. Формування власного капіталу пов'язане з дотриманням нормативних актів, адже у протилежному випадку це може призвести до накладання фінансових санкцій або навіть до процедури ліквідації підприємства.

При організації бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом необхідно дотримуватися наступних нормативно-правових документів, що діють в Україні (Додаток А).

Законодавчі основи регулювання бухгалтерського обліку закладені в Законі України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, який визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Принципи бухгалтерського обліку операцій із власним капіталом базуються як на загальних принципах бухгалтерського обліку, зокрема на принципі визнання активів і зобов’язань, доходів і витрат, так і на вимогах корпоративного права і законодавства про цінні папери.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал та розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначається НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [39] та НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [40], норми яких стосуються підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Даними Положеннями визначаються загальні вимоги до розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності, а також в консолідованій звітності підприємства.

Порядок формування та облік власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, вимог чинного законодавства щодо мінімального розміру статутного, резервного капіталу тощо.

В сучасній економіці можна зустріти велику кількість підприємств, які можна класифікувати за різними ознаками. Слід звернути увагу, що залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу в Україні діють підприємства унітарні та корпоративні.

Унітарне підприємство створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї). Унітарними є підприємства державні, комунальні,

підприємства, засновані на власності об’єднання громадян, релігійної організації або на приватній власності засновника.

Корпоративним є підприємство, створене двома і більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), статутний капітал якого поділений на частки. Корпоративними є кооперативні підприємства, підприємства, що створюються у формі господарського товариства, а також інші підприємства, в тому числі засновані на приватній власності двох або більше осіб.

Відповідно до Господарського кодексу України господарським товариством є юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками. Господарськими товариствами визнаються підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об’єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку. До господарських товариств належать: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства. До акціонерних товариств належать: відкрите акціонерне товариство, акції якого можуть розповсюджуватися шляхом відкритої підписки та купівлі-продажу на біржах; закрите акціонерне товариство, акції якого розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватися шляхом підписки, купуватися та продаватися на біржі.

Відповідно до Закону України “Про акціонерні товариства” [50] виділяють наступні типи акціонерних товариств: «публічні акціонерні товариства, що можуть здійснювати публічне та приватне розміщення акцій та приватні акціонерні товариства, що можуть здійснювати тільки приватне розміщення акцій. Акціонерне товариство може бути створене однією особою чи може складатися з однієї особи у разі придбання одним акціонером усіх акцій товариства» [50].

Загальні визначення елементів власного капіталу набувають специфічних особливостей залежно від організаційно-правової форми

підприємства. Ці особливості зумовлені насамперед нормами законодавства, якими встановлено організаційні форми підприємств, та вимогами щодо порядку формування та руху власного капіталу цих підприємств (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Елементи власного капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання

№ з/п	*Елементи власного капіталу*	*Господарські товариства*	*Приватні підприємства*	*Державні підприємства*	*Кооперативи*	*Фермерські господарства*
1	Статутний капітал	+	+	+	-	-
2	Пайовий капітал	-	-	-	+	+
3	Додатковий капітал: Додатковий вкладений капітал Інший додатковий капітал	 + +	 - +	 - +	 - +	 - +
4	Резервний капітал	+	+	+	+	+
5	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	+	+	+	+	+
6	Неоплачений капітал	+	+	-	-	-
7	Вилучений капітал	+	-	-	-	-

Джерело: власна розробка

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства багато в чому визначається цілеспрямованим формуванням його капіталу. Як бачимо, невід'ємною умовою функціонування будь-якого підприємства є статутний капітал-економічна основа його фінансово-господарської діяльності. Невід’ємним елементом є наявність резервного капіталу. Законодавством передбачено створення резервного капіталу в розмірі, встановленому установчими документами. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу передбачається установчими документами, але не може бути меншим 5 % суми чистого прибутку. Для товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю на

законодавчому рівні відсутня обов'язкова вимога формування резервного капіталу.

Питання оцінки внесків до статутного капіталу є одним із суперечливих. В господарських товариствах відповідно до ст. 86 Господарського кодексу України [19] порядок оцінки вкладів визначається в установчих документах товариства і здійснюється за згодою учасників товариства, а у випадках, встановлених законом, вона піддягає незалежній експертній перевірці. Фактично самі засновники господарських товариств можуть визначати критерії, за якими буде проводитись оцінка їх внесків (договірна оцінка). Зрозуміло, така оцінка буде відрізнятися від балансової чи ринкової. Таким чином засновники при створенні підприємства можуть завищити чи занизити вартість своїх активів. Якщо засновники не можуть прийти до спільної думки з оцінки майна, то в цьому випадку проводиться експертна оцінка із залученням зовнішнього оцінювача.

В Законі України "Про акціонерні товариства" [50] зазначено, що ціна майна, яке вноситься засновниками акціонерного товариства в рахунок оплати акцій товариства, повинна відповідати ринковій вартості цього майна. При цьому ринкова вартість майна у разі його оцінки визначається на засадах незалежної оцінки, проведеної відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність. Законом України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" [53] визначаються правові засади здійснення оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності в Україні, її державного та громадського регулювання, забезпечення створення системи незалежної оцінки майна з метою захисту законних інтересів держави та інших суб'єктів правовідносин у питаннях оцінки майна, майнових прав та використання її результатів.

«Важливість визначених законодавством вимог щодо оцінки майна, яке є внесками до статутного капіталу, обумовлюється його роллю в діяльності держави, підприємства та учасників. Державні органи не несуть

відповідальності за недостовірну оцінку внесків до статутного капіталу, тим самим не гарантують безперервність діяльності підприємства. Адже фактичний розмір статутного капіталу може суттєво відрізнятися від оголошеного, що може призвести до вимушеної ліквідації господарюючого суб'єкта. Тому вирішення цього питання на законодавчому рівні є дуже важливим» [37]. Податковий облік операцій із власним капіталом ренулюється відповідно до норм та положень, Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [48].

Оскільки в українському законодавстві постійно відбуваються зміни, необхідно звертатися до періодичних видань, в яких їх можна прослідкувати, що є дуже важливим і в першу чергу дає можливість підприємству уникнути штрафних санкцій.

Питання бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування та використання складових власного капіталу детально представлені в підручниках, посібниках та навчальній літературі. За результатами дослідження навчально-практичної літератури систематизовано наступні питання, які найчастіше розкриваються авторами:

– розкриття сутності та економічного змісту поняття «власний капітал», його класифікація ([33], [65], [67], [70])

– синтетичний та аналітичний облік складових власного капіталу підприємства, його відображення в облікових регістрах ([11], [14], [15], [17])

– особливості, порядок та методика складання Звіту про власний капітал підприємства, його взаємозв'язок з іншими формами звітності ([18], [23], [25]) ;

– управлінський облік формування та використання складових власного капіталу ([28], [63], [73]);

– організація та методика аудиту власного капіталу підприємства ([3], [44], [42]).

При дослідженні проблемних питань та особливостей обліку власного капіталу нами було опрацьовано велику кількість літературних джерел. З'ясовано, що даним питанням у своїх роботах приділяли увагу багато вчених.

Опрацьовані публікації наукових конференцій ми можемо відобразити у вигляді таблиці (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Огляд наукових конференцій з питань облікового відображення власного капіталу

Питання, які розглядалися	Кількість, опублікованих тез доповідей
Сутність власного капіталу	7
Облік власного капіталу та його складових	6
Аналіз і контроль власного капіталу	6
Особливості обліку формування власного капіталу	3
Функціональні особливості власного капіталу підприємства	1
Проблеми розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності	3
Оцінка власного капіталу	2
Особливості обліку власного капіталу в різних галузях господарювання	2
Управлінський облік власного капіталу	6

Джерело: власна розробка

Досліджені матеріали наукових конференцій свідчать про значний інтерес вчених до проблем обліку власного капіталу та його складових, а також до аналізу і контролю власного капіталу. Адже саме аналіз і контроль дають змогу визначити оптимальну структуру власного капіталу підприємства, максимально убезпечити майно власника від розкрадання і втрат.

Потрібно зазначити також, що в структурі питань, які розглядалися на наукових конференціях, вагоме місце займають питання управлінського обліку власного капіталу. Поряд із стрімким розвитком різних напрямів підприємницької діяльності питання управлінського обліку власного капіталу набувають все більшої актуальності. Як вказують матеріали досліджених нами матеріалів наукових конференцій, практично всі науковці, які займаються питаннями управлінського обліку власного капіталу, вказують на головну причину ведення такого обліку – складність управління власним капіталом. Ця складність полягає в тому, що в процесі поточної діяльності відбуваються безперервні зміни, пов’язані із збільшенням або зменшенням як загальної величини власного капіталу, так і його окремих складових.

Крім цього, порушуються питання пов’язані з особливостями обліку формування власного капіталу. Це зумовлено великою кількістю форм господарської діяльності, галузями економіки в якому планує функціонувати підприємство та іншими особливостями.

Також огляд наукових конференцій демонструє значний інтерес до питання сутності і природи власного капіталу. Такий інтерес зумовлений, перш за все, відсутністю єдиної думки щодо сутності поняття “власний капітал”. Різні підходи до даного поняття зумовлює і різні його трактування.

Облікове відображення операцій з формування та використання власного капіталу підприємства є важливим етапом, що сприяє підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень, контролю та прогнозуванню діяльності підприємства шляхом дослідження змін і розвитку економічних явищ, виявлення відхилень фактичних даних від заданих параметрів. Розглянемо питання бухгалтерського обліку власного капіталу, які досліджені в різних наукових джерелах (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Стан досліджень питань бухгалтерського обліку власного капіталу в наукових статтях

№ з/п	*Автор, назва статті*	*Питання, що розглянуті в статті*
1	*2*	*3*
1	Чудовець В.В. Облік і звітність власного капіталу: практична складова [71]	У статті проаналізовано визначення, функції, принципи формування та класифікацію власного капіталу з позицій обліку та управління. В результаті дослідження виявлено практичні проблеми обліку і звітності власного капіталу (нормативне забезпечення, документування внесків засновників, розкриття у звітності малих підприємств) та запропоновано шляхи їх вирішення
2	Ганусич В., Шімон В. Теоретичні аспекти обліку власного капіталу: порівняння національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [16]	Проаналізовано зміст поняття «власний капітал» у вітчизняних, міжнародних нормативних документах, охарактеризовано класифікацію складових власного капіталу, окреслено методологічні відмінності у визнанні, оцінці та відображенні капіталу в обліку. Проведено порівняльний аналіз НПСБО та Міжнародних стандартів фінансової звітності, з метою виявлення відмінностей у підходах до обліку власного капіталу.

Продовження табл. 1.5

1	*2*	*3*
3	Волошина В. О., Сухова А.В., Бірченко Н.О. Власний капітал як об'єкт бухгалтерського обліку [12]	В статті розглянуто та досліджено поняття «власний капітал» як об'єкт бухгалтерського обліку підприємства. Висвітлено сутність власного капіталу, його характеристику, завдання та класифікацію, визначено важливість власного капіталу як окремої категорії. Представлено основні функції власного капіталу підприємства, зроблено відповідні висновки. Визначено особливості бухгалтерського обліку власного капіталу.
4	Любар О.О. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу [37]	Розглянуто особливості врегулювання питання розміру статутного капіталу різних видів підприємств, окреслено правовідносини, що виникають з використанням поняття «статутний капітал», і регулюються Господарським та Цивільним кодексами України.
5	Ткачук Л., Лебедєв П. Фінансові аспекти управління власним капіталом підприємства [62]	В статті узагальнено основні підходи до визначення сутності власного капіталу відповідно до положень та стандартів бухгалтерського обліку та поглядів вчених-економістів. Представлено пропозицій щодо вдосконалення системи управління власним капіталом підприємства та визначено необхідність ефективного використання власних ресурсів підприємства в умовах обмеженості ресурсів.
6	Бірюк О.Г., Коцупатрий М.М. Облікове забезпечення збільшення статутного капіталу фермерських господарств [6]	Розглядається порядок і методика відображення в бухгалтерському обліку збільшення статутного капіталу фермерського господарства за різними напрямами. Запропоновано варіант облікового відображення збільшення статутного капіталу в фермерських господарствах за рахунок вкладів нових членів, за рахунок додаткових вкладів його членів, за рахунок коштів нерозподіленого прибутку
7	Гуріна Н., Яригіна А. Власний капітал підприємства: економічна сутність, проблеми обліку та шляхи його удосконалення [20]	Проаналізовані та систематизовані думки вчених-економістів щодо трактування терміну «власний капітал» й узагальнено дане поняття. Розглянуто порядок відображення інформації про власний капітал на рахунках бухгалтерського обліку і надані рекомендації щодо введення аналітичних рахунків, які забезпечать отримання своєчасної, повної, достовірної та актуальної інформації щодо складових власного капіталу та будуть використані при складанні фінансової звітності підприємства. Досліджено порядок відображення власного капіталу у різних формах фінансової звітності підприємства та розглянуто форми внутрішніх звітів з обліку складових власного капіталу підприємства, використання яких дасть можливість сформувати обліково-аналітичне забезпечення контролю та аналізу складових власного капіталу.

На основі огляду періодичних видань, встановлено, що питання методики формування складових власного капіталу та облікове відображення змін у складі його елементів найбільше підіймаються в розглянутих нами літературних джерелах. Більшість розглянутих нами авторів висвітлюють питання економічної сутності, класифікації власного капіталу, вивчення зарубіжного досвіду формування його складових тощо. Особливо значна увага приділяється формуванню статутного капіталу, оцінки внесків до нього, документальному та юридичному оформленню передачі права власності на майно, внесене до статутного капіталу; порядку розрахунку компенсації у разі виходу учасника з товариства. Підіймається питання щодо відображення операцій з власним капіталом на рахунках бухгалтерського обліку. Адже правильна кореспонденція рахунків є однією з найважливіших задач бухгалтерської обробки документів, а тому, – є основою для здійснення бухгалтерського запису, а звідси, для правильного відображення в бухгалтерському обліку факту господарського життя. Також перед підприємствами все частіше постає проблема щодо порядку відображення змін статутного капіталу, що пов’язано з залученням інвестицій, поповненням розміру статутного капіталу за рахунок прибутку, проведення емісії акцій, зменшення розміру статутного капіталу в результаті анулювання акцій, зменшення номінальної вартості акцій та інші.

Проблемні аспекти аудиту власного капіталу висвітлювалися наведені в статті О. Колісник, А. Томша [31]. Зокрема, автори пропонують «для удосконалення проведення аудиту власного капіталу, необхідно зробити наступне:

– удосконалити форми первинних документів для обліку капіталу;

– розробити форми управлінської звітності;

– удосконалити аналітичний та синтетичний облік власного капіталу;

– удосконалити методичне забезпечення обліку власного капіталу на законодавчому рівні;

– розробити форми окремих робочих документів аудитора, які містять інформацію про рух та формування капіталу підприємства;

– розробити інформаційні джерела, в яких відображено процеси і господарські операції, пов’язані з формуванням і змінами елементів акціонерного капіталу тощо».

Радіонова Н.Й., Губа І.М. [54] дослідили питання встановлення сутності аудиту власного капіталу, обгрунтували мету, завдання, джерела інформації та основні методи, які використовуються при аудиті власного капіталу. Важливим прикладним доробком наукового дослідження даних авторів є розробка форми плану, програми та робочих документів аудитора при аудиті власного капіталу.

За результатами проведеного дослідження наукових досліджень представлених в наукових статтях, матеріалах конференцій, встановлено наступний перелік проблемних питань в частині обліку та аудиту власного капіталу (рис. 1.3).

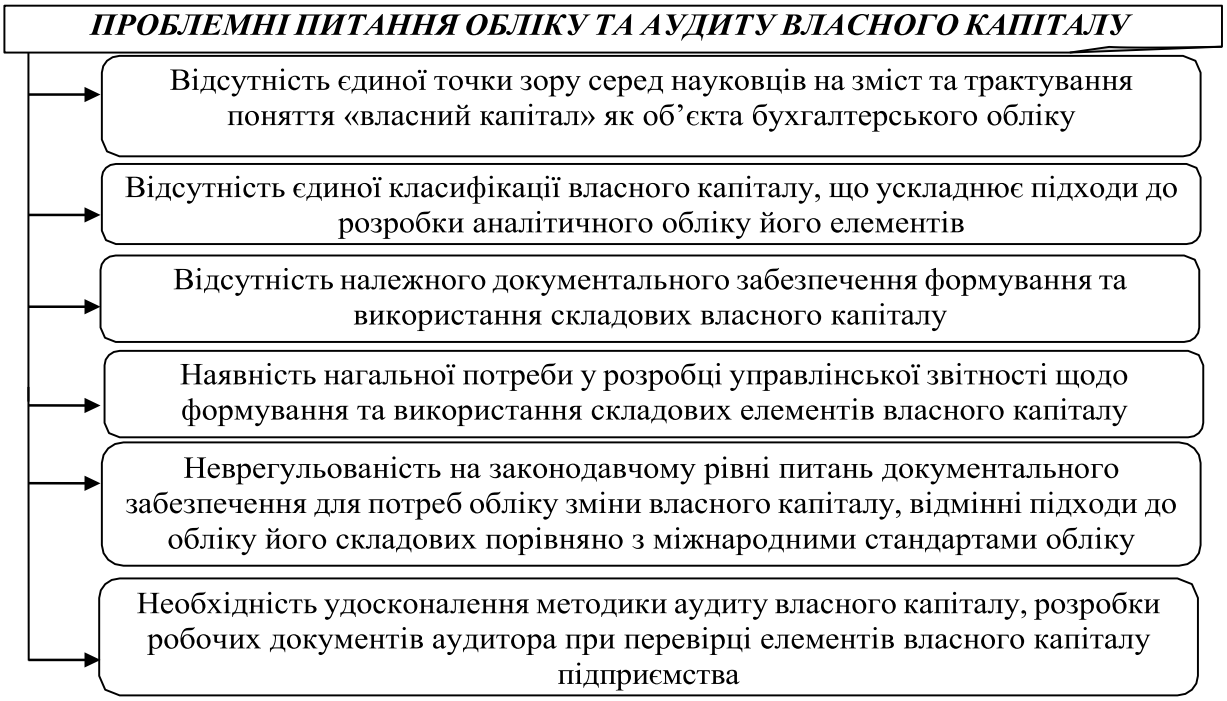


Рис. 1.3. Проблемні питання бухгалтерського обліку та аудиту власного капіталу

Джерело: власна розробка

Таким чином, на сьогодні в науковій літературі висвітлюється значна кількість проблемних питань з бухгалтерського обліку та аудиту формування та використання власного капіталу.

Нагальними проблемами, що стосуються власного капіталу є недосконаліть законодавчої бази, відсутність чіткого і єдиного підходу до визначення власного капіталу підприємства як економічної категорії та проблема пошуку оптимальної структури управління капіталом підприємства, оскільки максимізація прибутку в умовах ринкових відносин є не тільки головною метою господарської діяльності підприємства, але й основним критерієм її ефективності. Із обсягами прибутку прямо пов’язаний процес капіталізації підприємства, а відтак і зростання його вартості. Особливого значення у цьому контексті набуває проблема нарощування капіталу, що зумовлює необхідність комплексної оцінки ефективності його використання. Результативність такої оцінки прямою мірою залежить від процедури аналізу фінансового стану, яка базується не тільки на інтерпретації облікової інформації щодо поточної прибутковості капіталу підприємства, але й має включати інформацію про динамічні можливості фінансового зростання вартості підприємств

Аналіз науково-методичних вітчизняних та зарубіжних публікацій підтверджує різноплановість напрямків досліджень, присвячених окремим аспектам руху капіталу: вивченню капіталу як економічної категорії, процесів його відтворення; аналізу й оцінки капіталу й вартості компаній; ефективності діяльності організацій з погляду зацікавлених осіб - менеджерів, власників, інвесторів, кредиторів, держави. Більш практичними проблема обліку власного капіталу є питання законодавчого регулювання, неоднозначність та, іноді, суперечність законодавства щодо оподаткування операцій з власним капіталом.

1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Укрторгтранссервіс», його галузеві особливості та оцінка фінансового стану

ТОВ «Укрторгтранссервіс» є представником галузі виробництва металопластикових дверей та вікон. Дана галузь є важливим сегментом будівельної індустрії, яка представлена суб'єктами господарювання, які виготовляють конструкцій з ПВХ профілю та енергозберігаючих склопакетів, які використовуються для забезпечення тепло- та звукоізоляції будівель. Зазначена галузь є динамічною та швидко розвивається. На ринку металопластикових конструкцій наявна велика дрібних та великих компаній, орієнтованих на енергоефективність та широкий асортимент металопластикових виробів. Виробництво вікон та дверей є популярним видом діяльності, що пов'язано зі зростанням попиту на нове житло та зростанням будівельної галузі.

ТОВ «Укрторгтранссервіс» створене з метою здійснення підприємницької діяльності для отримання прибутку в інтересах засновників Товариства. Предметом діяльності Товариства є:

– холодне штампування та гнуття (технології пластичної деформації матеріалів (часто листових), що виконуються без нагрівання, за допомогою пресів та спеціальних інструментів (штампів) для отримання деталей різної форми, кутів згину та об'ємних контурів, забезпечуючи високу точність, якість поверхні та продуктивність для металів, сплавів);

– виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій;

– виробництво металевих дверей і вікон;

– оброблення металів та нанесення покриття на метали;

– установлення столярних виробів;

– інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.

Організаційна структура ТОВ «Укрторгтранссервіс», що зумовлює особливості його господарювання представлена на рис. 1.4.

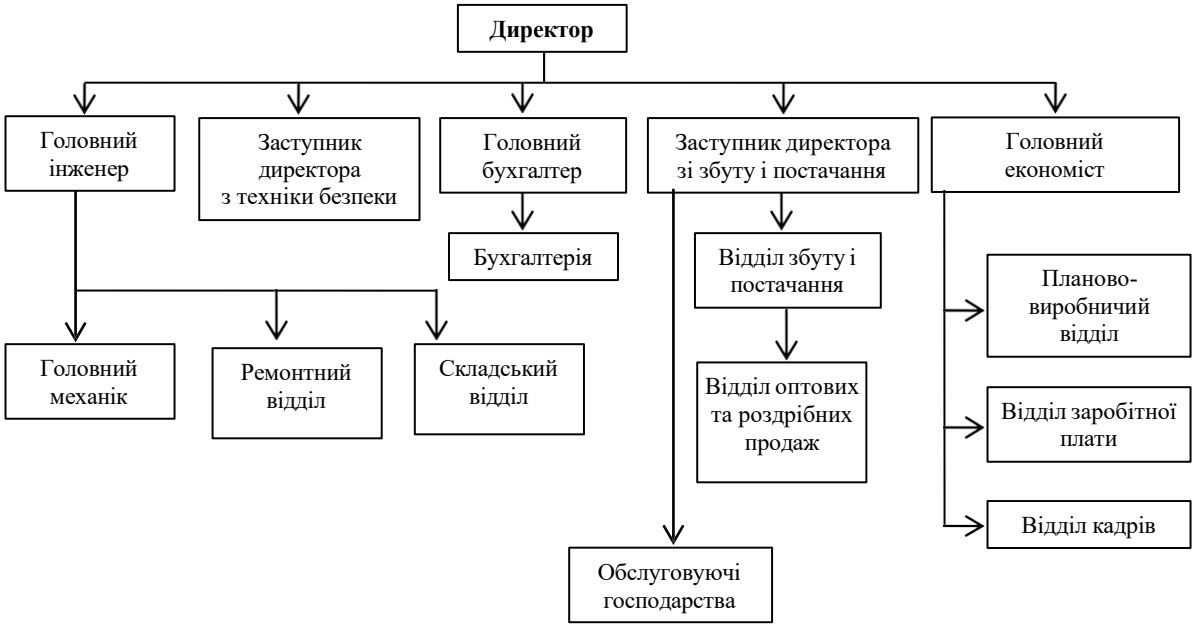


Рис.1.4. Організаційна структура ТОВ «Укрторгтранссервіс»

Джерело: власна розробка

ТОВ «Укрторгтранссервіс» очолюється директором, який самостійно вирішує питання діяльності підприємства. До компетенції директора належить вирішення всіх питань, пов'язаних з оперативним управлінням діяльністю підприємства, формуванням стратегічних цілей діяльності та розробка планів збільшення обсягів діяльності в найближчій перспективі.

Головний бухгалтер на ТОВ «Укрторгтранссервіс» виконує наступні обов'язки:

– забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку;

– організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

– бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Ключові посадові обов'язки, вимоги, права, відповідальність головного бухгалтера врегульовані в його посадовій інструкції (Додаток Б).

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю параметрів, які виражають наявність, доцільність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів, реальні та потенційні фінансові можливості. Він є

синтетичним показником, який впливає на ефективність господарської діяльності підприємства. У свою чергу фінансовий стан підприємства прямо залежить від результатів його діяльності. Якщо господарська діяльність є прибутковою, то утворюються додаткові джерела засобів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового стану підприємства. Брак або неправильне формування і використання активів може виявитись головною причиною несвоєчасності оплати заборгованості перед постачальниками за одержану сировину та матеріали, неповного та неритмічного забезпечення необхідними ресурсами, а отже, й погіршення результатів виконання підприємством своїх зобов'язань перед найманими працівниками, власниками та державою.

«В умовах сьогодення, які визначаються кризовими ситуаціями через війну, оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства є дуже значущим, адже за результатами оцінювання можна спрогнозувати можливість виконання зобов'язань підприємствами перед контрагентами. Проведення постійного аналізу вітчизняних підприємств щодо їх ліквідності та платоспроможності сприяє визначенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства» [74, с. 107].

«Аналіз фінансового стану включає в себе оцінку діяльності підприємства в минулому, на сьогодні та в майбутньому. Його мета – визначити стан фінансового здоров'я підприємства, своєчасно виявити і усунути недоліки в діяльності; знайти резерви покращення фінансового стану підприємства» [5, с. 98].

Отож, проаналізуємо фінансовий стан підприємства. В першу чергу, проведемо аналіз деяких економічних показників, використовуючи дані фінансової звітності, на основі яких зробимо загальні висновки про господарську діяльність підприємства.

До основних техніко-економічних показників діяльності підприємства відносяться показники, які показані в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Основні техніко-економічні показники діяльності

ТОВ «Укрторгтранссервіс»за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показник	Од. виміру	2023	2024	2025	Відхилення 2025 року в порівнянні з			
						2023 р.		2024 р.	
						+/-	%	+/-	%
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
1	Чистий дохід	грн.	58438,00	84751,20	121992,00	63554,0	108,75	37240,80	43,94
2	Собівартість реалізованої продукції	грн.	48784,00	70066,00	83036,00	34252,0	70,21	12970,00	18,51
3	Валовий прибуток	грн.	9654,00	14685,00	38956,00	29302,00	303,52	24271,00	165,28
4	Фінансовий результат до оподаткування	грн.	716,00	4791,00	2170,00	1454,00	203,07	-2621,00	-54,71
5	Податок на прибуток	грн.	370,0	736,00	610,00	240,00	64,86	-126,00	-17,11
6	Чистий прибуток	грн.	346,00	4055,00	1560,00	1214,00	350,87	-2495,00	-61,53
7	Середньоспискова чисельність працівників	чол.	536	536	536	0	0	0	0
8	Продуктивність праці	грн./чол.	109,03	158,12	227,6	118,57	108,75	69,48	43,94
9	Середньорічна вартість основних засобів	грн.	12858,00	13747,00	17037,50	4179,50	32,50	3290,50	23,93
10	Середньорічна вартість оборотних активів	грн.	13007,00	25651,00	44962,00	38622,00	296,23	13333,00	34,82
11	Фондовіддача	–	4,54	6,17	7,16	1,63	35,90	0,99	13,82
12	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	–	4,49	3,30	2,71	-1,78	-39,64	-0,59	-17,87
13	Тривалість і обороту оборотних активів	дні	80	108	131	51	63,75	23	21,29

Отже, проаналізувавши показники ТОВ «Укрторгтранссервіс» за 2023-2025 роки можемо зробити висновок, що чистий дохід, відповідно, у 2025 році збільшився на 63554,00 грн. (108,75 %) порівняно з 2023 роком і на 37240,80 грн. (43,94 %) – у 2024 році. Собівартість реалізованої продукції збільшилася у 2025 р. порівняло з попередніми періодами: на 34252,00 грн. – з 2023 р. та на 12970,00 грн. – з 2024 р.. Причиною є підвищення цін на сировину, водопостачання та інших послуг, якими користується

ТОВ «Укрторгтранссервіс». В 2025 р. чистий прибуток зріс на 1214,00 грн. порівняно з 2023 роком та зменшився на 2495 грн. у 2024 р. Відносно причин зменшення чистого прибутку у 2024 році, можемо віднести стрімке зростання собівартості продукції та вплив інфляційних процесів. Щодо середньоспискової чисельності працівників, то вона за три періоди не змінювалась, що свідчить про задовільну організацію праці.

Продуктивність праці у 2025 р. порівняно з 2023 р. зросла на 118,57 грн./чол. та з 2024 р. на 69,48 грн./чол. Середньорічна вартість основних засобів збільшилася у 2025 р. на 4179,50 грн. порівняно з 2023 р. та на 3290,50 грн. порівняно з 2024 р. Причиною зменшення середньорічної вартості є поступове зношення основних засобів та необхідність проведення їх капітального ремонту.

Забезпечення ліквідності та платоспроможності, стабільне функціонування підприємства та його розвиток у сучасних умовах невизначеності господарювання забезпечується ліквідністю та платоспроможністю, що гарантує виконання зобов'язань підприємства. Так, як різні види оборотних активів володіють різним ступенем ліквідності, за результатами дослідження розраховано декілька коефіцієнтів ліквідності (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Показники ліквідності ТОВ «Укрторгтранссервіс» за 2025 рр.

№ з/п	Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	Коефіцієнт покриття	$\frac{38296,00}{1437,00} = 26,65$	$\frac{51629,00}{2658,00} = 19,42$
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{31615,00}{1437,00} = 22,00$	$\frac{38925,00}{2658,00} = 14,64$
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{726,00}{1437,00} = 0,51$	$\frac{426,00}{2658,00} = 0,16$
4	Робочий капітал (розмір власних оборотних засобів), тис. грн.	$53202,00 - 16326,00 = 36876,00$	$79048,00 - 30061,00 = 48987,00$

Отже, провівши аналіз ліквідності та платоспроможності, потрібно зазначити, що коефіцієнт покриття на початок звітного періоду становить

26,65, коли на кінець становить 19,42, що свідчить про зменшення даного коефіцієнта, що є негативною тенденцією. Але потрібно зазначити, що підприємство має досить високий коефіцієнт покриття, що дає змогу повністю погасити поточну заборгованість та продовжувати свою діяльність.

Коефіцієнт швидкої ліквідності на кінець періоду також зменшується порівняно з даними на початок звітного періоду. Але, потрібно зазначити, що рекомендований коефіцієнт повинен становити більше 1, дана нерівність виконується. У підприємства є можливість повністю погасити поточні зобов'язання підприємства за рахунок грошових коштів і очікуваних фінансових надходжень (дебіторська заборгованість). На кінець періоду коефіцієнт абсолютної ліквідності становить менше рекомендованого значення, що є негативною тенденцією та свідчить про погашення лише 16 % поточних зобов'язань наявними грошовими коштами. Показники робочого капіталу на кінець періоду порівняно з показниками на кінець періоду збільшився 12111,00 тис. грн., що є позитивною тенденцією. Оцінку показників ділової активності ТОВ «Укрторгтранссервіс» у 2023-2025 рр. наведено в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Показники ділової активності ТОВ «Укрторгтранссервіс» за 2024-2025 рр.

№	Показники	Норматив	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. до 2023 р., +-
1	Коефіцієнт оборотності активів	Зростання	4,49	3,30	2,71	-1,78
2	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	8,02	9,89	10,73	2,71
3	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Середньо-галузеве	20,12	20,55	40,55	20,43
4	Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	Порівняння з середньою по галузі	3,85	4,32	3,52	-0,33

Зменшення коефіцієнту обротності активів у 2025 році порівняно з 2024 р. та 2023 р. засвідчує низьку ефективність використання оборотних активів підприємства, скорочення кількості обертів, які здійснює капітал вкладений у оборотні активи. Коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує швидкість обороту власного капіталу. Даний показник характеризується позитивною динамікою, а це означає перевищення рівня продажу над власним капіталом. Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках знизився на 0,33 пункти порівняно з 2023 роком, що свідчить про зниження розміру комерційного кредиту, що надає підприємство своїм контрагентам.

Взагалі робота підприємства характеризується низькими показниками фінансової стабільності та ліквідності, ділової активності, що свідчить про неоптимальне співвідношення між економічними ресурсами та обсягами товарообігу ТОВ «Укрторгтранссервіс». Загальний фінансовий стан підприємства за 2023-2025 рр. характеризується низькими показниками фінансової стійкості і ліквідності. Пропонується спеціалістам підприємства розробити заходи по покращенню результатів показників ділової активності.

Висновки до розділу 1

За результатами дослідження теоретичних та методичних основ обліку, аналізу та аудиту формування та використання власного капіталу в системі управління підприємством дійшли наступних висновків:

1. Дослідження питань економічної природи та складу власного капіталу суб’єктів господарювання дають змогу зробити деякі висновки. Господарська діяльність неможлива без наявності капіталу, який дозволяє підприємцю організувати ефективну діяльність, доход від якої перевищуватиме витрати. Існує досить багато визначень поняття “капітал”, складність цієї філософської та соціально-економічної категорії зумовлена його багатогранністю.

2. З огляду на різні погляди вчених на поняття “капітал” та “власний капітал”, в роботі запропоновані наступні визначення: капітал – загальну вартість ресурсів, що використовуються суб’єктами господарювання для здійснення своєї діяльності за вирахуванням зобов’язань; власний капітал – як сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб’єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи. Використання запропонованих трактувань дефініцій дозволить чітко та системно дослідити питання удосконалення бухгалтерського та управлінського обліку власного капіталу.

3. За результатами систематизації поглядів різних вчених-економістів на класифікацію капіталу підприємства, запропоновано класифікація, яка враховує особливості функціонування капіталу підприємства та дозволяє раціонально управляти ефективністю його формування і використання.

4. Сучасний стан бухгалтерського обліку капіталу та власності підприємства, за результатами дослідження літературних джерел, характеризується відсутністю єдиних методичних та організаційних підходів до концепції бухгалтерського обліку капіталу та власності, недосконалістю термінології щодо капіталу підприємства, недосконалістю та неоднозначністю законодавства щодо податкового обліку капіталу, нечітко визначена національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку термінологія та методика відображення в обліку та фінансовій звітності власного капіталу призводить до негативних наслідків як в обліковому процесі, так і в фінансовій звітності, і, зрештою, в системі управління господарською діяльністю.

5. Проаналізувавши основні показники господарської діяльності ТОВ “Укрторгтранссервіс” можна зробити висновки, що значення всіх показників у звітному році зросло. Зокрема, зріс чистий прибуток, що може свідчити про збільшення обсягів реалізації продукції чи про зменшення витрат, що здійснює підприємство.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація обліку власного капіталу на підприємстві

Суттєвий вплив на побудову бухгалтерського обліку власного капіталу має його чітка структура та класифікація. На структурну побудову власного капіталу впливає вид підприємства, його організаційно-правова форма, форма власності, а також цілі функціонування підприємства. Основною метою організації бухгалтерського обліку власного капіталу є зменшення труднощів в системі управління власним капіталом, які зумовлені постійними змінами структури власного капіталу у процесі здійснення господарської діяльності. Система бухгалтерського обліку є важливим інформаційним базисом системи управління власним капіталом, яка забезпечує збільшення або зменшення номінальної вартості випущених акцій, вилучення власного капіталу; повноту та своєчасність відображення в бухгалтерському обліку операцій з пайовим капіталом, правильність обліку пайових внесків; формування додатково вкладеного капіталу, правильність ведення обліку операцій з додатково вкладеним капіталом, достовірність відображення даних в звітності підприємства; наявність та рух нерозподіленого прибутку підприємства за напрямами його використання, списання непокритих збитків за рахунок нерозподіленого прибутку, величину розподіленого між власниками прибутку; відповідність статутного капіталу величині чистих активів в кінці року на дату балансу.

Завданнями організації бухгалтерського обліку формування та змін власного капіталу є правильне документальне закріплення виникнення та сплати зобов’язань за внесками учасників до статутного капіталу підприємства, правильне відображення змін у структурі власного капіталу та його окремих елементів, достовірне відображення на рахунках

бухгалтерського обліку господарських операцій з формування та використання всіх складових та елементів власного капіталу, повне розкриття та відображення інформації про зміни у власному капіталі у фінансовій звітності підприємства та примітках до неї.

На ТОВ «Укрторгтранссервіс» використовується комп'ютеризована форма ведення бухгалтерського обліку з використанням бухгалтерської програми BAS CORP. Проведення обліку відбувається згідно наявному наказу про облікову політику (Додаток В), зміст якого відповідає всім законодавчо встановленим вимогам.

Організацію бухгалтерського обліку в межах досліджуваного підприємства здійснює бухгалтерія. Структура бухгалтерії ТОВ «Укрторгтранссервіс» наведена в рис. 2.1.



Рис. 2.1. Структура бухгалтерської служби ТОВ «Укрторгтранссервіс»

Бухгалтерський облік ведеться бухгалтерською службою підприємства, яку очолює головний бухгалтер який організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій, розробляє та забезпечує дотримання єдиних організаційних та методичних засад ведення його всім структурними підрозділами підприємства, забезпечує контроль за своєчасним і правильним оформленням первинних документів та складанням зведених облікових документів. Також систематизує інформацію, що міститься в первинних документах, на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного й аналітичного обліку, методом подвійного запису. В своїй

діяльності і головний бухгалтер підприємства керується посадовою інструкцією.

Вказівки та розпорядження головного бухгалтера в межах його компетенції є обов'язковими для виконання всіма працівниками й структурними підрозділами підприємства. Неухильне виконання всіх вимог головного бухгалтера щодо дотримання правил ведення бухгалтерського обліку повинен забезпечити керівник підприємства.

На ТОВ "Укрторгтранссервіс" бухгалтерська служба є лінійною. Бухгалтерська служба на підприємстві вирішує комплекс бухгалтерських та економічних питань, займається формуванням інформаційного базису для потреб планування, а також задіяна у розробці поточних та стратегічних планів діяльності підприємства. Бухгалтерська служба перебуває у тісному взаємозв'язку іншими відділами підприємства в частині отримання від них первинних та зведених документів, а також отримує необхідні підтвердження щодо здійснених господарських операцій за звітний період.

Ключові аспекти організації бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства відображаються в Наказі про облікову політику, який встановлює основні положення щодо бухгалтерського обліку кожного елементу власного капіталу. «У наказі про облікову політику виділяють методичний і технічний блоки щодо об'єктів, які забезпечать оперативне формування достовірної звітності про фінансові результати. Методичний блок облікової політики визначає вибір із запропонованих національними положеннями стандартами прийомів і способів конкретного варіанта відображення господарських операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Технічний блок відповідає за техніку ведення бухгалтерського обліку та спрямований забезпечити реалізацію методичної частини за допомогою того комплексу процедур, що входять до нього, зокрема: переліку первинних документів і облікових регістрів щодо доходів, витрат і фінансових результатів; графіка документообігу; робочого плану рахунків; форм внутрішньої звітності щодо доходів, витрат і фінансових результатів; засобів комп'ютерних технологій тощо. Формування Робочого плану рахунків

передбачає розділи аналітики для забезпечення потреб фінансового й управлінського обліку, а саме: чітке розмежування витрат, доходів і фінансових результатів за видами діяльності підприємства» [73, с. 264].

Основні принципи та правила ведення бухгалтерського обліку власного капіталу встановлюються суб'єктом господарювання в обліковій політиці. Якщо розглядати поняття «облікова політика» у загальному розумінні, то вона представляє собою сукупність прийомів та методів ведення обліку щодо яких підприємства мають право самостійно їх вибирати. Основні елементи облікової політики щодо формування та змін власного капіталу перераховані на рис. 2.2.

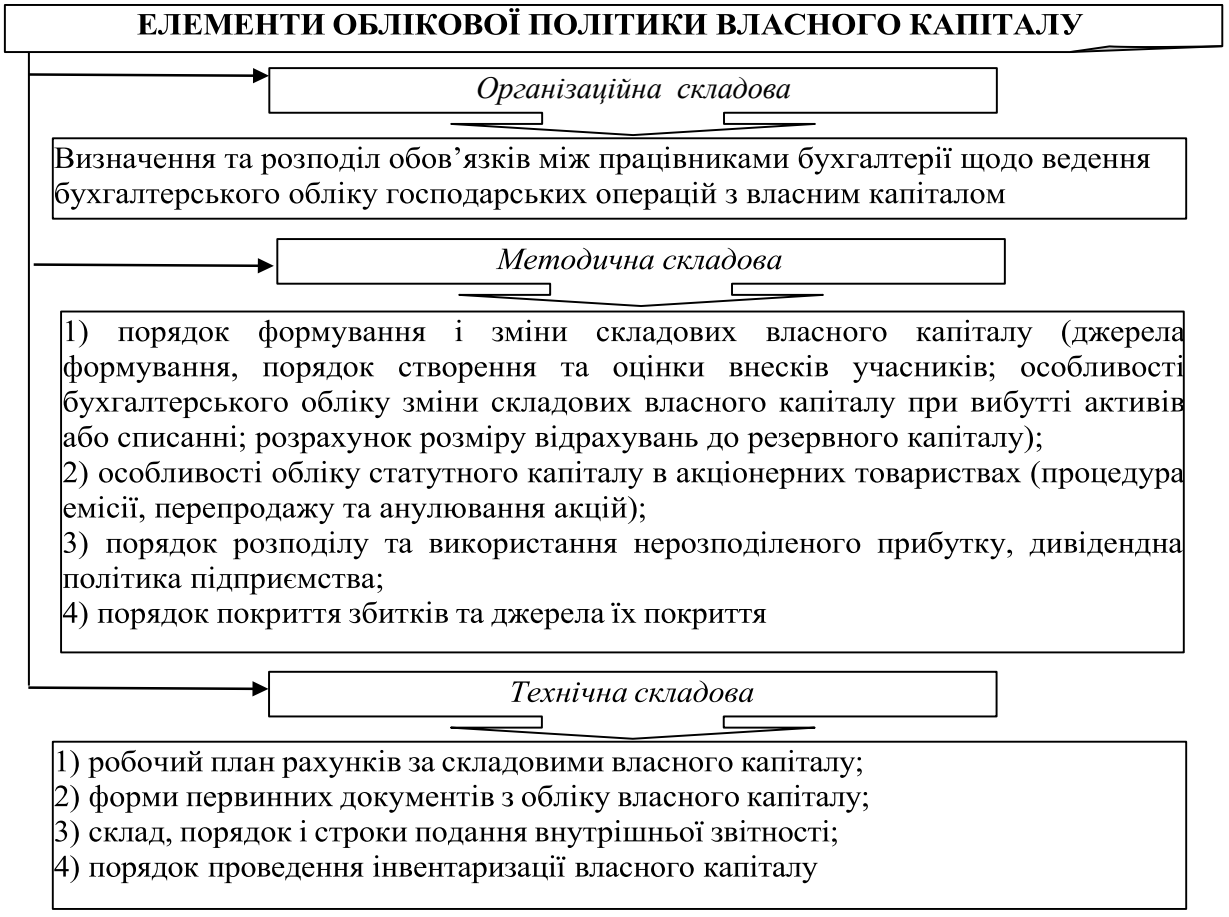


Рис. 2.2. Облікова політика формування та використання власного капіталу підприємства

Джерело: власна розробка

Використання запропонованих елементів облікової політики формування, змін, використання власного капіталу забезпечує достовірне та

правильне відображення його елементів в бухгалтерському обліку. Для чіткої організації документообігу, як основи організації обліку, на підприємстві головним бухгалтером розроблено та затверджено директором підприємства Графік документообігу (Додаток Д).

Інвентаризація на підприємстві проводиться в обов'язковому порядку в кінці року до моменту подання фінансової звітності. Інвентаризація власного капіталу полягає в підтвердженні сальдо по аналітичному обліку за кожним учасником. Тобто інвентаризацією виявляються за відповідними документами залишики, ретельно вивчається обгрунтованість сум, що обліковуються на таких рахунках, встановлюються терміни виникнення зобов'язань підприємства перед власниками, реальність часток засновників у статутному капіталі.

«При цьому можуть бути виявлені факти, коли внеском до статутного капіталу є основні засоби, виробничі запаси, непридатні до використання і нематеріальні активи, що не мають практичної цінності» [58, с.148].

Інвентаризація дозволяє визначити реальну залишкову вартість та знос майна підприємства, встановити існування ознак можливого зменшення корисності даного майна, прослідкувати за зміною справедливої вартості активів підприємства і прийняти рішення щодо доцільності їх переоцінки у відповідності до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Таким чином інвентаризацію власного капіталу можна вважати одним з найголовніших способів контролю на підприємстві. Головне завдання, яке вона вирішує – це встановлення реальності часток засновників у статутному капіталі. Також важливим є те, що під час інвентаризації здійснюється перевірка правильності оцінки майна підприємства. І оскільки питання оцінки в ході інвентаризації є ще досить проблемним, а також відсутній механізм її реалізації на практиці потрібно звернути на це більше уваги.

2.2. Методика обліку формування та використання власного капіталу на підприємстві

Бухгалтерський облік на підприємствах здійснюють відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до цього Закону, підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій.

Для обліку змін у власному капіталі, пов'язаних з рухом основних засобів, матеріалів, грошових коштів, використовують первинні документи, затверджені для відповідного виду активів. Загальні вимоги до первинних документів, облікових реєстрів та бухгалтерської звітності встановлює Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Первинні документи – це письмові свідоцтва, що фіксують та підтверджують господарські операції, враховуючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх виконання.

Первинні документи для обліку операцій з власним капіталом, відповідно до змін, які спричиняють господарські операції у складі активів та пасивів підприємства можна розділити на групи (рис. 2.3).



Рис. 2.3. Документування операцій з власним капіталом

Розглянемо детальніше зміни, які відбуваються в складових власного капіталу та їх документування згідно з чинним законодавством (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Первинні документи з обліку операцій з власним капіталом

Господарська операція	*Документ*	*Вплив операції на складову власного капіталу*
1	*2*	*3*
Зміна облікової політики, виправлення помилок	Бухгалтерська довідка	Збільшує або зменшує нерозподілений прибуток (непокритий збиток)
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів	Бухгалтерська довідка	Збільшує або зменшує інший додатковий капітал
Визначення фінансового результату за звітний період	Бухгалтерська довідка	Одержання прибутку або збитку
Розподіл прибутку: виплати власникам (дивіденди)	Рішення зборів учасників	Зменшення нерозподіленого прибутку
відрахування до резервного капіталу		Зменшення нерозподіленого прибутку та збільшення резервного капіталу
Реєстрація статутного капіталу	Статут	Збільшення статутного (пайового) капіталу та неоплаченого капіталу
Викуп акцій (часток)	Рішення засновників, виписка банку	Збільшення вилученого капіталу
Анулювання викуплених акцій (часток)	Рішення засновників, бухгалтерська довідка	Зменшення статутного капіталу, вилученого капіталу, додатково вкладеного капіталу та нерозподіленого прибутку
Погашення заборгованості з капіталу: грошовими коштами, основними засобами, нематеріальними активами, виробничими запасами	Виписка банку, Акт приймання-передачі основних засобів, Акт введення в господарський обіг об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, Акт про приймання матеріалів, накладна,	Зменшення неоплаченого капіталу
Розрахунок з учасником у господарському товаристві у разі його виходу	Рішення засновників, бухгалтерська довідка	Збільшення вилученого капіталу, зменшення прибутку, зменшення резервного капіталу (за певних умов)
Безкоштовно отримані активи	Акт приймання-передачі основних засобів	Збільшення іншого додаткового капіталу

Для багатьох операцій з обліку власного капіталу немає розробленого стандартизованого первинного документа. З метою дотримання вимог законодавства на практиці для обліку господарських операцій з формування та використання власного капіталу використовується розрахунок бухгалтерії або довідка. Власний капітал обліковується на четвертому класі рахунків і складається з таких складових: статутний капітал; пайовий капітал; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілені прибутки (непокриті збитки); вилучений капітал; неоплачений капітал.

Облік зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства

Для обліку зареєстрованого (пайового капіталу) використовується пасивний рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий капітал)», який має наступні субрахунки: 401 «Статутний капітал», 402 «Пайовий капітал», 403 «Інший зареєстрований капітал», 404 «Внески до незареєстрованого статутного капіталу». Відображення формування статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю здійснюється з використанням наступних типових кореспонденцій рахунків (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Типові господарські операції формування статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю [61]

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспонденція рахунків*	
		Дебет	*Кредит*
1	*2*	*3*	*4*
1.	Оголошено розмір зареєстрованого статутного капіталу	46 “Неоплачений капітал”	401 “Статутний капітал”
2.	Відображено внески до статутного капіталу:		
	– грошовими коштами	30 “Готівка”, 31 “Рахунки в банках”	46 “Неоплачений капітал”
	– основними засобами	10 “Основні засоби”	46 “Неоплачений капітал”
	– іншими необоротними активами	11 “Інші необоротні матеріальні активи”	46 “Неоплачений капітал”
	– нематеріальними активами	12 “Нематеріальні активи”	46 “Неоплачений капітал”
	– виробничими запасами	20 “Виробничі запаси”	46 “Неоплачений капітал”

Розмір статутного капіталу, а також рішення про його збільшення або зменшення обов'язково реєструється в Державному реєстрі господарських одиниць. Сума статутного капіталу за балансом підприємства та сума, зареєстрована в Єдиному державному реєстрі підприємств, установ та організацій України повинні бути тотожними.

Шляхи збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю і акціонерного товариства відображено на рис. 2.4.

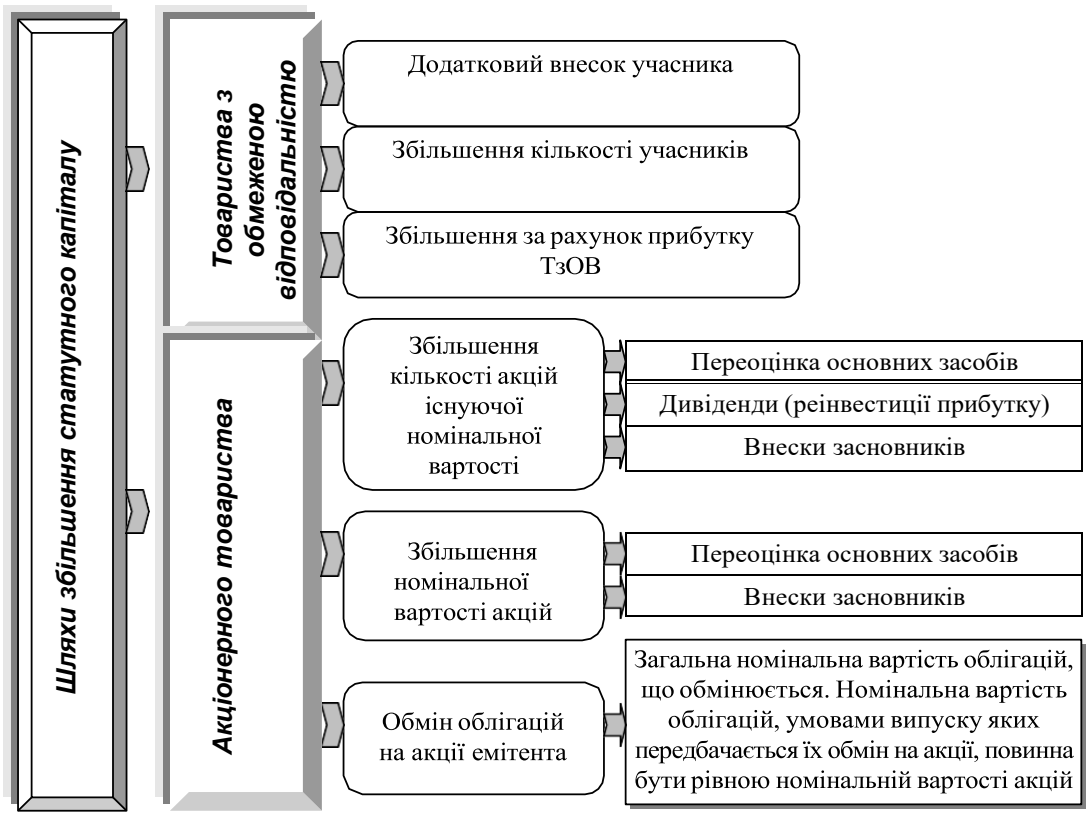


Рис. 2.4. Джерела збільшення статутного капіталу акціонерного товариства і товариства з обмеженою відповідальністю [35]

В акціонерних товариствах статутний капітал може бути збільшений тільки після рішення загальних зборів шляхом збільшення номінальної вартості акцій або розміщення додаткових акцій (емісії акцій). При збільшенні статутного капіталу акціонерного товариства відкритого типу додаткова емісія здійснюється тільки після затвердження загальними зборами акціонерів підсумків попередньої емісії, а також внесення до статуту товариства змін, пов'язаних зі збільшенням статутного капіталу у відповідності з фактичним обсягом реалізації акцій та погашенням нереалізованих акцій.

Збільшення статутного капіталу підприємства можливе без залучення додаткових внесків – шляхом збільшення номінальної вартості випущених акцій і обміну одних цінних паперів на інші або розподілу серед акціонерів додаткових акцій вже випущеного типу (категорії) і номінальної вартості (табл. 2.3).

Таблиця 2.3.

Бухгалтерський облік господарських операцій з формування та змін статутного капіталу [61]

№з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспонденція рахунків*	
		Дебет	*Кредит*
1	Визначено зареєстрований капітал створеного підприємства (на суму передплати на акції або заборгованість засновників)	46	40
2	Спрямовані на збільшення статутного капіталу:		40
	- пайовий капітал;	41	
	- додатковий капітал;	42	
	- резервний капітал;	43	
	- нерозподілений прибуток.	441	
3.	Зменшення статутного капіталу при:	40	
	- відмові засновника вносити вклад (або на суму анульованої передплати на акції);		46
	- анулюванні акції, викуплених в окремих акціонерів (на їхню номінальну вартість);		45
	- виході засновника з підприємства (або при зменшенні номінальної вартості акції).		672
4.	Частина статутного капіталу спрямована на формування пайового капіталу	40	41
5.	Надійшли від засновників у погашення заборгованості за внесками у статутний капітал		46
	- грошові кошти;	30,31	
	- виробничі запаси;	20	
	- основні засоби за справедливою вартістю;	10	
	- нематеріальні активи за справедливою вартістю.	12	

Для зменшення розміру статутного капіталу товариства потрібна згода всіх кредиторів і публікація в друкованих засобах інформації. Рішення про зменшення капіталу набирає чинності через 3 місяці після реєстрації відповідних змін у статуті господарського товариства в органі реєстрації.

Однією із складових зареєстрованого капіталу є пайовий капітал. Пайовий капітал – сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, передбачена установчими документами. Джерелом формування пайового капіталу є обов'язкові та додаткові пайові внески, що надходять від індивідуальних і колективних членів.

Облік неоплаченого капіталу підприємства

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу підприємства. Рахунок 46 "Неоплачений капітал" активний, розрахунковий, призначений для обліку розрахунків із засновниками підприємства (акціонерами акціонерних товариств, учасниками господарського товариства і т.д.) по вкладах до статутного капіталу підприємства. По дебету рахунку відображається заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства, по кредиту – погашення цієї заборгованості.

«Сума неоплаченого капіталу використовується під час визначення підсумку власного капіталу. Аналітичний облік неоплаченого капіталу ведеться за видами розміщених неоплачених акцій (для акціонерних товариств) та за кожним засновником (учасником) підприємства» [65, с. 326].

Схема обліку неоплаченого капіталу відображена на рис. 2.5.



Рис. 2.5. Загальна схема бухгалтерського обліку неоплаченого капіталу [65]

Рахунок 46 “Неоплачений капітал” передбачений Інструкцією про застосування плану рахунків для нарахування та одержання внесків засновників і учасників підприємства. Даний рахунок є регулюючий, розрахунковий, призначений для обліку розрахунків із засновниками підприємства (акціонерами акціонерних товариств, учасниками господарського товариства і т.д.) за вкладами до статутного капіталу підприємства.

Облікове відображення вилученого капіталу

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників. Вилучений капітал показує, що він належить підприємству, але не закріплений за конкретною фізичною особою (акціонерами).

На рахунку 45 “Вилучений капітал” ведеться облік вилученого капіталу, у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо (рис. 2.6). «Такий викуп зменшує валюту балансу, бо пов’язаний з відтоком активів і відповідно з відпливом капіталу підприємства» [103, с. 286].

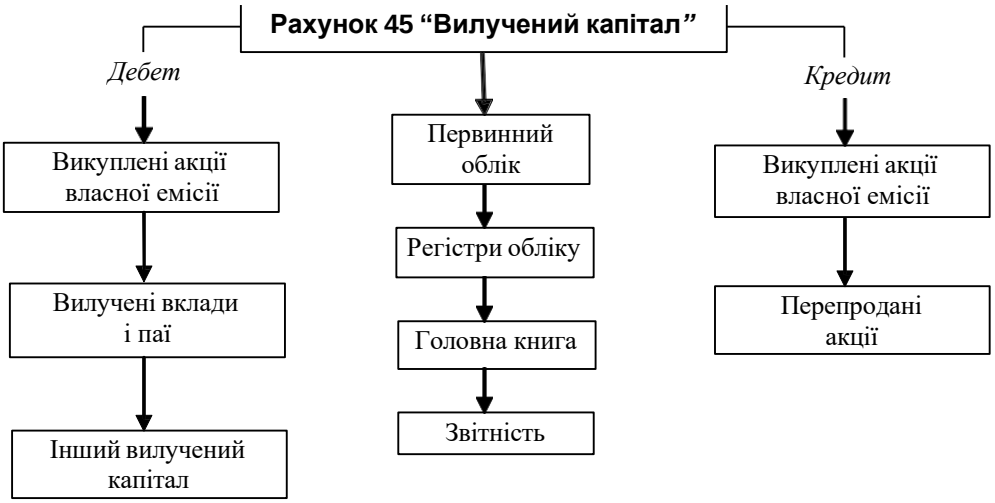


Рис. 2.6. Загальна схема бухгалтерського обліку вилученого капіталу

За дебетом рахунку 45 “Вилучений капітал” відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, за кредитом – вартість анульованих або

перепроданих акцій (часток). Аналітичний облік вилученого капіталу ведуть за видами акцій (вкладів, паїв), іншого вилученого капіталу.

Оплата одержаних акцій може здійснюватися грошовими коштами. Якщо акції анульовано, то на цю суму зменшується статутний капітал; при перепродажу акцій – зазначається зменшення вилученого капіталу та збільшення відповідних активів.

«Акціонерне товариство має право за рішенням загальних зборів викупити в акціонерів акції за згодою власників цих акцій. Порядок реалізації цього права визначається у статуті товариства та/або рішенні загальних зборів. Рішенням загальних зборів обов'язково встановлюються: порядок викупу, що включає максимальну кількість; тип та/або клас акцій, що викуповуються; строк викупу; ціна викупу (або порядок її визначення); дії товариства щодо викуплених акцій (їх анулювання або продаж)» [64, с. 249].

Строк викупу включає строк приймання письмових пропозицій акціонерів про продаж акцій та строк сплати їх вартості. Строк викупу акцій не може перевищувати одного року. Письмова пропозиція акціонера про продаж акцій товариству не може бути відкликана. Ціна придбання акцій не може бути меншою за ринкову ціну. Оплата акцій, що викуповуються, здійснюється виключно у грошовій формі. Типові проводки щодо відображення вилученого капіталу наведено в таблиці 2.4

Таблиця 2.4

Бухгалтерський облік господарських операцій з вилученим капіталом [64, с. 250]

№ з/п	*Зміст господарських операцій*	*Кореспондуючі рахунки*	
		Дебет	*Кредит*
1	*2*	*3*	*4*
1.	Викуплені акції власної емісії по собівартості	451	301
2.	Продані викуплені акції власної емісії	311	451
3.	Списані викуплені акції власної емісії за номіналом на зменшення статутного капіталу	401	451
4.	Списана різниця між ціною викупу і номіналом	425 (441)	451

Продовження табл. 2.4

1	*2*	*3*	*4*
5.	Реалізовано акції:		
	– на купівельну вартість акцій	301, 311	451
	– на різницю між продажною і купівельною вартістю	301, 311	421
	– на продажну вартість викуплених акцій	301, 311	451
	– на різницю між купівельною та продажною вартостями	421	451
6.	Анульовано акції:		
	– на номінальну вартість	40	451
	– на різницю між купівельною і номінальною вартістю	412	451

Отже, вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників. Вилучений капітал показує, що він належить підприємству, але не закріплений за конкретною фізичною особою (акціонерами). За дебетом рахунку 45 “Вилучений капітал” відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, за кредитом – вартість анульованих або перепроданих акцій (часток). Аналітичний облік вилученого капіталу ведуть за видами акцій (вкладів, паїв), іншого вилученого капіталу.

Облік капіталу у дооцінках, додаткового, резервного капіталу

Капітал у дооцінках (рахунок бухгалтерського обліку 41 «Капітал у дооцінках») призначено для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід). Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» має наступні субрахунки: 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів»; 412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів»; 413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів»; 414 «Інший капітал у дооцінках».

Додатковий капітал – це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість. Додатковий капітал збільшується на суму емісійного доходу.

З метою узагальнення інформації про стан і рух додаткового капіталу підприємства планом рахунків передбачено рахунок 42 “Додатковий капітал”. За кредитом рахунку 42 “Додатковий капітал” відображають збільшення додаткового капіталу, за дебетом – його зменшення. Додатковий капітал може направлятися на збільшення статутного, пайового, резервного капіталу та на покриття збитків від діяльності підприємства.

Додатковий капітал (інший додатковий капітал) збільшується на суму дооцінки необоротних активів, суму безкоштовно отриманих підприємством активів від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

Рахунок 42 “Додатковий капітал” має наступні субрахунки:

- 421 “Емісійний дохід” – відображається прибуток (збиток) від продажу, випуску або анулювання інструментів власного капіталу;
- 422 “Інший вкладений капітал” – обліковується інший, вкладений засновниками підприємств (крім акціонерних товариств), капітал, що перевищує статутний капітал, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу;
- 423 “Накопичені курсові різниці” – використовується для відображення курсових різниць, які визнаються у складі власного капіталу і впливають на інший сукупний дохід, зокрема при перерахунку зобов'язань засновників-нерезидентів з внесків до статутного капіталу;
- 424 “Безоплатно одержані необоротні активи” – відображається вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших осіб;
- 425 “Інший додатковий капітал” – обліковують інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище субрахунків [33, с. 365].

Типову кореспонденцію рахунків наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Бухгалтерський облік господарських операцій з додатковим капіталом [32, с. 253]

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспондуючі рахунки*	
		Дебет	*Кредит*
1.	Відображено суму первісної вартості основних засобів, інших необоротних активів, виробничих запасів, МШП, отриманих від засновників підприємства у вигляді інших вкладень в капітал або у вигляді інших внесків, які перевищують розмір статутного капіталу без прийняття рішення про його збільшення	10, 11, 20, 22	422
2.	Відображено суму готівки, що надійшла до каси або на поточний рахунок підприємства в обмін на первісно розміщенні акції і перевищує номінальну вартість таких акцій	30, 31	421
3.	Відображено дооцінку активів	10, 11, 12	423
4.	Відображено суму перевищення збитку від продажу акцій над залишком емісійного доходу	44	421

Резервний капітал – це страховий капітал, створений підприємством за рахунок відрахування власного прибутку з метою відшкодування можливих збитків, здійснення виплат інвесторам і кредиторам.

Для узагальнення інформації про стан і рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів використовується рахунок 43 “Резервний капітал”. За кредитом рахунку 43 “Резервний капітал” відображається створення резерву, за дебетом – його використання. Сальдо цього рахунку відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду. Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами та напрямками використання. Резервний капітал призначений для покриття непередбачених витрат, збитків на сплату боргів підприємства в разі його ліквідації. Залишки невикористаних коштів резервного капіталу переходять на наступний звітний період.

«Кошти резервного (страхового) капіталу використовуються відповідно до напрямків, передбачених в установчих документах: як правило, у випадку недостачі прибутку за рахунок резервного (страхового) капіталу покриваються непередбачені витрати, погашаються борги перед кредиторами при ліквідації товариства, виплачуються дивіденди за привілейованими

акціями тощо» [8, с. 38]. Основні бухгалтерські проводки по відображенню руху резервного капіталу наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Бухгалтерський облік господарських операцій з руху резервного капіталу [61]

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспондуючі рахунки*	
		Дебет	*Кредит*
Формування резервного капіталу			
1.	Відображено збільшення резервного капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	43
2.	З прибутку звітного періоду здійснено відрахування до резервного капіталу	441	43
3.	За рахунок прибутку минулого року збільшено розмір резервного капіталу	443	43
Зменшення (використання) резервного капіталу			
4.	Поповнено статутний капітал за рахунок створеного резерву	43	40
5.	Покрито збитки за рахунок резервного капіталу	43	441
6.	Нарахування дивідендів за рахунок резервного фонду	43	671

Отже, резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. Мінімальний розмір резервного капіталу залежить від виду підприємства і встановлений на законодавчому рівні.

Облік нерозподіленого прибутку (непокритого збитку)

Нерозподілений прибуток – це сума чистого прибутку, отриманого за певний період, який підлягає розподілу. Чистий прибуток є одним з найважливіших економічних показників, що характеризують кінцеві результати діяльності підприємства та використовується відповідно до статуту підприємства.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це прибуток, одержаний в результаті фінансово- господарської діяльності підприємства, який зменшений на суму прибутків використаних у звітному році, включаючи нарахування податку на прибуток. Нерозподілений прибуток є складовою частиною власного капіталу. Це прибуток, що залишається у підприємства

після виплати доходів власникам та формування резервного капіталу. Сума непокритого збитку наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Для узагальнення інформації про формування і використання фінансових результатів господарської діяльності підприємства використовується рахунок 44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)”. На даному рахунку ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного прибутку в поточному році. За кредитом рахунку відображається збільшення прибутку від всіх видів діяльності, за дебетом – збитки та використання прибутку. Аналітичний облік на рахунку 44“Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” ведуть за оборотами звітного року (напрямами використання).

Рахунок 44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” має наступні субрахунки:

- 441 “Прибуток нерозподілений” – відображається наявність та рух нерозподіленого прибутку;

Отриманий прибуток може бути використаний на різні потреби:

– збільшення статутного капіталу з перереєстрацією статуту;

– відрахування у пайовий капітал за рішенням зборів;

– відрахування у резервний капітал;

– покриття збитків поточного періоду;

– нарахування дивідендів за рахунок прибутку.

- 442 “Непокриті збитки” – відображаються непокриті збитки, списання яких здійснюють за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового чи додаткового капіталу тощо;
- 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” – відображається розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), виплати за облігаціями, відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді.

Первинними документами при відображені інформації про використання прибутку є розрахунки та довідки бухгалтерії.

В бухгалтерському обліку прибуток (збиток) формується поступово протягом фінансово-господарського року від усіх видів діяльності шляхом визначення фінансового результату від: реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто діяльності, яка є метою створення даного підприємства; інших операційних доходів (витрат); інших фінансових доходів (витрат); інших доходів (витрат); надзвичайних доходів (витрат).

Фінансовий результат визначають за допомогою рахунку 79 “Фінансові результати”, після чого чистий прибуток списують з дебету рахунку 79 “Фінансові результати” у кредит рахунку 441 “Прибуток нерозподілений”, а збиток – за дебетом рахунку 442 “Непокриті збитки”.

Бухгалтерські проводки за рахунком 44“Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Типові господарські операції з нерозподіленими прибутками (непокритими збитками)

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспонденція рахунків*	
		Дебет	*Кредит*
1.	За підсумками звітного періоду зменшено суму нерозподіленого прибутку на суму прибутку, використаного у звітному році	441	443
2.	За підсумками звітного періоду збільшено непокриті збитки на суму прибутку, використаного у звітному році	442	443
3.	Списано непокриті збитки за рахунок нерозподіленого прибутку	441	442
4.	Списано непокриті збитки за рахунок резервного капіталу	43	442
5.	Нараховано дивіденди за підсумками звітного року	443	671
6.	Створено резервний капітал згідно з чинним законодавством	443	43

Таким чином, розподіл прибутку проводиться за такими етапами. На першому етапі за звітний період проводиться розподіл балансового прибутку. На даному етапі основними суб’єктами розподілу виступають держава і підприємство, держава отримує дивіденди та податки, суб’єкт господарювання чисту суму прибутку, який в подальшому може бути

розподілений між учасниками. На другому етапі здійснюється використання прибутку безпосередньо підприємством. Балансовий прибуток розподіляється і спрямовується на різні цілі, зокрема, на збільшення статутного або резервного капіталу.

2.3. Відображення інформації про власний капітал у формах звітності підприємства

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал і розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначаються національними стандартами бухгалтерського обліку. Господарські операції щодо формування та зміни власного капіталу знаходять своє відображення у фінансовій, податковій, статистичній звітності підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Відображення інформації про власний капітал у звітності підприємства

Вид звітності	*Форма або назва звіту*
Фінансова звітність	Форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» в першому розділі пасиву, Форма №4 „Звіт про власний капітал”
Податкова звітність	Декларація з податку на прибуток підприємства
Статистична звітність	Звіт про основні показники діяльності підприємства (Форма № 1-підприємництво (річна), Звіт про основні показники діяльності підприємства (Форма № 1-підприємництво (коротка) (річна)

Інформація, відображена у фінансовій звітності, має надавати користувачам можливість оцінювати реальні зміни фінансового стану підприємства за звітний період. Інформація про власний капітал знаходить відображення у всіх формах звітності, які подаються підприємствами.

Підприємства, для яких обов’язковість оприлюднення річної фінансової звітності та консолідованої звітності встановлена законодавством, крім Приміток (ф. № 5) наводять іншу інформацію. Ця інформація, розкриття якої

передбачено чинними нормативно-правовими актами і які не включено до Приміток, наводиться у дозвільній формі.

У формі № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” в 1 розділі пасиву наводиться інформація про власний капітал підприємства. У даному розділі наводиться інформація за кожною складовою власного капіталу по відповідному рядку (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Інформація для заповнення статей балансу щодо власного капіталу

Рядок ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” (ПАСИВ)	*Рахунки, субрахунки*	*Інформація для заповнення*
РОЗДІЛ 1. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
1400 Зареєстрований (пайовий) капітал	40	Зафіксована у статутних документах сума статутного капіталу.
1405 Капітал в дооцінках	41	Сума дооцінки необоротних активів
1410 Додатковий капітал	42	Сума іншого вкладеного засновниками капіталу, що перевищує статутний капітал
1415 Резервний капітал	43	Сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства
1420 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	44	Суму збитку зазначають у дужках і віднімають під час визначення підсумку власного капіталу підприємства.
1425 Неоплачений капітал	46	Сума заборгованості засновника за внесками до статутного капіталу.
1430 Вилучений капітал	45	Сума зменшення статутного капіталу у зв’язку з вилученням його частки за рішенням засновника

Джерело: розробка автора

У таблиці показано, з яких рахунків чи субрахунків потрібно взяти дані для заповнення статей балансу. Крім того, слід зазначити, що дані по рядку 1425 “Неоплачений капітал” та 1430 “Вилучений капітал” наводяться в дужках та зменшують суму власного капіталу при обчисленні.

При заповненні форми № 2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” інформація, що стосується власного капіталу знаходить своє

відображення лише в рядку 2350 “Чистий фінансовий результат: прибуток” та рядку 2355 “Чистий фінансовий результат: збиток”. Чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податків з надзвичайного доходу.

У формі № 3 “Звіт про рух грошових коштів” інформація про власний капітал знаходить своє відображення в рядку 3300 “Надходження власного капіталу” в розділі руху коштів у результаті фінансової діяльності. Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на основі змін у статтях балансу за розділом “Власний капітал” та статтях, пов’язаних із фінансовою діяльністю. У статті “Надходження від власного капіталу” відображаються надходження грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводять до збільшення власного капіталу.

У формі № 4 «Звіт про власний капітал визначаються» наводиться детальна інформація про залишки власного капіталу на звітну дату, а також перелік змін, які відбулись в його структурі за звітний період.

У статтях звіту залишки на початок (рядок 4000) і на кінець року (рядок 4300) повинні відповідати залишкам, показаним у балансі. У статтях “Зміна облікової політики” (рядок 4005), “Виправлення помилок” (рядок 4010) та “Інші зміни” (рядок 4090) відображаються суми коригувань, передбачених П(С)БО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”.

Стаття “Скоригований залишок” (рядок 4095) показує залишок власного капіталу на початок звітного року після внесення необхідних коригувань.

Стаття “Чистий прибуток (збиток) за звітний період” (рядок 4100) показує суму чистого прибутку (збитку) зі Звіту про фінансові результати.

У статтях розділу “Розподіл прибутку” (рядки 4200, 4205, 4210) вказується сума нарахованих дивідендів, дані про інший розподіл прибутку між учасниками (власниками) підприємства або використання прибутку на збільшення статутного капіталу, резервного та іншого капіталу.

“Внески учасників” (рядки 4240, 4245) – це статті, де відображаються збільшення статутного капіталу підприємства та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу.

У статтях “Вилучення капіталу” (рядки 4260, 4265, 4270, 4275) відображається зменшення капіталу внаслідок виходу учасника, викупу чи анулювання викуплених акцій акціонерним товариством, зменшення номінальної вартості акцій або з інших причин.

У статтях розділу “Інші зміни в капіталі” (рядки 4290) наводяться дані про всі інші зміни у власному капіталі, що не були включені до вищезазначених статей, зокрема списання невідшкодованих збитків, безкоштовно отримані активи та інші зміни.

У статті “Разом змін у капіталі” (рядок 4295) наводиться підсумок змін у складі власного капіталу за звітний період як сума всіх змін. Залишок на кінець року знаходиться на підставі скоригованого залишку на початок року (рядок 4095) і підсумку змін у капіталі (рядок 4295). Від’ємні показники беруться в дужки.

Примітки до річної фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтування статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). Примітки до річної фінансової звітності – це спосіб презентації підприємства і його діяльності.

Крім інформації про власний капітал, наведеної в Балансі і Звіті про власний капітал, акціонерні товариства наводять у Примітках до річної фінансової звітності інформацію про:

- загальну кількість та номінальну вартість акцій, на які здійснена передплата, у порівнянні із передбаченими величинами;
- загальну суму коштів, одержаних у ході передплати на акції, у такому розрізі:

- всі грошові кошти, внесені як плата за акції, із зазначенням кількості акцій.
- вартісна оцінка майна, внесеного за акції, із зазначенням кількості акцій та курсу, за яким валюту зараховано в облік.
- акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями:
- кількість випущених акцій, із зазначенням неоплаченої частини статутного капіталу.
- номінальну вартість акцій.
- зміни протягом звітного періоду у кількості акцій, що перебувають у обігу.
- права, привілеї та обмеження, пов'язані з акціями, в тому числі обмеження щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу.
- акції, що належать самому товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам.
- перелік засновників і кількість акцій якими вони володіють.
- кількість акцій, які перебувають у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному фонді перевищують 5 %.
- акції, зарезервовані для випуску згідно з опціонами та іншими контрактами, із зазначенням термінів і сум.
- накопичену суму дивідендів, не сплачених за привілейованими акціями;
- суму, включену (або не включену) до складу зобов'язань, коли дивіденди були передбачені, але формально не затверджені.

Необхідно зазначити, що вимоги до розкриття інформації про засновників і кількість акцій якими вони володіють здійснюється на підставі виконання вимог Господарського кодексу України.

Всі інші підприємства наводять у Примітках до річної фінансової звітності інформацію про:

- розподіл часток статутного капіталу між власниками;

- права, привілеї або обмеження щодо цих часток;
- зміни у складі часток власників у статутному капіталі.

Головне призначення бухгалтерського обліку полягає у забезпеченні системи управління інформацією. Кожен обліковий процес завершується складанням звітності, показники якої характеризують кінцеві результати діяльності підприємства. Аналіз цих показників є одним з основних завдань великого кола працівників – фінансових менеджерів, аналітиків, бухгалтерів. Проте з бухгалтерською звітністю працюють також особи (керівники, менеджери), які не мають базової бухгалтерської освіти, не знають взаємозв'язку звітних форм, і, відповідно, не володіють основами бухгалтерського обліку на належному рівні. Крім того, існуюча бухгалтерська звітність побудована таким чином, що є складною для сприйняття навіть для фахівців. Найбільше значення для підприємства має саме внутрішня звітність, головне призначення якої полягає у задоволенні потреб управлінців всіх рівнів повною, достовірною та необхідною для прийняття оперативних рішень інформацією про діяльність підприємства.

Побудова внутрішньої звітності, крім того, дасть змогу удосконалити наявний документообіг на підприємстві, оптимізувати показники діяльності окремих підрозділів та підприємства загалом та таким чином підвищити прибуток. Отже, внутрішня звітність є важливим джерелом якісної економічної інформації для керівників підприємств у визначенні засобів для досягнення більш високих результатів діяльності.

Таким чином, проблема полягає в тому, що встановлені форми фінансової звітності не забезпечують керівництво необхідною інформацією, а форми внутрішньої звітності, які б могли надати таку інформацію, не розроблені. Розв'язок цієї проблеми полягає у розробленні системи внутрішньої звітності про власний капітал, або його складові (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Рух та використання статутного капіталу ТОВ «Укрторгтранссервіс»

№ з/п	Учасник	Статутний капітал на початок звітного періоду			Зміни статутного капіталу за звітний період, грн.		Статутний капітал на кінець звітного періоду			Чисті активи, грн.	Корпоративні права, грн. %
					Збільшення	Зменшення					
		Вид внеску	Сума, грн.	Частка, %			Вид внеску	Сума, грн.	Частка, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Така звітність буде містити більш ширші дані і дасть змогу відповідно розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю. Для чіткого і зрозумілого відображення інформації про рух статутного капіталу на підприємстві запропоновано складання внутрішньої форми звітності. Дана внутрішня звітність може бути використана і на інших підприємствах.

2.4. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства

Одним із ключових завдань бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення інформації про складові власного капіталу, оскільки дана інформація безпосередньо впливає на розмір чистих активів підприємства. Повне та правильне розкриття інформації про формування та використання власного капіталу у фінансовій звітності забезпечує задоволення інформаційних потреб зацікавлених користувачів, стейкхолдерів.

Розмір та обсяги власного капіталу, його структура є важливою економічною категорією, оскільки засвідчує рівень платоспроможності підприємства, наявність коштів для покриття поточних та довгострокових зобов'язань. За результатами дослідження було встановлено відсутність єдиного трактування поняття «власний капітал», що зумовлює наявність різних методичних підходів до формування аналітичного обліку даного об'єкту.

Проблемним питанням при організації обліку власного капіталу є використання різних аналітичних рахунків у бухгалтерському обліку, для формування належного інформаційного базису для ухвалення управлінських рішень. На сьогодні систематизація і накопичення інформації в системі бухгалтерського обліку щодо власного капіталу здійснюється з використанням пасивних рахунків четвертого класу. Однак використання лише субрахунків без належної деталізації та аналітики зменшує релевантність та призводить до виникнення асиметричності інформації, яка генерується системою бухгалтерського обліку. Управлінський персонал повинен володіти достатньою та оперативною інформацією щодо змін, напрямів використання складових власного капіталу для оцінки впливу зазначених змін на фінансові результати діяльності підприємства.

Систематизація та накопичення інформації про формування та зміни власного капіталу здійснюється через використання рахунків та подвійного запису. Оскільки в діяльності підприємств найчастіше використовуються рахунки для обліку зареєстрованого та резервного капіталу вважаємо за доцільне запропонувати пропозиції з удосконалення аналітичного обліку.

Метою бухгалтерського обліку статутного капіталу є формування про нього такої інформації, яка корисна користувачам фінансової звітності. Система аналітичного обліку статутного капіталу повинна забезпечувати систематизацію і узагальнення вихідної інформації про всі зміни у стані статутного капіталу; формування звітності на основі даних результатів систематизації і узагальнення вихідної інформації.

Розміри резервного капіталу залежать від типу товариства: для банків і акціонерних товариств встановлені правила (мінімум 5% прибутку до досягнення 25% капіталу), а для інших господарських товариств розмір резервного капіталу визначається статутом при цьому загальний мінімальний розмір не встановлено. На ТОВ «Укрторгтранссервіс» резервний капітал створюється для забезпечення фінансової стійкості та покриття збитків. Відповідно до статуту відрахування до резервного капіталу становлять 5 % від розміру чистого прибутку.

З метою розширення та удосконалення аналітичного обліку з урахуванням вимог законодавства пропонується у робочому плані рахунків ТОВ «Укрторгтранссервіс» відкривати наступні аналітичні рахунки до субрахунку 401 «Статутний капітал» та до рахунку 43 «Резервний капітал» (рис. 2.7).

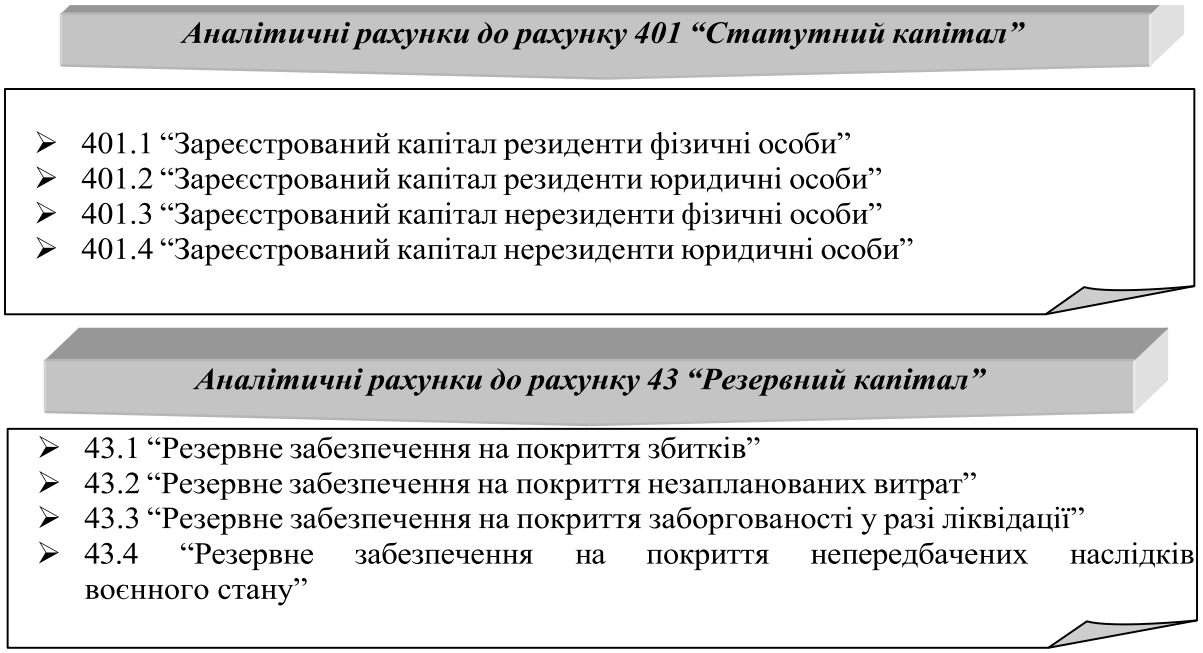


Рис. 2.7. Пропозиції з удосконалення аналітичного обліку статутного та резервного капіталу підприємства

Джерело: розробка автора

Розширення аналітичного обліку статутного капіталу в розрізі запропонованих аналітичних рахунків дозволить отримувати інформацію

щодо розмірів внесків в розрізі фізичних та юридичних осіб, що в подальшому вплине на розробку дивідендної політики підприємства та особливості оподаткування нарахування та виплати дивідендів.

Отримання інформації про внески до статутного капіталу з розрізі резидентів та нерезидентів дозволить відслідковувати вплив зміни курсу валют на загальний розмір зареєстрованого статутного капіталу підприємства. Крім того, збільшення розміру внесків нерезидентів за рахунок зростання валютного курсу впливати також на формування додаткового капіталу підприємства, що дозволить в подальшому контролювати напрями його використання.

Використання запропонованих аналітичних рахунків до субрахунку 401 «Статутний капітал» можна представити у вигляді наступних типових кореспонденцій рахунків (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Типова кореспонденція з обліку статутного капіталу з урахуванням запропонованих пропозиції з удосконалення аналітичного обліку

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспонденція рахунків*	
		Дебет	*Кредит*
1.	Внесено фізичною особою резидентом грошові кошти до статутного капіталу підприємства	30 31	401.1
2.	Внесено юридичною особою резидентом приміщення до статутного капіталу підприємства	103	401.2
3.	Внесено юридичною особою резидентом запаси до статутного капіталу підприємства	20	401.2
4.	Внесено фізичною особою нерезидентом автомобіль до статутного капіталу підприємства	105	401.3
5.	Внесено юридичною особою нерезидентом товари до статутного капіталу підприємства	28	401.4

Для поглиблення інформативності обліку формування та використання резервного капіталу запропоновано розширити перелік аналітичних рахунків за напрямами використання резервного забезпечення. Використання запропонованих аналітичних рахунків до рахунку 43 «Резервний капітал» дозволить приділяти особливу увагу залишкам сформованих резервів для покриття як планових так і не передбачених подій, зокрема ризики воєнного

стану. Використання запропонованих аналітичних рахунків до субрахунку 43 «Резервний капітал» наведено в табл 2.12.

Таблиця 2.12

Типова кореспонденція з обліку резервного капіталу з урахуванням запропонованих пропозиції з удосконалення аналітичного обліку

№ з/п	*Зміст господарської операції*	*Кореспонденція рахунків*	
		Дебет	*Кредит*
1.	Сформовано резервне забезпечення на покриття збитків за рахунок прибутку	43.1	443
2.	Сформовано резервне забезпечення на покриття незапланованих витрат з рахунок іншого додаткового капіталу	43.2	425
3.	Сформовано резервне забезпечення на покриття заборгованості в разі ліквідації підприємства за рахунок прибутку	43.3	443
4.	Списано резервне забезпечення на покриття заборгованості при ліквідації підприємства	685	43.3
5.	Сформовано резервне забезпечення на покриття воєнних ризиків	43.4	443

Запропоновані пропозиції з удосконалення бухгалтерського обліку статутного та резервного капіталу підприємства, застосування яких покращить інформативність основних показників господарської діяльності з питань управління власним капіталом та дозволить покращити фінансовий стан та платоспроможність суб'єкта господарювання. Використання в практичній діяльності запропонованої моделі аналітичного обліку дозволить удосконалити методику обліку власного капіталу та забезпечити реалізацію інформаційної та контрольної функції системи бухгалтерського обліку.

Висновки до розділу 2

Дослідивши особливості організації та методики обліку формування та використання власного капіталу підприємства дійшли наступних висновків:

1. За результатами дослідження встановлено, що процес документування обліку власного капіталу розпочинається з моменту реєстрації підприємства, незалежно від його форми власності. Розглянуто документальне оформлення операцій з руху статутного капіталу,

документальне оформлення випуску акцій, особливості документування операцій з обліку власного капіталу підприємства.

2. Формою організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Укрторгтранссервіс» є бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером. Обґрунтовано, що облікова політика суб'єкта господарювання щодо власного капіталу підприємства повинна бути розроблена з урахуванням вимог варіативності національних стандартів бухгалтерського обліку. За результатами дослідження встановлено перелік питань, які повинні бути включені до положення про облікову політику, яке визначає основні організаційні, методичні та технічні складові щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Розглянуто елементи та складові облікової політики підприємства щодо власного капіталу, що дозволить сформувати повну, правдиву та неупереджену інформацію щодо стану та зміни розміру власного капіталу підприємства.

3. У фінансовій звітності передбачено три способи представлення інформації про власний капітал. У Балансі (Звіті про фінансовий стан) відображається поточний (тобто на звітну дату) стан (величина) власного капіталу і його основних складових, а також стан цих об’єктів на початок звітного періоду, що дозволяє оцінити динаміку їх змін впродовж звітного періоду. У Звіті про власний капітал інформація балансу розкривається шляхом деталізації складових частин власного капіталу та наведення основних причин, які призвели до змін величини власного капіталу і його складових частин. У примітках до фінансової звітності інформація вказаних вище звітів розкривається шляхом наведення конкретних (суттєвих) елементів власного капіталу і операцій, що обумовили зміни цих елементів.

4. Виявлення основного змісту інформації про формування та використання статного капталу на підприємстві можливо на основі формування системи внутрішньої управлінської звітності. За результатами дослідження запропоновано внутрішній звіт «Рух та використання статутного капіталу ТОВ

«Укрторгтранссервіс», що дозволить отримувати оперативну та достовірну інформацію про стан та зміни в статутному капіталі підприємства.

5. Забезпечення ефективності та прибутковості діяльності підприємства безпосередньо залежить від впорядкування та налагодження системи бухгалтерського обліку. Низький рівень розвитку аналітичного обліку статутного та резервного капіталу зумовлює те, що система бухгалтерського обліку виконує інформаційну функцію лише частково. Для вирішення зазначених проблем запропонована модель аналітичного обліку статутного та резервного капіталу, використання якої дозволить підвищити взаємодію різних користувачів інформації, сприятиме достовірному відображенню показників у фінансовій звітності підприємства.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація аналізу власного капіталу на підприємстві

В умовах нестабільного економічного середовища функціонування від підприємства вимагається підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва. Важлива роль у реалізації цієї задачі приділяється аналізу господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і робітників.

Керівництво підприємства повинно чітко уявляти, за рахунок яких джерел ресурсів вона буде здійснювати свою діяльність і в які сфери діяльності буде вкладати свій капітал. В сучасних умовах господарювання різко підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності. Від того, яким капіталом має в своєму розпорядженні суб'єкт господарювання, наскільки оптимальна його структура, наскільки доцільно він транспортується в основні та оборотні кошти, залежить фінансовий добробут підприємства і результати його діяльності. Тому величезне значення набуває правильний і всебічний облік капіталу підприємства, що формує інформацію про окремих складових капіталу та їх динаміку.

Дана інформація необхідна керівництву підприємства для прийняття управлінських рішень, інвесторам для прийняття рішень про формування «портфелю» цінних паперів, кредиторам задля впевненості в платоспроможності підприємства, працівникам задля впевненості, що вони отримують зароблену заробітну плату та не втратять роботу у зв’язку з банкрутством підприємства.

Аналіз власного капіталу переслідує наступні цілі:

- виявити основні джерела формування власного капіталу та визначити наслідки їх змін для фінансової стійкості підприємства;

- визначити правові, договірні та фінансові обмеження у розпорядженні поточної і нерозподіленого прибутку;

- оцінити пріоритетність прав отримання дивідендів;

- виявити пріоритетність прав власників при ліквідації підприємства.

Аналіз джерел формування і розміщення капіталу має дуже велике значення при вивченні вихідних умов функціонування підприємства та оцінки його фінансової стійкості.

Організація економічного аналізу тісно пов'язана з вирішенням питань, аналогічних обліку та звітності. При цьому в економічному аналізі найповніше розкриваються контрольні функції обліку. Організацію економічного аналізу жорстоко не регламентовано системою нормативних актів, на відміну від, наприклад, організації облікового процесу. В зв'язку з цим упорядкованість досягається шляхом створення внутрішнього документа проекту аналітичної роботи на підприємстві.

Зміст аналізу на різних стадіях, періодах і рівнях управлінської діяльності може бути неоднаковим. Проте, теорія і практика діяльності підприємств та їх підрозділів свідчить, що економічний аналіз як комплексний і системний процес повинен неодмінно мати такі організаційні етапи: підготовчий, аналітичний і заключний (рис.3.1).



Рис. 3.1. Організаційні етапи аналітичної роботи на підприємстві

Підготовчий ставить за мету створення сприятливих умов для раціональної організації аналітичного дослідження. Він включає в себе методичні та організаційні аспекти планування аналітичної роботи.

Основний етап призначений для реалізації розроблених програми, плану, методики, способів аналізу шляхом статистичної обробки, зведення, групування та вивчення даних про хід і результати господарської діяльності.

На заключному етапі розробляються висновки та пропозиції щодо поліпшення фінансово-економічної діяльності об'єкта аналізу.

Основою організації як внутрішнього, так і зовнішнього фінансового аналізу є його планування. Для цього складаються план аналітичної роботи і план (програма) проведення аналізу з конкретної теми, тобто програма аналізу.

План проведення аналітичної роботи складається на рік, квартал або півріччя. У ньому вказується, які відділи або хто конкретно здійснює аналіз, його періодичність і строки, приблизне коло питань, відповідальні за проведення аналізу та використання його результатів, загальне методичне забезпечення. У програмі проведення аналізу з конкретної теми

відображаються: мета, об'єкт, джерела інформації, строки, виконавці і розподіл обов'язків між ними, методика аналізу.

«При організації економічного аналізу необхідно дотримуватись наступних принципів:

- науковий характер економічного аналізу;

- об'єктивність відображення господарських фактів і процесів;

- обґрунтований розподіл обов'язків з проведення аналізу;

- ефективність та можливість уніфікації аналітичної роботи» [1].

Організаційні форми економічного аналізу діяльності підприємства залежать від його розмірів, розподілу посадових обов'язків, складу апарату, технічного рівня управління, організаційної структури підприємства.

Виділяють дві організаційні форми економічного аналізу - централізовану і децентралізовану, кожна з яких функціонує з і використанням або без використання ПК.

На досліджуваному підприємстві економічний аналіз організовано децентралізовано, з частковим використанням ПК. При децентралізованій формі спеціалізований підрозділ не виділяється, а весь комплекс аналітичних робіт розподіляється у діючий організаційній системі управління. За такої організації аналітичний процес максимально наближений до управлінського, є його окремим етапом, значно зменшується обсяг обробки економічної інформації, створюються сприятливі умови для застосування комп'ютерних технологій.

При здійсненні управлінських функцій керівний склад підприємства виконує аналітичну роботу, покликану забезпечити кожне прийняте рішення належним науковим обґрунтуванням. Для цього доцільно застосовувати такі основні види аналізу:

- цільовий аналіз - використовується на всіх рівнях управління з метою вивчення динаміки управлінської діяльності та контролю за виконанням прийнятих планів. У результаті цього аналізу виявляються причини

відхилення від встановлених планових показників, оцінюються наслідки і засоби усунення негативних тенденцій;

- оперативний (поточний, кон’юнктурний) аналіз – аналіз поточної діяльності підприємства, в рамках якого відбувається контроль цієї діяльності;

- тактичний аналіз – це аналіз господарської діяльності підприємства на короткострокову перспективу;

- стратегічний аналіз – це аналіз господарської діяльності підприємства на довгострокову перспективу;

- ретроспективний аналіз - пов'язаний із вивченням господарських процесів, діяльності, що вже відбулися, тобто він спрямований у минуле і вивчає факти і результати по операціях, процесах, які вже здійснилися;

- перспективний аналіз виходить із потреби прогнозування чи планування господарських операцій в майбутньому. Він набагато важливіший для забезпечення успішної господарської діяльності підприємства і передує її здійсненню. Даний аналіз базується на прогнозних, очікуваних результатах з урахуванням впливу факторів, які будуть діяти як в середині підприємства, так і зовні;

- теоретичний аналіз проводиться для вивчення основних закономірностей розвитку управлінської діяльності, її практичної необхідності, соціально-політичної значимості, місця та ролі в системі правових відносин.

Отже, економічний аналіз стану підприємства, ефективності виробництва та здійснення на його основі прогнозних оцінок з наступним плануванням їх розвитку виступає важливим засобом управління підприємством. Від якості аналітичного дослідження залежить ефективність прийняття управлінських рішень та визначення стратегії розвитку підприємства в складних і нестабільних умовах становлення ринкової економіки.

«Виділимо об’єкти організації фінансового аналізу на підприємстві:

1) технологія проведення фінансового аналізу стану підприємства;

2) діяльність аналітичного відділу з питань проведення фінансового аналізу;

3) організаційне забезпечення фінансового аналізу;

4) методичне забезпечення фінансового аналізу;

5) технічна база та ергономічне забезпечення процесу здійснення фінансового аналізу» [2].

На досліджуваному підприємстві аналітичну роботу очолює головний бухгалтер. При цьому для координації аналітичної роботи створені техніко-економічні ради, в складі керівників усіх відділів та служб підприємства.

Для потреб економічного аналізу на підприємстві використовують різноманітні джерела інформації. Потреба в конкретних матеріалах залежить від періоду, що аналізується, цілей та завдань економічного аналізу. Склад, зміст та якість інформації, яка залучається до аналізу, мають визначальну роль у забезпеченні його дієвості. Аналіз не обмежується тільки економічними даними, а широко використовує технічну, технологічну та іншу інформацію.

Для аналізу власного капіталу використовують такі джерела інформації:

1. Джерела інформації облікового характеру. До них належать всі дані, що містять документи бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку власного капіталу, а також всі види звітності, в тому числі внутрішньогосподарська звітність, первинна облікова документація, оборотно-сальдова відомість, аналітичні дані по рахункам власного капіталу, установчі документи, рішення засновників тощо.

2. Позаоблікові джерела інформації. До таких джерел інформації належать документи, які регулюють господарську діяльність, а також дані, що не відносяться до перерахованих раніше. До них входять:

- офіційні документи, якими підприємство зобов'язане керуватися у своїй діяльності: Закони України, Укази Президента, Постанови уряду та місцевих органів влади, методичні вказівки та інструкції міністерств, статут, накази та розпорядження керівнirf підприємства;

- господарсько-правові документи: договори, угоди, рішення судових органів, рекламації;

- рішення загальних зборів колективу, зборів акціонерів, ради трудового колективу підприємства в цілому або окремих його підрозділів;

- інша інформація необлікового і непланового характеру.

У процесі аналізу власного капіталу необхідно досягти обґрунтованості, своєчасності та доцільності прийняття відповідних управлінських рішень. Разом з тим, лише правильна організація економічного аналізу забезпечує досягнення бажаного результату.

3.2. Аналіз власного капіталу підприємства

Аналіз джерел формування капіталу підприємства необхідно проводити на основі інформаційної бази наявної в регістрах бухгалтерського обліку і фінансової звітності, при цьому в першу чергу використовуються дані: бухгалтерського балансу, звіту про фінансовий результат, звіту про власний капітал, звіту про рух коштів, оборотно-сальдових відомостей підприємства за період, головної книги тощо. У ході аналізу джерел формування капіталу визначається їх величина, вивчається структура і динаміка, проводиться оцінка балансових співвідношень між окремими групами джерел капіталу.

У процесі аналізу джерел капіталу, насамперед, необхідно визначити частку власних і позикових джерел у загальній масі капіталу. Далі варто визначити частку власних джерел авансованого і залученого капіталу. При цьому можуть використовуватися методи вертикального і горизонтального аналізу пасивної частини бухгалтерського балансу.

З погляду інвесторів структура джерел капіталу не має великого значення, але для внутрішніх управлінських цілей при оцінці діяльності підприємства цей показник дуже важливий.

Таблиця 3.1

Аналіз джерел формування майна ТОВ «Укрторгтранссервіс»

Джерела капіталу	*Сума в тис. грн*		*Питома вага, %*		*Відхилення*	
	на початок 2025 р.	*на кінець 2025р.*	*на початок 2025 р.*	*на кінець 2025 р.*	*у тис. грн.*	*п.с., %*
1.Власні	10590	12150	20,00	14,00	1560	-6,00
2.Залучені	44049	69556	80,00	86,00	25507	6,00
-довгострокові	42612	66898	96,00	95,00	24286	-1,00
-короткострокові	1437	2658	4,00	5,00	1221	1,00
РАЗОМ	**54639**	**81706**	**100,00**	**100,00**	**27067**	**X**

Наведені розрахунки та джерела формування майна підприємства обсяги залучених джерел капіталу перевищують власні джерела. Зокрема, питома вага власного капіталу в загальній структурі становить 20 % на початок 2025 року та 14 % на кінець 2025 р. Зменшення питомої ваги власного капіталу свідчить про зростання фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Залучені джерела фінансування на кінець 2025 року збільшилась на 25507,00 тис. грн або 6 %. Зазначене зростання залучених джерел утворення майна підприємства відбулось за рахунок збільшення суми довгострокових та короткострокових кредитів та зобов'язань.

Розглянемо структуру та показники динаміки власного капіталу досліджуваного підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз структури та динаміки власного капіталу ТОВ «Укрторгтранссервіс»

№, з/п	*Види власного капіталу*	*Сума тис.грн*		*Питома вага, %*		*Відхилення*		
		2024 р.	*2025 р.*	*2024 р.*	*2025 р.*	*Абс,грн*	*Відн,%*	*П.стр.*
1	Зареєстрований (пайовий) капітал	6437	6437	60,00	52,00	0,00	0,00	-8,00
2	Капітал в дооцінках	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Додатковий капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Резервний капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4153	5713	40,00	48,00	1560,00	37,56	8,00
7	Неоплачений капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Вилучений капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього		**10590**	**12150**	**100,00**	**100,00**	**1560,00**	**37,56**	**x**

За результатами розрахунків можна зробити наступні висновки. Найбільшу питому вагу в структурі власного капіталу досліджуваного підприємства займає статутний капітал (60 % та 52 % в 2025 та 2024 роках відповідно). Друге місце за питомою вагою в 2025 році (48 %) та 2024 році (40 %) займає нерозподілений прибуток. Зростання даного показника у 2025 році на 1560,00 тис. грн. або 37,56 % є позитивною тенденцією, оскільки підвищився рівень ефективності господарської діяльності підприємства в цілому. Нерозподілений прибуток потенційно може виступати як джерело формування інших складових власного капіталу підприємства. Статутний капітал підприємства є статичним показником, оскільки він сформований повністю учасниками товариства та зміни протягом 2024 та 2025 років не вносились. Відрахування до резервного капіталу підприємством не здійснювались, що є негативним явищем, оскільки захисну функцію власний капітал досліджуваного підприємства не виконує.

Одним із найважливіших етапів аналізу власного капіталу є аналіз чистих активів підприємства. В практичній діяльності даний показник використовують дуже широко: від обґрунтування можливості виплати дивідендів до стратегічного управління власністю, включаючи процедуру ліквідації підприємства.

Згідно із статтею 155 Цивільного кодексу України [68], чисті активи повинні бути більшими або дорівнювати статутному капіталу підприємства. Коли ця вимога не виконується, товариство зобов’язане зменшити свій статутний капітал або самоліквідуватися. Основною причиною зменшення чистих активів від статутного капіталу є систематична наявність непокритих збитків.

Розрахунок чистих активів ТОВ «Укрторгтранссервіс» представлений в засвідчує, що в 2025 році вартість чистих активів підприємства складала 12150 тис. грн. при розмірі статутного капіталу – 6437 тис. грн., що відповідає вимогам законодавства щодо розміру чистих активів. У 2024 році розрахункова вартість чистих активів склала 10590 тис. грн. при розмірі

статутного капіталу 6437 тис. грн., що також відповідає вимогам законодавства щодо розміру чистих активів.

Для збільшення вартості чистих активів підприємство може:

- збільшити інший додатковий капітал, провести дооцінку основних засобів;

- зменшити суми витрат, наприклад, обравши метод амортизації, за якого нарахована сума амортизації буде меншою, зменшити оцінку запасів при вибутті;

- капіталізувати витрати;

- збільшити свої доходи.

Але, слід обмежити зростання показника чистих активів за рахунок факторів, не пов'язаних із результатами господарської діяльності, найкраще, щоб чисті активи збільшувались від отриманого прибутку від діяльності.

Розглянувши зміст статей звіту про власний капітал, необхідно проаналізувати рух власного капіталу підприємства за звітний період, розрахувати та проаналізувати основні показники цього руху (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Показники використання капіталу ТОВ «Укрторгтранссервіс»

№ з/п	*Показник*	*Статутний капітал*	*Резервний капітал*	*Нерозподілений прибуток (збиток)*
1	Залишок на початок року, тис.грн.	6437,00	0,00	4153,00
2	Надходження, тис.грн.	-	-	1560,00
3	Використання, тис.грн.	-	-	0,00
4	Залишок на кінець року, тис грн..	6437,00	0,00	5713,00
5	Абсолютна зміна залишків, тис.грн.	0,00	0,00	+1560,00
6	Коефіцієнт надходження (ряд. 2 / ряд. 4)	-	-	0,27
7	Коефіцієнт вибуття (ряд. 3 / ряд. 1)	-	-	0,27

Аналізуючи власний капітал, необхідно звернути увагу на співвідношення коефіцієнтів надходження й використання капіталу Коли значення коефіцієнтів надходження більші, ніж коефіцієнтів використання, то

це означає, що на підприємстві відбувається процес нарощування власного капіталу, і навпаки. Проведені розрахунки засвідчують, що надходження у власному капіталі за період здійснювалось завдяки зростанню нерозподіленого прибутку. Це означає що відбувається нарощення капіталу, а не лише його використання.

3.3. Удосконалення аналізу власного капіталу підприємства

На сьогодні наявна значна кількість етапів дослідження ефективності формування, використання і переформування власного капіталу. Головним є аналіз власного капіталу, який дозволяє визначити ефективність напрямів використання власного капіталу та визначення ступеня автономії та незалежності підприємства від залучених джерел фінансування.

«За допомогою такого дослідження можна: ефективно оцінити перспективний та поточний фінансовий стан суб’єкта господарювання, тобто використання позикового та власного капіталу; можливо обґрунтувати прийнятні та можливі темпи розвитку з позиції забезпечення їх фінансовим капіталом; виявляти доступні джерела засобів, постійно оцінювати раціональні способи мобілізації фінансових ресурсів; ефективно прогнозувати фінансовий стан суб’єкта господарювання на ринку капіталів» [34, с. 301].

«Постійний аналіз ефективності використання власного капіталу фірми здійснюється при використанні різного типу моделей, які можуть дозволяти структурувати та ідентифікувати постійні взаємозв'язки між головними фінансовими показниками» [34, с. 301].

Суб’єктами господарювання для аналізу власного капіталу використовуються методик порівняльного аналізу, вертикального та горизонтального аналізу. Разом з тим, будь яка методика аналізу власного капіталу підприємства повинна передбачати послідовне вивчення тенденцій його зміни в динаміці, складу і структури, факторів, що впливають на

ефективність використання, прогнозування індикаторів власного капіталу. На завершальному етапі аналізу власного капіталу мають бути ухвалені відповідні управлінські рішення щодо формування та використання його елементів.

В умовах розвитку інноваційної економіки саме використання інформаційно-комп'ютерних технологій забезпечує розширення функціональних можливостей економічного аналізу за рахунок забезпечення системи аналізу оперативною вхідною інформацією та підвищення швидкості її обробки. Використання комп'ютерних технологій при проведенні економічного аналізу формує такі основні переваги: поєднання процесу обробки вхідних даних з процесом прийняття управлінських рішень і можливість вирішувати аналітичні завдання безпосередньо на робочому місці аналітика.

«Методика проведення економічного аналізу на основі використання сучасних комп'ютерних технологій повинна відповідати вимогам комплексності, системності, оперативності, прогресивності, динамічності, точності пізнання досліджуваного об'єкта, тенденцій і закономірностей його зміни та розвитку» [75, с. 48].

За результатами дослідження різних наукових праць з питань комп'ютеризації економічного аналізу в цілому по підприємству, пропонуємо комп'ютеризацію проведення економічного аналізу власного капіталу підприємства здійснювати на основі використання наступних комп'ютерних програм та способів їх використання (рис. 3.2).

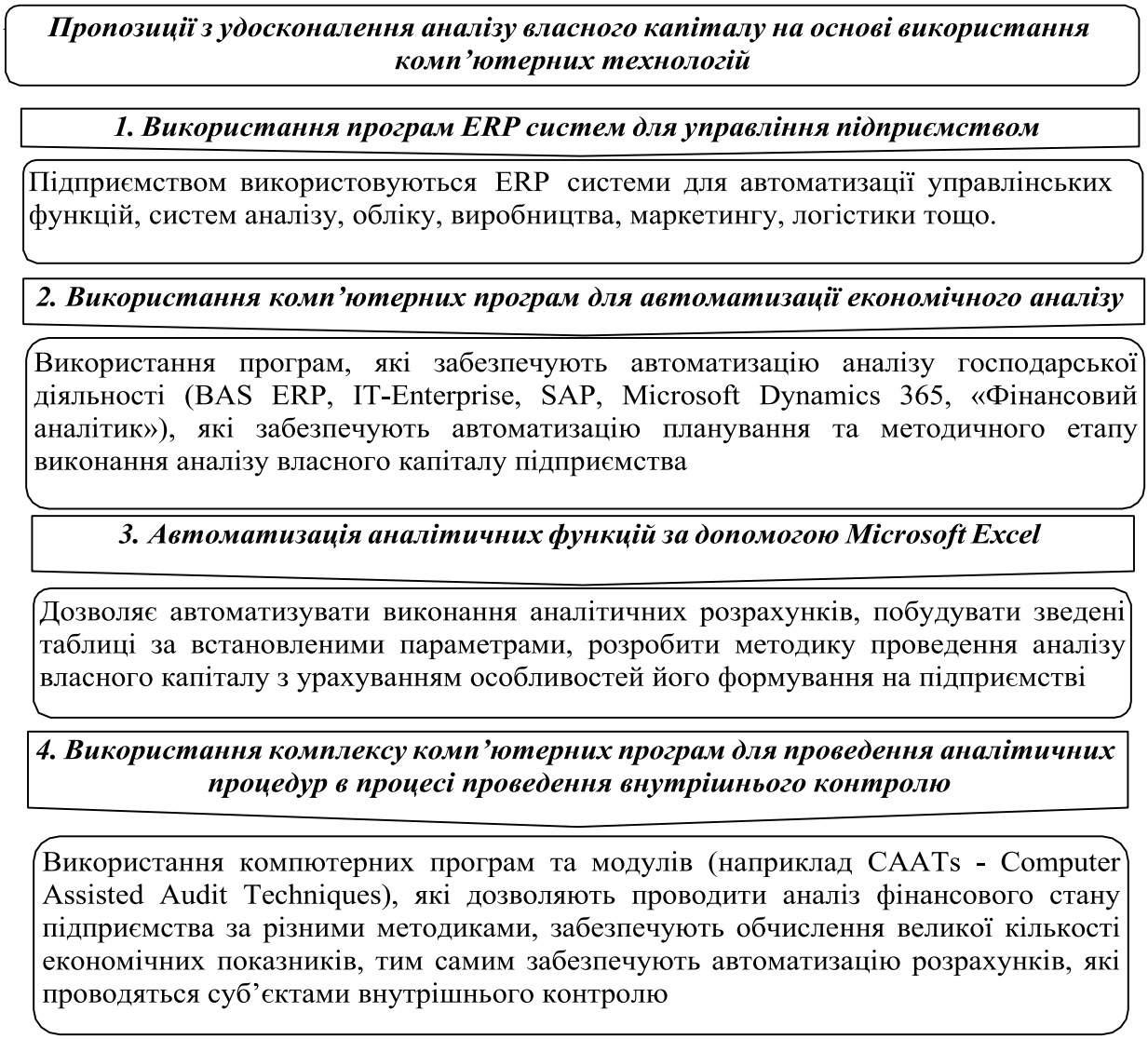


Рис. 3.2. Пропозиції з вибору напряму комп'ютеризації проведення економічного аналізу власного капіталу підприємства

Суб'єкт господарювання самостійно може обрати спосіб комп'ютеризації аналітичної роботи на підприємстві, який забезпечить оптимальне поєднання витрат на впровадження комп'ютеризації економічного аналізу на підприємстві та ефекту від даного бізнес-процесу.

«Найкращими комп'ютерними програмами для аналізу фінансово-господарського стану підприємства є «Excel», «SAP», та «Microsoft Dynamics 365», за допомогою яких можна будувати діаграми на основі отриманих даних, а також розробляти бізнес-план і проводити аналіз інвестиційних проектів, дозволяють експортувати дані для аналізу з інших програм, прогнозувати банкрутство та можливість залучення кредиторів. Ці програмні продукти

підходять для великих організацій, які мають великі обсяги виробництва або надання послуг. Для менших підприємства можуть підійти такі програми як «Financial Analysis», «Audit Expert» чи «Фінансовий аналіз»» [22].

Проте, вважаємо, що при проведенні економічного аналізу на підприємстві потрібно враховувати:

– особливості обраної суб'єктом господарювання організаційної форми проведення економічного аналізу – централізованої, децентралізованої;

– використання комплексу «АРМ аналітика» як однієї з організаційних форм проведення економічного аналізу в умовах комп'ютеризації, що надає змогу виконувати в автоматизованому режимі комплекс аналітичних розрахунків на підставі вхідної інформації. Пропонуємо для проведення фінансового аналізу на ТОВ «Укрторгтранссервіс» використовувати модуль «Фінансовий аналіз» у програмі «M.E.Doc». Використання даного модуля дозволяє на основі даних першого та останнього періодів, які вказує користувач провести аналіз динаміки та структури поточних зобов'язань підприємства, сума яких наведена у балансі. Крім того, використання даного модуля дозволяє порахувати основні коефіцієнти фінансового аналізу, в тому числі ділової активності підприємства в частині оборотності поточних зобов'язань підприємства, обчислити коефіцієнт покриття та основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства.

Незважаючи на широкі функціональні можливості сучасних аналітичних комп'ютерних програм, більшість з них не повністю відповідають критеріям і характеристикам комплексного економічного аналізу, оскільки як основне (а іноді й єдине) джерело формування інформаційної бази використовується фінансова звітність підприємства. Невирішеною є проблема поступового перевантаження інформаційних систем бухгалтерського обліку та управління інформацією. Як наслідок, існуючі програмні аналітичні засоби не забезпечують оперативності реалізації аналітичних процедур, а також формування багатовимірних аналітичних розрізів.

«Дослідження практики застосування комп'ютерних технологій в аналітичній роботі виявило, що до сьогодні аналітиками не використовуються наявні можливості програмних продуктів. Це пов'язано із великими витратами грошових коштів та незацікавленістю власників у результатах економічного аналізу, а також із неможливістю вибору порядку його комп'ютеризації, що не дозволяє підвищити ефективність аналітичної роботи» [36].

Використання комп'ютерних аналітичних програм потребує науково обґрунтованої методики економічного аналізу, яка на сьогодні є недосконалою через відсутність стандартизованих методик розрахунку показників діяльності підприємства. Це викликає неадекватність тлумачення та викривлення реального стану справ на підприємстві. З метою адаптації до вимог ринку та конкурентного середовища вважаємо за необхідне обґрунтування методики економічного аналізу, що міститиме оптимальний перелік показників за кожним блоком, стандартизований розрахунок яких надасть можливість суб'єктам господарювання оцінювати свою діяльність, а державним органам влади, у підпорядкуванні яких підприємства знаходяться, можливість порівняння отриманих результатів за видами економічної діяльності, у регіональному розрізі тощо.

До основних вимог, яким повинні відповідати аналітичні програми можна віднести:

– можливість аналізу і оцінки окремих показників виробничо-фінансового стану об'єкта, підприємства за різними методиками і визначення тенденцій його зміни;

– економічний аналіз окремих об'єктів дослідження, в т.ч. нових, прогнозування на основі отриманих результатів;

– можливість порівняння показників діяльності вітчизняних та зарубіжних підприємств певної галузі;

– можливість одночасного використання великої кількості показників, включення до аналізу різних факторів як облікового, так і позаоблікового характеру;

– табличне та графічне представлення інформації

– можливість ранжування результатів відповідно до потреб різних груп користувачів.

Використання комп’ютерних технологій при проведенні економічного аналізу поточних зобов’язань дозволить забезпечити двосторонній зв’язок між структурними підрозділами підприємства з метою оперативного втручання та зміни діяльності підприємства з урахуванням зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Висновки до розділу 3

Провівши дослідження питань організації та методики аналізу формування та використання власного капіталу підприємства можна зробити наступні висновки:

1. В сучасних умовах функціонування організація економічного аналізу дозволяє налагодити та впорядкувати у відповідну систему інформаційно-методологічного забезпечення управління станом поточних зобов’язань підприємства. Організація економічного аналізу виступає системою методів і засобів, які забезпечують оптимальне її функціонування та подальший розвиток та дозволяють своєчасно виявляти вплив поточних зобов’язань на кінцеві фінансові результати діяльності підприємства. За результатами дослідження виділено завдання, мету та етапи організації та проведення економічного аналізу поточних зобов’язань, що дозволяє сформувати чітку методику його проведення.

2. Проведений аналіз динаміки та структури власного капіталу ТОВ «Укрторгтранссервіс» засвідчив, що в цілому по підприємству спостерігається зростання суми нерозподіленого прибутку. У 2025 році вартість чистих активів підприємства складала 12150 тис. грн. при розмірі статутного капіталу – 6437 тис. грн., що відповідає вимогам законодавства

щодо розміру чистих активів. У 2024 році розрахункова вартість чистих активів склала 10590 тис. грн. при розмірі статутного капіталу 6437 тис. грн., що також відповідає вимогам законодавства щодо розміру чистих активів.

3. За результатами дослідження обґрунтовано, що в умовах розвитку інноваційної економіки саме використання інформаційно-комп'ютерних технологій забезпечує розширення функціональних можливостей економічного аналізу за рахунок забезпечення системи аналізу оперативною вхідною інформацією та підвищення швидкості її обробки. З метою ефективного впровадження комп'ютерних технологій при проведенні економічного аналізу на підприємстві систематизовано технологію та перелік варіантів вибору напряму комп'ютеризації проведення економічного аналізу. Використання запропонованих пропозицій дозволить управлінському персоналу підприємства здійснити оптимальний вибір порядку автоматизації аналітичних робіт в частині аналізу власного капіталу підприємства.

4. Можна зробити висновок, що впровадження та використання сучасних інструментів економічного аналізу на вітчизняних підприємствах є дуже важливим завданням у стрімкому розвитку світової економіки та ринку технологій, тому слід приділяти увагу усуненню наявних проблем та недоліків в даній сфері. Власний капітал досліджуваного підприємства виконує відтворювальну функцію, що зумовлює зростання розміру власного капіталу підприємства та зменшення ризиків діяльності. Разом з ти, відсутність резервного капіталу є негативним фактором в діяльності підприємства, оскільки не виконується захисна функція власного капіталу.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

4.1. Організація аудиту власного капіталу підприємства

Аудит є формою фінансового контролю, який забезпечує достовірність, повноту, своєчасність та якість інформації про активи, власний капітал і зобов'язання. В сукупності аудит підвищує довіру у користувачів до інформації, що надана у фінансовій звітності.

Складовими власного капіталу є статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, водночас неоплачений капітал та вилучений капітал зменшують його величину. Статутний капітал є стартовим капіталом підприємства, його формування зазначається в установчих документах виходячи з вимог чинного законодавства, які відрізняються залежно від організаційно-правової форми підприємства. Враховуючи те, що кінцевою метою будь-якого господарюючого суб'єкта є одержання прибутку, то перевірка достовірності відображення нерозподілених прибутків (непокритих збитків) в облікових регістрах та фінансовій звітності набуває вагомого значення.

В численних дослідженнях є різні підходи до вивчення операцій з власним капіталом, що свідчить не тільки про широкий діапазон поглядів, а й про розпливчастість теоретичної концепції.

Аудит операцій з власним капіталом передбачає встановлення достовірності первинних даних відносно формування та використання власного капіталу, повноти й своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірності відображення стану власного капіталу у звітності підприємства.

«Основними завданнями аудиту операцій з власним капіталом є:

– встановлення повноти формування статутного капіталу, відповідності фактичних внесків учасників умовам установчих документів, дотримання строків внесення часток до статутного капіталу;

– перевірка стабільності величини статутного капіталу, його відповідності розміру, визначеному установчими документами;

– встановлення обґрунтованості операцій з формування прибутків і збитків;

– перевірка достовірності відображення показників щодо власного капіталу в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності» [59, с. 256].

«Джерелами інформації для аудиту операцій з власним капіталом є:

1) Наказ про облікову політику підприємства;

2) документи, що підтверджують право власності на майно, що відображається як внесок до статутного капіталу: свідоцтво про право власності на нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність тощо;

3) організаційні документи: свідоцтво про державну реєстрацію, накази та розпорядження, довідки про прийняття на облік в податкових органах, про реєстрацію в органах статистики та відповідних відділеннях позабюджетних фондів, ліцензії на види діяльності, що підлягають ліцензуванню згідно з законодавством;

4) первинні документи з обліку складових власного капіталу;

5) облікові регістри;

6) акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки тощо;

7) фінансова звітність» [56].

Предметом аудиту операцій з власним капіталом є процеси і господарські операції, пов’язані з формуванням статутного, пайового, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків (непокритих збитків), формуванням вилученого та неоплаченого капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його власниками і працівниками.

Виходячи з мети, завдань і предмету аудиту операцій з власним капіталом, виділяють такі об’єкти (рис. 4.1.).

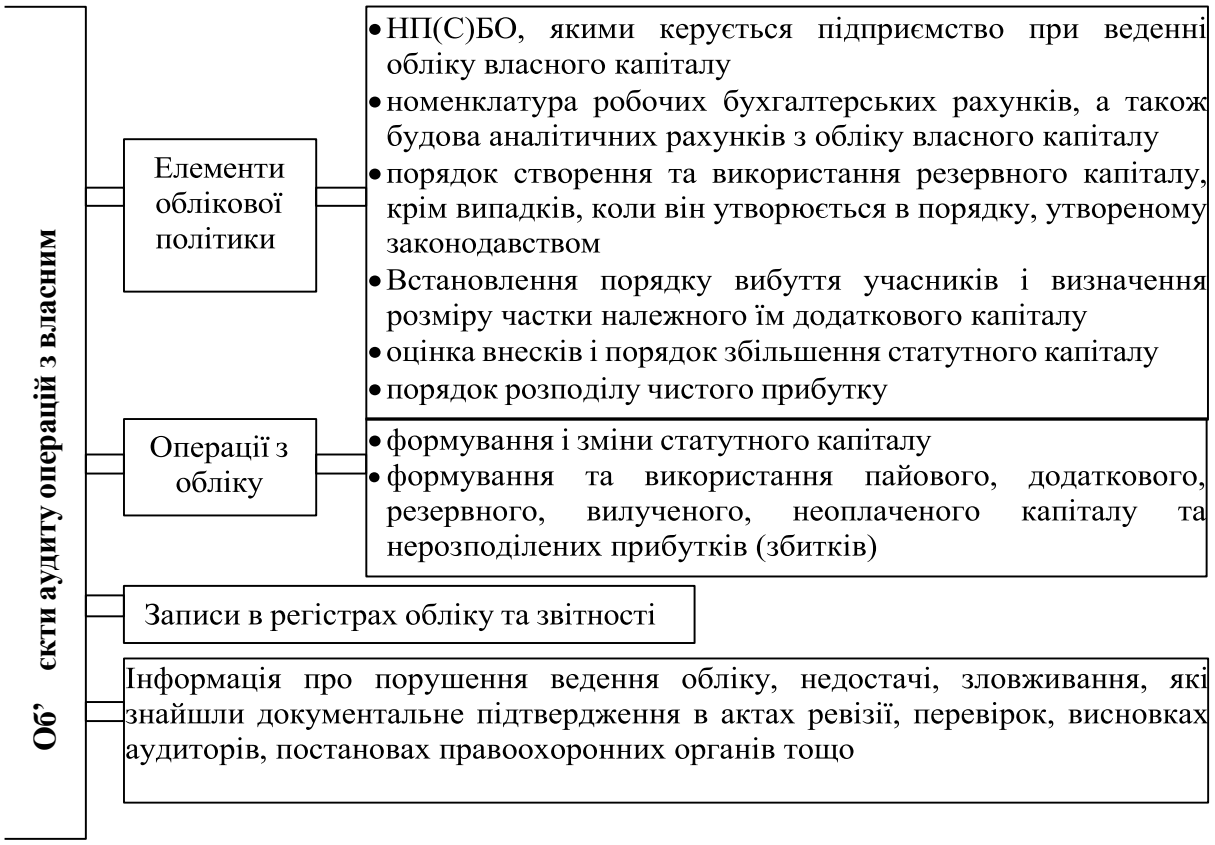


Рис. 4.1. Об’єкти аудиту операцій з власним капіталом [10, с. 487]

Як бачимо, об’єктом аудиту операцій з власним капіталом виступають всі господарські операції, факти господарського життя та відносини підприємства, що виникають між підприємством та його власниками.

Аудит проводиться на основі договору між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником. Договір на проведення аудиту є основним документом, який засвідчує факт досягнення домовленості між замовником і виконавцем про проведення аудиторської перевірки. Договір документально засвідчує, що сторони дійшли згоди з усіх пунктів, обумовлених в ньому. Для того, щоб уникнути неправильного розуміння сторонами взятих на себе обов'язків, умов їх виконання та прийнятого рівня відповідальності, необхідно максимально ясно обумовити всі суттєві аспекти взаємовідносин, які виникають у зв'язку з його укладанням.

До складання і підписання договору аудитор повинен ознайомитися з підприємством-клієнтом. Це передбачає особисте спілкування з керівництвом підприємства, вивчення засновницьких документів, результатів попередньої аудиторської перевірки, загальний огляд звітності, визначення рівня аудиторського ризику та оцінку можливості додержання аудитором норм професійної етики та загальних принципів при виконанні перевірки. Зазначений етап підготовки договору починається після попереднього ознайомлення з діяльністю економічного суб'єкта і прийняття рішення про можливість надання аудиторських послуг. Він провадиться з метою визначення трудомісткості, вартості і строків надання аудиторських послуг, потреби в залученні сторонніх консультантів і експертів.

Найважливішим методологічним принципом аудиту є планування.

«Планування - це вироблення головної стратегії і конкретних підходів до характеру, періоду, а також часу проведення аудиту. Планування аудиту є складним процесом. Однак допомагає аудитору організувати свою роботу та роботу асистентів належними чином, здійснювати контроль за виконанням аудиторських процедур у період перевірки з метою вчасного коригування планових завдань» [4].

Аудиторові слід розробити і документально оформити загальний план аудиту, визначити в ньому суттєвість помилок, а потім здійснити аудит за цим планом. Загальний план аудиту розробляється настільки детально, що аудитор має можливість завдяки йому підготувати програму аудиту. Під час розроблення загального плану аудитор здійснює аналіз різних питань, що пов’язані з системою внутрішнього контролю поточних зобов’язань.

«План аудиту складається до початку роботи з клієнтом і враховує:

– умови договору на виконання аудиту;

– зміст аудиторського висновку, терміни його подання;

– відповідальність аудитора, передбачену законодавством;

– відповідальність клієнта-замовника за бухгалтерську звітність, що перевіряється;

– відповідальність клієнта-замовника за повноту і достовірність іншої необхідної інформації;

– систему і форму бухгалтерського обліку;

– список членів аудиторської робочої групи, тривалість роботи, бюджет часу і витрат;

– рівень суттєвості завдань аудиту;

– найбільш важливі етапи і завдання аудиту;

– ступінь довіри до надійності системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю;

– порядок узгодження роботи внутрішніх аудиторів і співпрацю з ними;

– сутність і обсяг аудиторських доказів;

– умови, які вимагають особливої уваги;

– ступінь аудиторського ризику» [4, с. 178].

Для виконання плану аудитор повинен підготувати в письмовій формі програму аудиторської перевірки з визначенням в ній конкретних завдань і процедур для кожного об'єкту аудиту.

Програма аудиту – це детальний перелік змісту аудиторських процедур. Цей перелік є детальною інструкцією для асистентів аудитора та рядових учасників перевірки, який також є засобом контролю за якістю їх роботи. Програма повинна бути настільки деталізованою, щоб можна було використовувати її як інструкцію для виконавців аудиту, які беруть участь у перевірці (Додаток Д). У програмі аудиту види, зміст та час проведення процедур повинні співпадати з прийнятими до роботи показниками загального плану аудиту. Вона містить перелік об'єктів аудиту по його напрямкам, а також час, який необхідно витратити на кожен напрямок аудиту або аудиторських процедур.

Аудитор затверджує програму, визначаючи суттєвість по процедурах аудиту, об'єкт аудиту з кожного питання окремо та масштаб перевірки. Найчастіше для зручності програма оформлюється у вигляді таблиці. На початку програми як правило вказується: назва підприємства; період

перевірки; дата перевірки; об'єкт перевірки. У програмі крім прізвища також вказують ініціали аудитора, який робив перевірку конкретного об'єкта аудиту, час, який необхідно витратити на перевірку конкретного об'єкта перевірки, та передбачають місце для поміток про фактичне виконання плану аудиту з кожного питання. В процесі планування аудиторської перевірки аудитор повинен шляхом виконання незалежних процедур аудиторської перевірки отримати таку кількість аудиторських доказів, яка дасть змогу зробити аудиторський висновок про фінансову звітність підприємства.

4.2. Методика аудиту власного капіталу підприємства

У ринкових умовах господарювання необхідність вивчення достовірності фінансової звітності значно підвищується. Це обумовлено суттєвими змінами у відносинах власності, які мають глибокий економічний зміст і спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємств. При цьому звітність є джерелом інформації для забезпечення господарської діяльності підприємства та функціонування фінансово-економічних систем держави і відображає відносини власності підприємств. За таких умов вивчення аудиторами достовірності фінансової звітності набуває важливого значення, оскільки підвищує відповідальність працівників підприємства за правильне відображення в обліку і звітності господарських операцій і фінансових результатів.

Аудит є важливим складовим елементом в управлінні підприємства, який забезпечує перевірку стану обліку та звітності, аналізує рівень внутрішнього контролю на підприємстві та дозволяє здійснювати виважені управлінські рішення. Однією з основних ділянок незалежного контролю є аудит Звіту про власний капітал. Його важливість визначається роллю власного капіталу, що полягає в інвестуванні діяльності підприємства, формуванні справедливої та ефективної системи управління господарюючим суб’єктом, регулюванні відносин власності; компенсації понесених збитків,

що погашається за рахунок власного капіталу; забезпечення платоспроможності перед кредиторами та захисту їх прав. Аудит Звіту про власний капітал відображено на рис. 4.2.

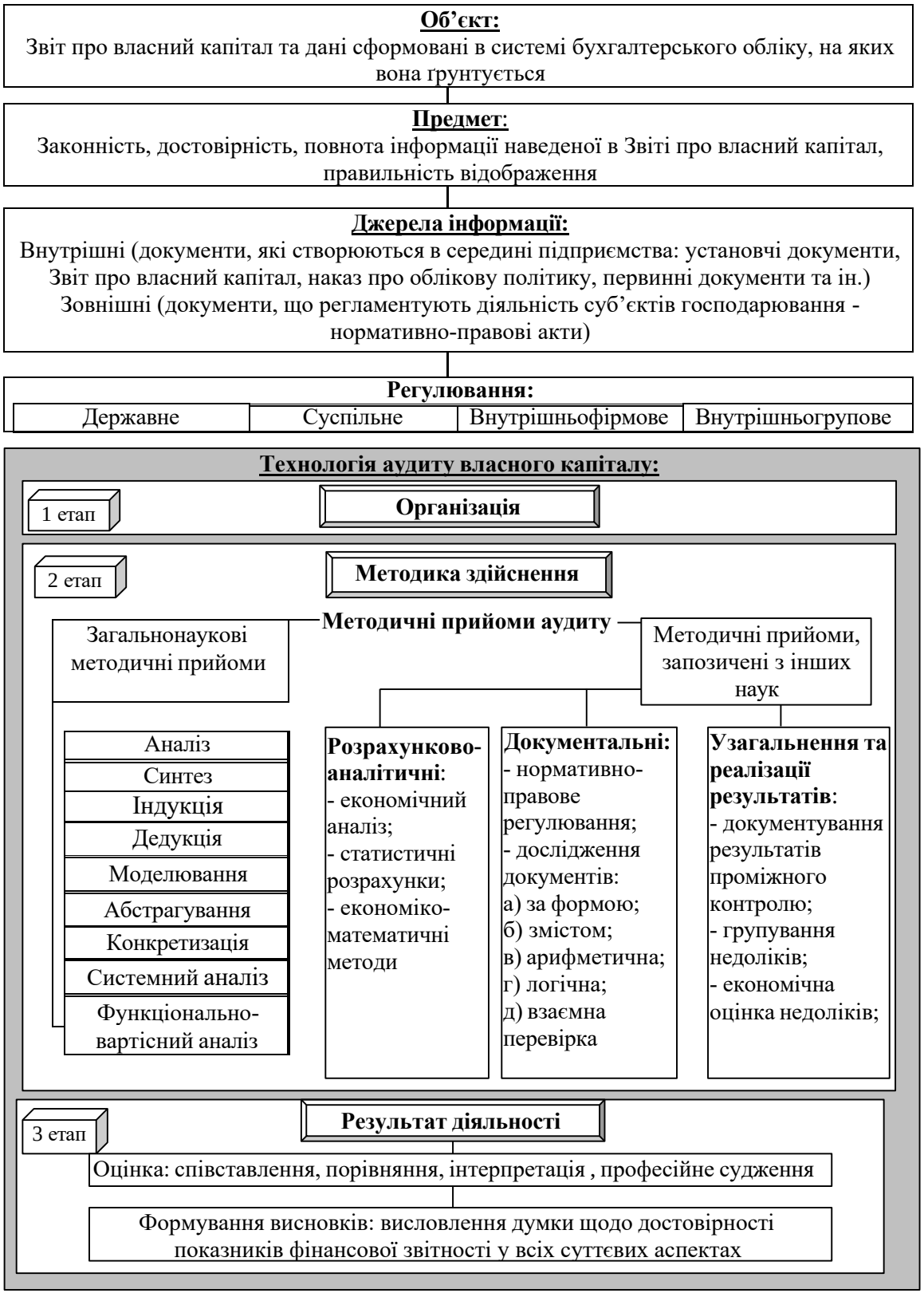


Рис.4.2. Організаційно-методична схема аудиту Звіту про власний капітал підприємства

Кожний з перелічених блоків моделі є важливим при розгляді напрямків здійснення аудиту власного капіталу, однак в основі аудиту, як процесу лежить технологія, яка визначає всю практичну діяльність аудитора.

Під технологією аудиту розуміють організацію та проведення аудиту від моменту реклами послуг аудиторських фірм до передачі висновку замовнику і включає етапи:

1) організація аудиту,

2) методика здійснення (використання методичних прийомів, способів, процедур для досягнення поставленої мети аудиту),

3) результат діяльності (оцінка результатів аудиту та висловлення професійної думки аудитора).

Найскладнішим та найменш розробленим етапом в реалізації технології аудиту є методика його здійснення. Науково розроблена методика аудиту дозволяє підвищити якість, забезпечити результативність, оптимальність і повноту перевірки, досягти мети аудитора. Сформована методика аудиту дозволить найповніше дослідити об’єкти аудиту з найменшими витратами зусиль і часу, тобто оптимізувати процес аудиту.

Метою аудитора при вивченні Звіту про власний капітал є встановлення його достовірності і відповідності здійснених суб’єктом господарювання фінансових і господарських операцій пов’язаних формуванням та рухом елементів власного капіталу нормативним актам, що діють в Україні та на підприємстві.

Це обумовлює напрямки та послідовність здійснення аудиту власного капіталу (рис. 4.3.).

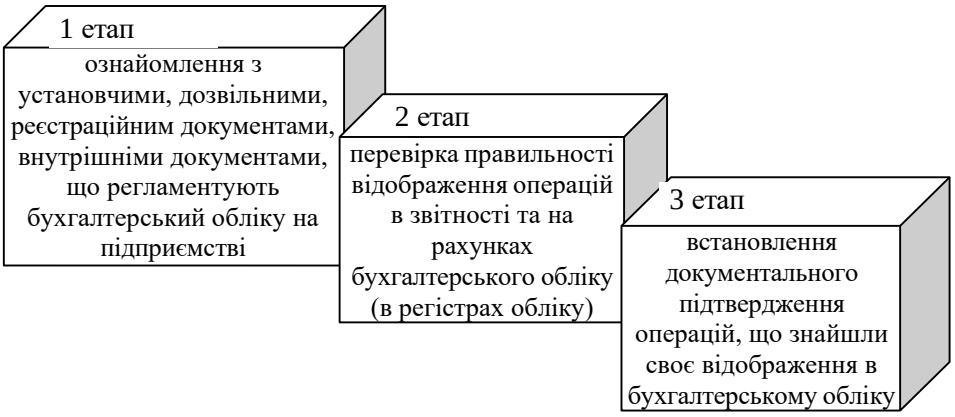


Рис. 4.3. Етапи аудиту Звіту про власний капітал

Виділені етапи аудиту Звіту про власний капітал характерні для здійснення аудиту будь-якої фінансової звітності, а тому доцільно говорити про необхідність розробки методики аудиту власного капіталу, що ґрунтується на єдиних засадах, методичних прийомах незалежного контролю в межах певних форм звітності з врахуванням особливостей перевірки за джерелами формування (для власного капіталу це статутний, пайовий, додатковий та ін. капітал) та статтями окремих форм звітності.

Етапи аудиту реалізуються в певній послідовності та виражають дедуктивний метод в здійсненні аудиторської перевірки. Вони тісно пов’язані та характеризуються неможливістю реалізації наступного етапу без проходження попереднього за обраними напрямками. Наприклад, підтвердження розміру статутного капіталу, визначення правильності його формування та відображення в звіті і регістрах обліку є неможливим без дослідження порядку, суми формування та сплати передбаченого в установчих документах. При цьому дані первинних документів доцільно перевіряти у відповідності до конкретної операції, відображеної на рахунках бухгалтерського обліку.

Для аудиту операцій з власним капіталом використовують наступні способи вивчення: фактичний та документальний контроль.

Фактичний контроль. Аудит операцій з власним капіталом доцільно розпочинати з інвентаризації майна, внесеного засновниками до статутного капіталу підприємства за участю незалежного аудитора. Об’єктами

інвентаризації також є: зобов'язання підприємства перед власниками, учасниками, пайовиками, акціонерами.

Інвентаризація власного капіталу полягає в підтвердженні сальдо по аналітичному обліку за кожним учасником. Тобто в ході інвентаризації по відповідних документах виявляються залишки, ретельно вивчається обґрунтованість сум, що обліковуються на таких рахунках, встановлюється термін виникнення зобов'язань підприємства перед власниками, реальність часток засновників у статутному капіталу. При цьому можуть бути виявлені факти, коли внеском до статутного капіталу є основні засоби, виробничі запаси, непридатні до використання (несправні, неякісні), і нематеріальні активи, що не мають практичної цінності.

Документальний контроль. При перевірці формування статутного капіталу необхідно враховувати організаційно-правову форму підприємства, що перевіряється . Тому вивчення операцій з власним капіталом доцільно розпочинати з перевірки юридичного статусу та права здійснення статутних видів діяльності, складу засновників (учасників), структури і управління підприємства, а також фінансових можливостей для досягнення поставлених цілей діяльності.

Зокрема, в акціонерних товариствах статутний капітал складається з номінальної вартості акцій товариства, придбаних акціонерами; в товариствах з обмеженою відповідальністю – з вартості внесків його учасників. Аудитор повинен враховувати те, що складові власного капіталу відображаються в бухгалтерському обліку одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до зміни структури власного капіталу.

Аудит операцій з статутним капіталом. Обов'язковою умовою функціонування підприємства є збереження статутного капіталу на рівні не нижчому, ніж передбачена законом величина.

В ході перевірки аудитор вивчає наступні питання.

1. *Перевірка засновницьких документів щодо формування статутного капіталу*. Така перевірка здійснюється в наступному порядку:

- перевірка наявності і форми установчих документів і встановлення відповідності змісту вимогам законодавчих і нормативних актів;
- вивчення повноти і дотримання строків внесення статутного капіталу;
- перевірка грошової оцінки вартості майна, що вноситься засновниками в оплату акцій при створенні акціонерного товариства;
- перевірка правильності оподаткування коштів, переданих до статутного капіталу господарюючого суб'єкта його засновниками;
- встановлення законності видів діяльності;
- визначення відповідності розміру статутного капіталу даним установчих документів і чинному законодавству;
- перевірка повноти і правильності формування статутного капіталу;
- встановлення реальності внесення сум до статутного капіталу;
- визначення обґрунтованості змін величини статутного капіталу.

Аудитор встановлює наявність відповідних документів і дотримання процедури затвердження та державної реєстрації господарюючого суб'єкта. Оскільки юридична особа вважається створеною не з моменту прийняття засновниками рішення про її створення, а з моменту її державної реєстрації, потрібно перевірити наявність свідоцтва про державну реєстрацію та перереєстрацію, якщо до засновницьких документів вносилися зміни.

Вивчення законності змін у складі засновників підприємства. Аудитор вивчає порядок виходу співвласників з підприємства, що повинен бути передбачений Статутом, а також документи, що підтверджують згоду сторін. Аудитор повинен приділити належну увагу цим питанням, так як відомі факти отримання засновником від підприємства великих позик з подальшим виходом не тільки зі складу засновників цього підприємства, а і його ліквідацією.

2. *Перевірка правильності розрахунків із засновниками.* Перевірка операцій по розрахунках із засновниками передбачає вивчення наступних питань:

- чи своєчасно і в якому розмірі засновники внесли свою частку до статутного капіталу і чи правильно оформлено документи на ці операції;
- чи правильно проводиться нарахування доходів від участі в капіталі підприємства;
- чи дотримується відповідність записів в первинних документах записам у журналі 7 по рахунку 46 “Неоплачений капітал” та Головній книзі (при журнальній формі обліку).

Перевірка наявності і правильності оформлення документів, що підтверджують факти розрахунків із засновниками. Реальність внесків до статутного капіталу аудитор встановлює шляхом дослідження наявності і правильності оформлення документів, що підтверджують факти розрахунків із засновниками. В підтверджувальних документах повинно бути посилання на формування статутного капіталу, що важливо не тільки для цілей бухгалтерського обліку, але і для цілей оподаткування – обґрунтування правильності застосування пільг по податках.

При перевірці надходження основних засобів і нематеріальних активів як внеску до статутного капіталу слід обов’язково проаналізувати договори про внесення необоротних активів, впевнитись у тому, що вартість, відображена по необоротних активах, відповідає вартості, зазначеній у договорі. За деякими видами необоротних активів, що вносяться в рахунок внесків до статутного капіталу, необхідна наявність документів, що підтверджують право власності на таке майно (нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність тощо).

Статутний капітал може поповнюватися з прибутку від господарської діяльності, а при необхідності додатковими внесками його учасників. Формування статутного капіталу здійснюється по-різному, залежно від форм власності і організаційно-правової форми економічного суб’єкта: в акціонерних товариствах – за рахунок підписки на акції акціонерів; в товариствах з обмеженою відповідальністю – за рахунок внесків кожного з

учасника; на державних підприємствах – за рахунок майна держави, закріпленого за ними.

3. *Перевірка дотримання строків оплати статутного капіталу*. Фактичне надходження внесків засновників перевіряється на підставі первинних документів і записів в регістрах по рахунку 46 “Неоплачений капітал”. Дебетове сальдо по цьому рахунку показує заборгованість, яка обліковується за акціонерами (учасниками) з оплати підписки на акції (внесків до статутного капіталу). При цьому слід перевірити своєчасність погашення заборгованості по внесках до статутного капіталу і реальність дебетового сальдо. Результати доцільно оформлювати у вигляді робочого документу, який повинен містити: порядковий номер засновника, фактично внесеної частки та частки, яка повинна бути внесена та відхилення. За даними такого робочого документу аудитор може проаналізувати: чи дотримані встановлені законодавством терміни погашення заборгованості по внесках до статутного капіталу, та чи дотримано порядок здійснення внесків, щ наведені в Статуті.

4. *Перевірка обгрунтованості змін величини статутного капіталу*. Якщо протягом звітного періоду у господарюючого суб’єкта мали місце зміни у величині статутного капіталу, то такі операції підлягають детальному вивченню. Всі зміни до статутного капіталу повинні бути документально оформлені.

Аудит операцій з пайовим капіталом. У сільськогосподарських підприємствах з колективною формою власності виділяються частки (паї) кожного учасника в загальній колективно-пайовій власності. У цих господарствах загальна власність основних і оборотних засобів ділиться на майнові паї учасників залежно від їх трудового вкладу. Загальний розмір цих майнових паїв (з врахуванням майна, яке не розпайоване) утворює пайовий капітал підприємства.

Перевірка операцій з пайовим капіталом передбачає встановлення достовірності сальдо рахунку по Балансу, у Звіті про власний капітал, у

Головній книзі зі зведеною відомістю пайового капіталу, до якої записуються підсумки по книгах аналітичного обліку пайовиків.

Аудит операцій з резервним капіталом Вивчення джерел формування та правильності витрачання резервного капіталу. При аудиті необхідно приділити увагу тому, з яких джерел походить формування капіталу, якою є його величина згідно з установчими документами, чи відповідає величина резервного капіталу законодавчо встановленим нормам. Граничний розмір резервного капіталу знаходиться в прямій відповідності з розміром статутного капіталу.

Аудит операцій з формування і використання нерозподіленого прибутку. За підсумками звітного року у підприємства утворюється балансовий прибуток (збиток), який є кінцевим фінансовим результатом (прибутком або збитком). При проведенні перевірки значну увагу слід приділити вивченню правильності формування прибутку (збитку) та його відповідного відображення на рахунках. Досить важливим є вивчення використання прибутку, при цьому слід встановити, на що буде здійснюватися його використання, відповідність нормативним документам, правильність відображення в обліку.

Аудитор перевіряє законність та правильність відображення в обліку нарахованого податку на прибуток.

Встановлення правомірності та правильності використання прибутку аудитор повинен почати з перевірки правильності відображення в бухгалтерському балансі по рядку “Прибуток нерозподілений” залишку прибутку, що залишився в розпорядженні підприємства по результатах фінансово-господарської діяльності за минулий звітний період та прийнятих рішень з його використання. Аудитору слід впевнитися, що в річному бухгалтерському балансі відповідні дані показані з врахуванням підсумків діяльності за звітний рік відповідно до прийнятих рішень про покриття збитків за звітний рік, виплату дивідендів про створення та поповнення резервного капіталу.

Аудит рахунку 44 “Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)” включає в себе не тільки перевірку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) звітного року і минулих років, але також і вивчення фондів накопичення, соціальної сфери, споживання. Це означає перевірку:

- динаміки нерозподіленого прибутку за роками;
- правильність перенесення нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) зі звітних даних минулого року;
- обґрунтованості перенесення непокритого збитку і можливість його покриття в минулому році за рахунок коштів резервного капіталу.

4.3. Напрями удосконалення організації і методики аудиту власного капіталу підприємства

Здійснення аудиту Звіту про власний капітал потребує розробки загальної методики аудиту операцій з формування та руху власного капіталу. Наукова розробка методики аудиту передбачає декілька цілей, найголовнішими з яких є підвищення якості, забезпечення результативності, оптимальності, повноти й досягнення мети аудитора. Тому, на нашу думку, доцільно було б затвердити внутрішні методичні рекомендації для аудиторських фірм з комплексної методики аудиту операцій з руху власного капіталу.

При цьому зрозуміло, що перед виконавцем аудиту в процесі його здійснення ставляться різні завдання, обсяги та напрямки аудиторської перевірки, що можуть не містити повного переліку питань висвітлених в запропонованих методичних рекомендаціях, однак, це не виключає можливості користування рекомендованою методикою в потрібних питаннях, що утворюють блок-методології аудиту фінансової звітності (в нашому випадку - Звіту про власний капітал).

Приступаючи до аудиту Звіту про власний капітал, аудитору важливо визначити юридичний статус та право функціонування економічного суб'єкту, що перевіряється, предмет та види діяльності, склад засновників (учасників), які знаходить відображення в установчих, реєстраційних, дозвільних документах. Цей перелік питань характерний для аудиту всіх форм звітності та результати виявлені в ході такого дослідження часто формують пакет "постійних" робочих документів аудитора (використовуються протягом тривалого періоду часу в разі звернення клієнта неодноразово).

Ціллю ознайомлення з установчими, дозвільними, реєстраційними документами є перевірка фактичного права організації на існування і відповідності діяльності організації положенням установчих документів. При цьому аудитором використовуються методичні прийоми документального контролю (перевірка за змістом, перевірка за формою, логічна, арифметична). Такий напрямок дій аудитора необхідний для визначення законності операцій, що здійснюються в господарській діяльності, підтвердження даних фінансової звітності, вивчення якої є наступним кроком в аудиті операцій з формування та руху власного капіталу. При вивченні Звіту про власний капітал аудитор повинен встановити:

- відповідність звіту законодавчо затвердженим формам, наявність обов'язкових реквізитів (документальна перевірка за формою у відповідності до НП(С)БО 1);

- виявлення взаємоузгодженості показників звітності (взаємна перевірка, арифметична перевірка);

- підтвердження початкових залишків звіту та дослідження його повноти, що передбачає встановлення правильності відображення показників попередніх звітних періодів і звітних даних підприємств, що входять до складу материнського. При цьому слід врахувати, що початкові залишки показників Звіту про власний капітал в залежності від періоду, що підлягає аудиторській перевірці можуть бути підтверджені даними документів, які засвідчують внески учасників (якщо підприємство новостворене і перевіряється за перший

звітний рік підприємства) у іншому випадку - прийняті як достовірні (бажано підтверджені попередніми перевірками).

Після ознайомлення зі звітними даними аудитор визначає правильність відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку у відповідності до нормативних актів, що регулюють ведення та організацію бухгалтерського обліку. Серед внутрішніх документів, що регулюють ведення та організацію бухгалтерського обліку найважливішим є Наказ про облікову політику підприємства.

Другий етап в аудиті Звіту про власний капітал є найбільш тривалим та складним і передбачає можливість на відміну від першого етапу застосування вибіркової перевірки. При цьому слід звертати особливу увагу на операції, що є нетиповими для підприємства, оскільки вони характеризуються підвищеною ймовірністю здійснення помилки.

Реалізація методики перевірки відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій покликана встановити відповідність даних звіту даним регістрів синтетичного (журнали, головна книга) та аналітичного обліку, правильність та повнота рознесення операцій по рахунках бухгалтерського обліку, правильність визначення сум за відповідними операціями. Аудит Звіту про власний капітал здійснюється в розрізах джерел формування власного капіталу. Послідовність розгляду елементів (джерел формування) власного капіталу є довільною, однак доцільним є врахування взаємозв’язку між собою. Так, статутний і пайовий капітал (аудит якого ґрунтується на дослідженими раніше установчих документах) безпосередньо пов’язаний з неоплаченим та вилученим капіталами, які зменшують вартість при його формування та зміні. Важливим джерелом капіталу є нерозподілений прибуток (непокритий збиток), який може впливати як на статутний капітал, так і на резервний капітал при розподілу прибутку. Таким чином, взаємозв’язок джерел формування власного капіталу можуть визначати послідовність дій аудитора при вивченні Звіту про власний капітал.

Важливу роль при у визначенні порядку дій аудитора грає порядок відображення показників звітності за рядками. У відповідності до чого, на нашу думку, Звіт про власний капітал доцільно досліджувати в порядку:

1) визначення залишку елементів власного капіталу на початок року (при цьому доцільно починати зі статутного, пайового, неоплаченого капіталу з врахуванням положень, досліджених установчих, дозвільних документів);

2) врахуванням можливих коригувань з впливом на залишок по рахунку 44 “Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)”;

3) перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку операцій пов’язаних зі статутним, пайовим, неоплаченим капіталом;

4) розгляд порядку відображення в обліку формування та руху вилученого капіталу;

5) підтвердження правильності відображення операцій в бухгалтерському обліку пов’язаних з формуванням нерозподіленого прибутку (непокритого збитку);

6) визначення правильності розподілу прибутку (погашення непокритого збитку);

7) вивчення правильності відображення операцій пов’язаних з додатковим капіталом.

Аудит на другому етапі характеризується широким використанням таких методичних прийомів документальної перевірки, як: арифметична, за змістом, логічна, взаємна. Результати використання прийомів аудиту знаходять своє відображення в робочій документації аудитора. Вона полегшує роботу аудитора, обґрунтовує твердження у звіті незалежного аудитора (за допомогою зібраних аудиторських доказів) та засвідчує відповідність зроблених процедур аудиту вимогам міжнародних стандартів аудиту. Склад, кількість і зміст робочих документів аудитора визначають з огляду на стан бухгалтерського обліку; надійність системи внутрішнього контролю; виду аудиторських послуг; характеру і складності господарської діяльності суб’єкта аудиторської перевірки та ін. Суттєвим полегшенням реалізації

другого етапу аудиторської перевірки, на нашу думку, може стати розробка робочих документів, які б містили набір типових проводок за джерелами формування власного капіталу з можливістю здійснення відміток про дотримання або недотримання зазначеного в них порядку.

Здійснення аудиту Звіту про власний капітал за вказаними статтями можна здійснювати круговим, спіральним, змішаним способами (рис. 4.4).

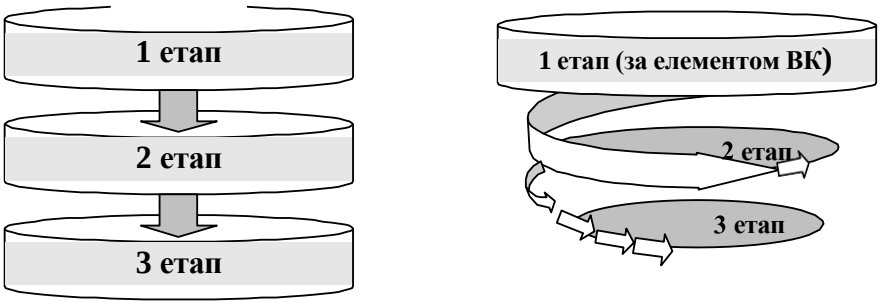


Рис. 4.4. Способи здійснення аудиту Звіту про власний капітал

Перший спосіб передбачає перехід до наступного етапу лише після повної реалізації попереднього. Другий передбачає вивчення джерел формування власного капіталу від установчих документів до первинних документів з наступним переходом до нового елементу власного капіталу. Змішаний спосіб аудиторської перевірки полягає в суміщенні перших двох і передбачає можливість виконання одного з етапів суцільно та повністю, а інші з поступовим поглибленням до первинного документу. Кожен з наведених способів може бути застосований за професійним судженням аудитора. Однак, слід відзначити, що вибір того чи іншого способу може ускладнювати або полегшувати застосування вибіркового прийому в аудиті.

За результатами проведених досліджень у відповідності до наведеної методики аудитор формує свою думку щодо достовірності показників Звіту про власний капітал. При цьому аудитор повинен враховувати, що кожен елемент фінансової звітності призначений для задоволення певних інформаційних потреб її користувачів і від того, як якісно буде здійснена

аудиторська перевірка залежить подальша діяльність господарюючого суб'єкту.

Висновки до розділу 4

За результатами вивчення організації та методики аудиту формування та використання власного капіталу підприємства дійшли наступних висновків:

1. Результати досліджень свідчать про важливість аудиту операцій з власним капіталом. Головна мета аудит операцій з власним капіталом полягає у підтвердженні достовірності первинних даних щодо формування та використання власного капіталу, повноти й своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірності відображення стану власного капіталу у звітності підприємства.

2. На етапі планування перевірки аудитори складають план та програму на проведення аудиту операцій з формування та використання власного капіталу. Перед визначенням питань, що мають бути включеними до плану та програми перевірки операцій з власним капіталом, аудитор має провести тестування системи внутрішнього контролю на підприємстві за даними операціями. За результатами дослідження запропонована програма аудиту власного капіталу підприємства.

3. За результатами дослідження особливостей формування методики аудиту формування та використання власного капіталу наведено та охарактеризовано основні етапи здійснення аудиторської перевірки серед яких: ознайомлення з установчими, дозвільними, реєстраційними документами, що регулюють бухгалтерський облік на підприємстві; перевірка правильності відображення операцій в звітності, на рахунках бухгалтерського обліку, регістрах обліку; встановлення документального підтвердження операцій, що знайшли своє відображення в бухгалтерському обліку.

4. З метою удосконалення методичних підходів до аудиту операцій з формування та використання власного капіталу розроблено організаційно-методичну модель аудиту Звіту про власний капітал. Зокрема, виділено круговий, спіральний та змішаний способи здійснення аудиту Звіту про власний капітал (перший спосіб передбачає перехід до наступного етапу лише після повної реалізації попереднього. Другій передбачає вивчення джерел формування власного капіталу від установчих документів до первинних документів з наступним переходом до нового елементу власного капіталу. Змішаний спосіб аудиторської перевірки полягає в суміщенні перших двох і передбачає можливість виконання одного з етапів суцільно та повністю, а інші з поступовим поглибленням до первинного документу). Наведені вище положення удосконалюють методику аудиту Звіту про власний капітал, сприяють зменшенню трудомісткості та уніфікації роботи аудиторів і контролерів в цілому.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В ході написання кваліфікаційної роботи магістра ми дійшли до наступних висновків:

1. У процесі аналізу наукової, періодичної та практичної літератури виявлено ряд розбіжностей у трактуванні сутності поняття «власний капітал» серед науковців та вчених. Однак, слід відзначити, що переважна більшість з них наголошує на його першочерговій ролі у фінансовому забезпеченні підприємства. За результатами дослідження запропоновані наступні визначення дефініцій: «капітал» – загальна вартість ресурсів, що використовуються суб'єктами господарювання для здійснення своєї діяльності за вирахуванням зобов'язань; «власний капітал» – це сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи.

2. За результатами систематизації поглядів різних вчених-економістів щодо класифікації капіталу підприємства запропонована класифікацію, яка враховує особливості функціонування капіталу підприємства та дозволяє раціонально управляти ефективністю його формування і використання. Дана класифікація капіталу враховує економічну природу власного капіталу. Запропоновано в структурі власного капіталу підприємства виокремити наступні складові: вкладений та накопичений капітал, що дає можливість визначити його як об'єкт бухгалтерського обліку з метою подальшого удосконалення методичних положень відображення на рахунках бухгалтерського обліку відповідних операцій з формування та зміни кожного його елементу.

3. Провівши огляд літературних джерел з питань обліку та аудиту операцій з власним капіталом дійшли висновку, що вчені і науковці протягом тривалого періоду приділяли значну увагу питанням, які стосуються власного капіталу. Проте залишилось ще чимало питань, які необхідно дослідити і врегулювати.. За результатами проведеного дослідження наукових досліджень

представлених в наукових статтях, матеріалах конференцій, систематизовано перелік проблемних питань в частині обліку та аудиту власного капіталу. Нагальними проблемами, що стосуються власного капіталу є недосконаліть законодавчої бази, відсутність чіткого і єдиного підходу до визначення власного капіталу підприємства як економічної категорії та проблема пошуку оптимальної структури управління капіталом підприємства та інші. Вирішення систематизованих проблемних питань за результатами дослідження дозволить удосконалити організаційно-методичні положення облікового відображення формування та використання власного капіталу.

4. Організація бухгалтерського обліку на ТОВ “Укрторгтранссервіс” здійснюється з використанням комп’ютерної форми ведення бухгалтерського обліку. Ведеться бухгалтерський облік бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером. На підприємстві затверджений наказ про облікову політику, яким врегульовано основні питання бухгалтерського обліку та документообороту на підприємстві. За результатами дослідження систематизовані основні елементи облікової політики в розрізі організаційної, методичної та технічної складових щодо обліку формування та використання власного капіталу, використання яких забезпечує достовірне та правильне відображення власного капіталу в бухгалтерському обліку.

5. З метою забезпечення дотримання інформаційної функції бухгалтерського обліку запропоновані пропозиції з удосконалення аналітичного обліку резервного капіталу та статутного капіталу підприємства. Запропоновано аналітичні рахунки до субрахунку 401 «Статутний капітал» та рахунку 43 «Резервний капітал». Розширення аналітичного обліку статутного капіталу в розрізі запропонованих аналітичних рахунків дозволить отримувати інформацію щодо розмірів внесків в розрізі фізичних та юридичних осіб, що в подальшому вплине на розробку дивідендної політики підприємства та особливості оподаткування нарахування та виплати дивідендів. Використання запропонованих аналітичних рахунків до рахунку 43 «Резервний капітал» дозволить приділяти особливу увагу залишкам

сформованих резервів для покриття як планових так і не передбачених подій, зокрема ризики воєнного стану.

6. Оскільки встановлені форми фінансової звітності не забезпечують керівництво необхідною інформацією, а форми внутрішньої звітності, які б могли надати таку інформацію, не розроблені, запропоновано використовувати внутрішній звіт «Рух та використання статутного капіталу ТОВ «Укрторгтранссервіс». Така звітність буде містити більш ширші дані і дасть змогу відповідно розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

7. Здійснений аналіз власного капіталу підприємства засвідчило поступове зростання його розміру у 2025 році порівняно з 2024 роком та 2023 роком. Обчислені аналіз структури та динаміки показників власного капіталу підприємства засвідчили, що позитивна динаміка забезпечується за рахунок збільшення розміру нерозподіленого прибутку. З метою удосконалення економічного аналізу власного капіталу запропоновано пропозиції з комп’ютеризації проведення економічного аналізу власного капіталу, використання яких забезпечить оптимальне та ефективне виконання аналітичної роботи на підприємстві.

8. На основі здійсненого аналізу було наведено та охарактеризовано основні етапи здійснення аудиту операцій з формування та використання власного капіталу (серед яких: ознайомлення з установчими, дозвільними, реєстраційними документами, що регулюють бухгалтерський облік на підприємстві; перевірка правильності відображення операцій в звітності, на рахунках бухгалтерського обліку, регістрах обліку; встановлення документального підтвердження операцій, що знайшли своє відображення в бухгалтерському обліку). З метою удосконалення методики аудиту операцій з власним капіталом підприємства виділено круговий, спіральний та змішаний способи здійснення аудиту Звіту про власний капітал (перший спосіб передбачає перехід до наступного етапу лише після повної реалізації попереднього. Другий передбачає вивчення джерел формування власного

капіталу від установчих документів до первинних документів з наступним переходом до нового елементу власного капіталу. Змішаний спосіб аудиторської перевірки полягає в суміщенні перших двох і передбачає можливість виконання одного з етапів суцільно та повністю, а інші з поступовим поглибленням до первинного документу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред.. І.В. Сіленко, Т. Д. Косової. К. :«Центр учбової літератури», 2021. 384с.

2. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум. Навчальний посібник / Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів, «Магнолія 2006», 2024. 309 с.

3. Аудит. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Видання доповнене та перероблене. / Н.Б. Кащена [та ін.] ; за ред. Т.А. Наумова, А.І. Кашперська. Харків: ДБТУ, 2023. 259 с.

4. Аудит: навчальний посібник / Л. І. Жидєєва, О. П. Колісник, К. Д. Салямон-Міхєєва. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 312 с.

5. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 328 с

6. Бірюк О.Г., Коцупатрий М.М. Облікове забезпечення збільшення статутного капіталу фермерських господарств. Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти. 2023. № 1(2). С. 133–138.

7. Бондар М.І., Єфіменко В.І., Ловінська Л.Г. та ін. Фінансовий облік: підручник: у 2 ч. Ч.2 /за заг. ред. М.І. Бондаря та Л.Г. Ловінської. К.: КНЕУ, 2012. 590 с.

8. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики. Підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко, Т. І. Партин, О. І. Тивончук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 416 с.

9. Виганяйло С.М., В’юненко О.Б. Тенденції розвитку інформаційних технологій у бізнес-аналітиці. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки. Том 32 (71) Ч. 1 № 1 2021. С. 51-55.

10. Виноградова М. О. Аудит: навч. посіб. / М. О. Виноградова, Л. І. Жидєєва К. : «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

11. Власенко О.П., Воробйова Т.О. Фінансовий облік та звітність: сучасний стан і проблеми розвитку. Київ: Видавництво КНЕУ, 2021. 448 с.

12. Волошина В. О., Сухова А. В., Бірченко Н. О. Власний капітал як об'єкт бухгалтерського обліку. Вісник студентського наукового товариства. 2021. Вип. 1. С. 20-25.

13. Гайдаржийська А.Н., Попович А.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 874-880

14. Галушко І.І., Бузько Н.С. Введення в фінансовий облік для підприємств. Київ: Міжнародна наукова преса, 2024. 420 с.

15. Гальченко Л.О., Мироненко М.М. Основи фінансового обліку: навчальний посібник. Харків: ХНУ, 2024. 385 с.

16. Ганусич В., Шімон В. Теоретичні аспекти обліку власного капіталу: порівняння національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. 2025. № 9. С. 140-158

17. Глушкова Т.А., Коцюба Н.В. Теорія та практика фінансового обліку. Київ: Наукова книга, 2024. 380 с.

18. Гонтаренко О.П., Іванов Р.В. Фінансовий облік: сучасні аспекти. Харків: ХДЕУ, 2024. 465 с.

19. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15

20. Гуріна Н., Яригіна А. Власний капітал підприємства: економічна сутність, проблеми обліку та шляхи його удосконалення. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 33. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-88

21. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. 3. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. К: КНЕУ, 2003. 556 с.

22. Замула І. В. Аналіз фінансового стану підприємства в умовах комп’ютеризації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 199–202.

23. Захарченко В.С., Федоренко В.М. Методика фінансового обліку. Харків: ХНЕУ, 2020. 480 с.

24. Звітність підприємства : навч. посібник / В.Д. Зелікман, Р.Б. Сокольська, Ю.О. Распопова, Т.В. Акімова. Дніпро : ННІ «ІПБТ» УДУНТ, 2022. 208 с

25. Іванова О.В. Інтерпретація фінансової звітності. Київ: Логос, 2022. 356 с.

26. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.

27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. Редакція від 29.07.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text

28. Кашуба О.В., Шарик В.М. Облік і звітність: вищий рівень. Київ: Міжнародний фінансовий університет, 2022. 510 с.

29. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: підруч./ за ред. проф.Загородній А. Г. - 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 487 с.

30. Ковальчук Т.М. Облік і аудит : навч. посібник / Т.М. Ковальчук, І.І. Никифорак; за ред. Т.М. Ковальчук. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.

31. Колісник О., Томша А. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 37. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-29

32. Краєвський В. М., Колісник О. П, Гуріна Н. В. та ін. Фінансовий облік : навч. посіб. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.

33. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник; 3-тє вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.

34. Лаврик О. Формування власного капіталу та його значення у фінансовій діяльності суб'єкта господарювання. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 1. С. 296-305.

35. Лобода Н.О., Чабанюк О.М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 224 с.

36. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

37. Любар О.О. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7835

38. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2020 року. Частина 1. URL: https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Ukr_IAASB_HB_2020-Part_%D0%86.pdf

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" затверджено наказом Міністерства фінансів № 73 від 07.02.2003 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Консолідована фінансова звітність" затверджено наказом Міністерства фінансів № 628 від 27.06.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text

41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00

42. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит. Київ : Алерта, 2020. 852 с.

43. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Ю. Д. Чацкіс [та ін.] ; Мін-во освіти і науки України, Донецький нац. ун-т економіки

і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Ін-т обліку і фінансів, Каф-ра бух. обліку. К. : Центр учбової літератури, 2011. 564 с.

44. Організація і методика аудиту : навч. посібник для закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. І. А. Бержанір. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 326 с.

45. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: Навч. Посібник. Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.

46. Пилипенко О.І. Виникнення та розвиток обліку статутного капіталу. Вісник ЖДТУ. 2003 (25). № 2. С. 247 - 251.

47. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затверджено наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11

48. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17

49. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку №88 від 24 травня 1995 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95

50. Про акціонерні товариства. Закон України № 2465-IX від 27 липня 2022 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text

51. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19 (дата звернення 01.07.2023).

52. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996 від 16.07.1997 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15

53. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні. Закон України № 2658-III від 12 липня 2001 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text

54. Радіонова Н.Й., Губа І.М. Аудит власного капіталу підприємства: шляхи удосконалення організації і методики//Наука онлайн: Міжнародний

електронний науковий журнал. 2017. №12. URL: https://nauka-online.com/publications/economy/2017/12/audit-vlasnogo-kapitalu-pidpriyemstva-shlyahi-udoskonalennya-organizatsiyi-i-metodiki/

55. Рибчук А. В. Економічний аналіз: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС. 2020. 219 с.

56. Савченко В.Я. Аудит: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 328 с.

57. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. К.: Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

58. Слєсар Т., Шара Є. Організація технології облікового процесу власного капіталу. Вісник економіки. 2021. Вип. 2. С. 145–159

59. Собко В.В., Верхоглядова Н.Ї., Шило В.П., Ільїна СБ., Брадул О.М. Організація і методика проведення аудиту; Навчально-практичний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 624 с.

60. Співак С., Дідик І., Скурський Т., Житко О. Роль комп'ютерних програм для аналізу фінансово-господарського стану підприємства. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 702-707

61. Статутний капітал ТОВ: оформлення та облік / Бібліотека Баланс. Практичне керівництво. 2025. № 14. 140 с.

62. Ткачук Л., Лебедєв П. Фінансові аспекти управління власним капіталом підприємства. Innovation and Sustainability. 2024. № 2. С. 119-126

63. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 792с.

64. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 616 с.

65. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / укладачі: С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388с.

66. Фінансовий облік: навчальний посібник / В.М. Олійничук Д.І., Шеленко, В.М. Якубів. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2011. 375 с.

67. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 650 с.

68. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 – IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-IV#Text

69. Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. 672 с.

70. Чудовець В. В., Жураковська І. В. Фінансовий облік і звітність: навч. посіб. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 330 с.

71. Чудовець В.В. Облік і звітність власного капіталу: практична складова. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. 2024. Вип. 70. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5487/5426/

72. Шевців Л. Ю., Мосолова Ю. О. Облікова політика в управлінні діяльністю підприємств за умов гармонізації обліку та звітності. БІЗНЕСІНФОРМ. 2020. № 3. С. 260-269

73. Шевців Л.Ю. Управлінський облік : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2022. 642 с.

74. Шуміло О. С., Курочка А. С. Ліквідність і платоспроможність підприємства та методи їх аналізу. БІЗНЕСІНФОРМ. 2023. № 4. С. 105-111

75. Ярова В.В., Велієва В.О. Теорія економічного аналізу: навч. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей: 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». 2021. 115 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Нормативно-правові документи, що регулюють організацію і методику обліку операцій із власним капіталом

№ з/п	*Назва нормативного документа*	*Основні положення*
1	*2*	*3*
1	Господарський кодекс України	Визначає загальні вимоги створення, функціонування підприємств різних організаційно-правових форм власності; зазначаюся зміст установчих документів, порядок формування та зміни статутного капіталу, резервного капіталу, порядок визначення прибутку підприємства
2	Закон України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”	Визначає особливості змісту установчих документів підприємств різних організаційно-правових форм власності, порядок формування статутного капіталу, можливий склад учасників, можливі зміни статутного капіталу, регламентує діяльність зборів учасників та виконавчого органу
3	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”	Визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
4	Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок”	Визначаються особливості емісії, обігу, обліку та випуску акцій акціонерними товариствами. Містить вимоги та обмеження щодо розміщення цінних паперів підприємств для формування і поповнення статутного капіталу емітента
5	Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”	Передбачає проведення експертної оцінки майна у випадку визначення вартості внесків учасників та засновників господарського товариства, якщо до зазначеного товариства вноситься майно господарських товариств з державною часткою (часткою комунального майна), а також у разі виходу (виключення) учасника або засновника зі складу такого товариства
6	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій	Наведено характеристику рахунків власного капіталу та можливу їх кореспонденцію, що відображає зміни його складових
7	Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”	Визначається мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
8	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”	Визначає, що первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість

Продовження Додатку А

1	*2*	*3*
9	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи”	Визначає, що первісною вартістю нематеріальних активів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість
10	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”	Визначає, що первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість
11	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції” [118]	Визначає порядок оцінки та облік фінансових інвестицій як внеску до статутного капіталу підприємства
12	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів”	Визначає, що показники статей власного капіталу (крім нерозподіленого прибутку або непокритого збитку) відображаються за валютним курсом на дату визнання показника відповідної статті, розкрито порядок визначення нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на дату балансу
14	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 “Вплив інфляції”	Розкрито інформацію про коригування показників Звіту про власний капітал на вплив інфляції
15	Цивільний Кодекс України	Закріплені правові аспекти формування статутного капіталу. Містить положення, що визначають розмір, склад, строки, порядок внесення вкладів учасниками, оцінку внесків при внесенні і вилученні, порядок зміни часток учасників

Додаток Б

ТОВ «Укрторгтранссервіс”

Посадова інструкція головного бухгалтера

1. Загальні положення

1.1. Головний бухгалтер відноситься до категорії фахівців, приймається і звільняється з роботи наказом директора підприємства.

1.2. На посаду головного бухгалтера призначається особа, що має вищу професійну освіту та стаж роботи на посаді головного бухгалтера не менше 3 років.

1.3. Головний бухгалтер підпорядковується керівнику підприємства.

1.4. У своїй діяльності головний бухгалтер керується:

- законодавчими та нормативними документами, що регулюють питання бухгалтерського обліку та звітності;
- методичними матеріалами, що стосуються відповідних питань;
- статутом підприємства;
- правилами трудового розпорядку;
- наказами та розпорядженнями директора підприємства;
- діючою посадовою інструкцією.

Головний бухгалтер повинен знати:

- законодавчі акти, постанови, розпорядження, накази, керівні, методичні та нормативні матеріали з організації бухгалтерського обліку майна, зобов’язань і господарських операцій та складання звітності;
- форми та методи бухгалтерського обліку на підприємстві;
- план та кореспонденцію рахунків;
- організацію документообігу по ділянках бухгалтерського обліку;
- порядок документального оформлення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов’язаних з рухом основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів;
- методику економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- економіку, організацію праці та управління;
- ринкові методи господарювання;
- законодавство про працю.

1.6. При відсутності головного бухгалтера його обов’язки виконує у встановленому порядку заступник, що призначається, який несе повну відповідальність за їх виконання.

2. Функції

На головного бухгалтера покладають наступні функції:

2.1. Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

2.2. Проведення нарахувань та сплати податків і зборів до бюджетів різних рівнів, страхових внесків до державних позабюджетних соціальних фондів, платежів в банківські установи.

2.3. Розрахунки всіх видів виплат працівникам підприємства.

2.4. Методична допомога співробітникам підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, економічного аналізу та звітності.

3. Посадові обов’язки

Для виконання покладених на нього функцій бухгалтер підприємства зобов’язаний:

3.1. Виконувати роботу по веденню бухгалтерського обліку майна, зобов’язань і господарських операцій (облік основних засобів, товарно-матеріальних цінностей,

витрат на виробництво, реалізації продукції, результатів діяльності, розрахунків з постачальниками і замовниками, а також за надані послуги тощо).

3.2. Брати участь у розробці і здійсненні заходів, направлених на дотримання фінансової дисципліни і раціональне використання ресурсів.

3.3. Здійснювати прийом і контроль первинної документації по відповідних ділянках бухгалтерського обліку і готувати їх до рахункової роботи.

3.4. Відображати на рахунках бухгалтерського обліку операції, пов'язані з рухом основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів.

3.5. Проводити нарахування та сплату податків і зборів до регіонального та місцевого бюджетів, страхових внесків до державних позабюджетних фондів, платежів в банківські установи, коштів на фінансування капітальних вкладень заробітної плати робітників і службовців, інших виплат і платежів, а також відрахувань коштів на матеріальне стимулювання працівників підприємства.

3.6. Забезпечувати керівників, кредиторів, інвесторів, аудиторів та інших користувачів бухгалтерської інформації порівняною і достовірною бухгалтерською інформацією по відповідних ділянках обліку.

3.7. Розробляти робочий план рахунків, форми первинних документів, що застосовуються для оформлення господарських операцій, по яких не передбачені типові форми, а також форми документів для внутрішньої бухгалтерської звітності.

3.8. Брати участь у проведенні економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку та звітності з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів, здійснення режиму економії і заходів щодо вдосконалення документообігу, в розробці та впровадженні прогресивних форм і методів бухгалтерського обліку при застосуванні сучасних засобів обчислювальної техніки.

3.9. Готувати дані по відповідних ділянках бухгалтерського обліку для складання звітності, стежити за збереженням бухгалтерських документів, оформляти їх відповідно до встановленого порядку для передачі до архіву.

4. Права

Головний бухгалтер має право:

4.1. Знайомитися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.

4.2. Виносити на розгляд керівництва пропозиції з удосконалення роботи, пов'язаної з обов'язками, передбаченими діючою інструкцією.

4.3. Отримувати від керівництва структурних підрозділів, фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання своїх посадових обов'язків.

4.4. Вимагати від керівництва підприємства сприяння у виконанні своїх посадових обов'язків і прав.

5. **Відповідальність**

Головний бухгалтер несе відповідальність:

5.1. За невиконання своїх посадових обов'язків, передбачених даною інструкцією, в межах, визначених чинним трудовим законодавством України.

5.2. За здійснення в процесі своєї діяльності правопорушення – в межах, визначених чинним адміністративним, карним та цивільним законодавством України.

5.3. За нанесення матеріальної шкоди – в межах, визначених чинним трудовим, карним та цивільним законодавством України.

Додаток В

НАКАЗ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

м. Київ “01” січня 2024 р.

Відповідно до вимог Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (далі Закон № 996) наказую встановити такі принципи, методи і процедури, що будуть використовуватись підприємством для складання та подання фінансової звітності і формувати облікову політику підприємства.

І. Організація бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації та до його ліквідації.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться у автоматизованій формі із застосуванням комп’ютерної бухгалтерської програми BAS CORP версії 8.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку товариства побудовані на повному плані бухгалтерських рахунків та з одночасним використанням регістрів бухгалтерського обліку у відповідності до методичних рекомендацій № 422.

На забезпечення виконання пункту 4 статті 8 Закону № 996 встановити з 1 січня 2024 року на Підприємстві таку форму організації бухгалтерського обліку: бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером.

З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності проводити інвентаризацію активів і зобов’язань, відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879.

Інвентаризацію запасів проводити не рідше 1 разу в квартал.

Інвентаризацію основних засобів та нематеріальних активів проводити 1 раз на рік

Для проведення інвентаризаційної роботи (планових та позапланових інвентаризацій активів та зобов’язань, списання основних засобів, малоцінних, інших матеріальних цінностей тощо) затвердити постійно діючу інвентаризаційну комісію окремим наказом по підприємству.

Підприємство застосовує рахунки класу 9 відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських

операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291.

Для визначення суттєвості окремих об'єктів обліку, що відносяться до активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства, за орієнтовний поріг суттєвості приймається величина у 5 відсотків від підсумку відповідно всіх активів, всіх зобов'язань і власного капіталу.

Для визначення суттєвості окремих видів доходів і витрат орієнтовним порогом суттєвості є величина, що дорівнює 2 відсоткам чистого прибутку (збитку) підприємства.

Порогом суттєвості з метою відображення переоцінки або зменшення корисності об'єктів обліку приймається величина, що дорівнює 5 відсотку чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 5-відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості.

Для інших господарських операцій та об'єктів обліку поріг суттєвості визначається у межах 0,5 відсотків.

II. Формування облікової політики

Запаси

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності визначено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за методом собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);

Одиницею аналітичного обліку запасів є їх найменування (однорідна група, тип, сорт, розмір тощо).

У місцях зберігання (на складах, в коморах) запаси обліковуються в натуральних одиницях.

Необоротні активи

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи і розкриття її у фінансовій звітності визначено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» і Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи".

Вартісна ознака предметів, що відносяться до основних засобів, прийнята в розмірі, що перевищує 20000 грн. без ПДВ

Строк корисного використання (експлуатації) основних засобів та нематеріальних активів зазначається в окремому Наказі керівника при зарахуванні активу на Баланс.

При вибутті об’єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об’єкта основних засобів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу у дооцінках. Перевищення сум попередніх дооцінок об’єкта основних засобів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об’єкта основних засобів раз на рік у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації, включатися до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу у дооцінках. При цьому до складу нерозподіленого прибутку при вибутті цього об’єкта включається залишок перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок такого об’єкта, що відображений у складі капіталу у дооцінках.

Амортизація основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) нараховується прямолінійним методом. Амортизація нематеріальних активів нараховується прямолінійним методом.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів нараховується у першому місяці використання об’єкта в розмірі 100 відсотків його вартості, яка амортизується.

Вартісна ознака предметів, що відносяться до малоцінних необоротних матеріальних активів прийнята в розмірі, що не перевищує 6 000 грн. без ПДВ

Вартісна ознака предметів, що відносяться до малоцінних швидкозношуваних предметів прийнята в розмірі, що не перевищує 20000,00 грн.. без ПДВ.

Ліквідаційна вартість основних засобів і нематеріальних активів дорівнює 0.

Інвестиційна нерухомість

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інвестиційну нерухомість наведені в Положенні (стандарті) 32 «Інвестиційна нерухомість».

Інвестиційна нерухомість на дату балансу відображається за первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації.

Критерії розмежування об’єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості

Якщо певний об’єкт основних засобів уключає частину, яка утримується з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу, та іншу частину, що є операційною нерухомістю, і ці частини можуть бути продані окремо (або окремо надані в оренду згідно з договором про фінансову оренду), то ці частини відображаються як окремі інвентарні об’єкти. Якщо ці частини не можуть бути продані окремо, об’єкт основних засобів визнається інвестиційною нерухомістю за умови її використання переважно з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу.

За наявності ознак, за яких об’єкт основних засобів може бути віднесеним і до операційної нерухомості, і до інвестиційної нерухомості, підприємство обирає розмір площі як критерій щодо їх розмежування.

Необоротні активи, утримувані для продажу

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»:

Необоротний актив та група вибуття визнаються утримуваними для продажу у разі, якщо:

– економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням;

– вони готові до продажу у їх теперішньому стані;

– їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу;

– умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів;

– здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості.

Первісне визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу проводиться на дату, коли щодо активів, групи вибуття задовольняються вище наведені умови.

Резерви і забезпечення

Порядок визначення резерву сумнівних боргів наведено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість».

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для

визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів.

Величина резерву сумнівних боргів визначається за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості.

Підприємством створюється забезпечення для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на виплату відпусток працівникам. Сума забезпечення на виплату відпусток визначається щомісяця як добуток фактично нарахованої заробітної плати працівникам і відсотка, обчисленого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці з урахуванням відповідної суми відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Дохід

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається виходячи зі ступеня завершеності операцій з надання послуг. Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг визначається вивченням виконаної роботи або продажу готової продукції. Дохід визнається за методом нарахування за датою складання видаткової накладної або акту наданих послуг.

Витрати

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) відбувається за об'єктами витрат.

Підходи до класифікації пов'язаних сторін

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін" визначає методологічні засади формування інформації про операції пов'язаних сторін та її розкриття у фінансовій звітності.

III. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Облікова політика може змінюватися, тільки якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.

Додаток Д
Графік документообороту ТОВ «Укрторгтранссервіс» з обліку та нарахування амортизації основних засобів (витяг)

Назва документів	Створення документів					Перевірка документів				Обробка документів		Передача документів до архіву	
	Кількість примірників	Відповідальний за виписку	Відповідальний за оформлення	Відповідальний за виконання	Строк виконання	Відповідальний за перевірку	Відповідальний за подання	Порядок подання	Строк подання	Виконавець	Строк виконання	Виконавець	Строк подання та термін зберігання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Акт приймання-передачі ОЗ (ф. № ОЗ - 1)	1	Комісія	Секретар комісії	Секретар комісії	1 день	Головний бухгалтер	Секретар комісії	По закінченню приймання ОЗ	1 день	Бухгалтерія	1 день	Бухгалтерія	По закінченню звітного періоду 3 роки
Акт на списання ОЗ (ф. ОЗ – 3)	2	Комісія	Секретар комісії	Секретар комісії	1 день	Головний бухгалтер	Секретар комісії	По закінчена ліквідації ОЗ	1 день	Бухгалтерія	1 день	Бухгалтерія	По закінченню звітного періоду 3 роки
Акт на списання транспортних засобів (ф. № ОЗ – 4)	2	Комісія	Секретар комісії	Секретар комісії	1 день	Головний бухгалтер	Секретар комісії	По закінчена ліквідації транспортного засобу	1 день	Бухгалтерія	1 день	Бухгалтерія	По закінченню звітного періоду 3 роки
Інвентарна картка обліку ОЗ (ф. № ОЗ – 6)	1	Бухгалтер	Бухгалтер	Бухгалтер	На протязі експлуатації об’єкта ОЗ	Головний бухгалтер	Бухгалтер	Після кожного запису	При записі про зміну характеристик ОЗ	Бухгалтер	При записі про зміну характеристик ОЗ	Бухгалтер	По закінченню звітного періоду 3 роки
Розрахунок амортизації ОЗ (ф. № ОЗ – 14)	1	Бухгалтер	Бухгалтер	Бухгалтер	1 місяць	Головний бухгалтер	Бухгалтер	В кінці місяця	1 день	Бухгалтер	1 день	Бухгалтер	По закінченню звітного періоду 3 роки

Додаток Е

Програма аудиту операцій з власним капіталом підприємства

№ з/п	Напрямки (етапи) аудиту операцій з руху власного капіталу	Що дослід-жується	Напрямки дослідження	Методичні прийоми документаль-ного контролю
1	2	3	4	5
1	Ознайомлення з засадами діяльності підприємства, їх документального забезпечення	Реєстраційні документи	- взяття підприємства на облік в державних органах влади;	Документальна перевірка за змістом, формою
		Дозвільні документи	- наявність ліцензій, патентів та ін.	за змістом, формою
		Установчі документи	- відповідність змісту установчих документів нормативно-правовим актам, напрямкам діяльності та	за змістом, формою, взаємна
			іншим документам, що регулюють діяльність підприємства	
			- законність видів діяльності	
			- дотримання законодавства щодо строків, розміру внесків засновників (учасників)	
2	Перевірка правильності відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку (в т. ч. аналітичних), регістрах обліку, звіті	Звіт про власний капітал (в загальному)	- відповідність звіту затвердженій формі та наявність обов'язкових реквізитів	за формою
			- виявлення взаємо узгодженості показників звітності	арифметична
			- підтвердження початкових залишків звіту - відповідність облікових та звітних даних величині статутного	за змістом, арифметична взаємна
		Статутний, пайовий, неоплачений капітал	(пайового) капіталу зазначеного в установчих документах; - оцінка правильності відображення в обліку формування статутного (пайового) капіталу (погашення неоплаченого капіталу) та його зміни з відображенням в установчих документах	за змістом, арифметична, взаємна

		Вилучений капітал	- відповідність проведення процедури вилучення та перерозподілу капіталу чинному законодавству - встановлення правильності відображення в обліку вилучення капіталу у вигляді акцій, паїв, внесків, його перерозподілу або анулювання	за змістом, арифметична, взаємна
		Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	- розрахунок прибутку або збитку, (в тому числі за правилами податкового обліку) правомірність розподілу прибутку у відповідності до внутрішніх документів підприємства, рішень зборів акціонерів	за змістом, арифметична, взаємна
		Резервний капітал	- відображення операцій по формуванню прибутку (збитку), та його розподілу на рахунках бухгалтерського обліку - дотримання передбаченого законодавством розміру та відрахувань до нього, правомірності використання засобів резервного капіталу	за змістом, арифметична, взаємна
		Додатковий капітал, Інший додатковий капітал	- відображення нарахування сум резервного капіталу та його розподілу- нормативно-правове обґрунтування створення та розподілу - правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку, в регістрах та звітності сум: - емісійного доходу - іншого вкладеного капіталу; - переоцінки, - безоплатно одержаних активів та ін.	за змістом, арифметична, взаємна
3	Встановлення документального підтвердження операцій	Первинні документи	- наявність, відповідність затвердженим формам, правильність та повнота заповнення підтверджуючих документів, на підставі яких операції були відображені в обліку	за формою, за змістом, взаємна, арифметична.

Додаток Є

ДОГОВІР № 01-А
про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

м. Київ **«05» січня 2024 р.**

Товариство з обмеженою відповідальністю «Аудиторська фірма «Олеся», надалі – «Виконавець», включене до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності Аудиторської палати України, надалі – «АПУ», реєстраційний номер у реєстрі АПУ № 4423, в особі **директора Чередниченко Г.В.**, що діє на підставі Статуту, з однієї сторони, та

Товариство з обмеженою відповідальністю «Укрторгтранссервіс», надалі по тексту «Замовник», **в особі директора Герасименка Максима Анатолійовича, діючого на підставі Статуту,** з іншої сторони, які надалі спільно іменуються «Сторони», а кожна окремо як «Сторона», керуючись, зокрема, законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII, Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, виданих Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (надалі – «РМСАНВ»), рік видання 2016-2017, затверджених в якості національних стандартів аудиту рішенням АПУ № 361 від 08.06.2018 р. (надалі – «МСА»), уклали цей договір про проведення аудиту (аудиторської перевірки) (надалі – «Договір») про наступне:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. В порядку та на умовах, визначених Договором, Замовник призначає, а Виконавець бере на себе зобов'язання здійснити за плату аудит фінансової звітності Замовника, що складається з балансу (звіту про фінансовий стан) станом на 31.12.2023 р., звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) за 2023 рік, звіту про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2023 рік, звіту про власний капітал за 2023 рік та приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик, з метою формування думки щодо того, чи фінансова звітність Замовника складена у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування (надалі – «**Послуги»**).

Звіт незалежного аудитора адресується управлінському персоналу Замовника, та тим, кого наділено найвищими повноваженнями - Загальним зборам учасників в особі Єдиного учасника Замовника.

2. УМОВИ (ОПИС) ЗАВДАННЯ З АУДИТУ

2.1. Аудит фінансової звітності проводиться відповідно до МСА, вимоги яких є обов'язковими для Виконавця та Замовника.

2.2. МСА вимагають, щоб аудиторська перевірка була спланована та проведена з метою одержання достатньої впевненості в тому, що фінансова звітність Замовника не містить суттєвих викривлень внаслідок помилки або шахрайства.

2.3. Звіт незалежного аудиту, що буде надано Замовнику за результатами аудиту, буде складено (схема, форма, термінологія) відповідно до вимог МСА.

Можуть існувати обставини, за яких Звіт незалежного аудиту може відрізнятися від очікуваної форми та змісту.

Сторони погодили, що аудиторська перевірка має забезпечити достатній рівень впевненості з питань до Звіту незалежного аудитора.

2.4. Зазначена у п. 1.1 Договору застосовна концептуальна основа фінансової звітності, прийнята управлінським персоналом при складанні фінансової звітності, а саме – Міжнародні стандарти фінансової звітності (надалі – «МСФЗ») є концептуальною основою загального призначення та, водночас, концептуальною основою достовірного подання.

2.5. Відповідальністю аудитора за Договором є висловлення думки щодо зазначеної у п. 1.1 Договору фінансової звітності Замовника на основі результатів аудиту. Питання складності, часу або передбачуваних витрат саме по собі не є обґрунтованою підставою для того, щоб аудитор не виконав аудиторську процедуру.

2.6. Підписанням Договору Замовник підтверджує визнання та розуміння своїм управлінським персоналом та прийняття останнім на себе відповідальності:

2.6.1. за складання фінансової звітності відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності, включаючи її достовірне подання;

2.6.2. за такий внутрішній контроль, який, за визначенням управлінського персоналу, необхідний для надання можливості складати фінансову звітність, що не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки;

2.6.3. за забезпечення аудитора:

а) доступом до всієї інформації, яка, як відомо управлінському персоналу, є доречною для складання фінансової звітності, такої як записи, документи тощо;

б) додатковою інформацією, про яку аудитор може зробити запит управлінському персоналу з метою проведення аудиту;

в) доступом до працівників Замовника, від яких, за визначенням аудитора, необхідно отримати аудиторські докази - інформацію, отриману аудитором під час проведення перевірки, та результати аналізу зазначеної інформації, на яких ґрунтується думка аудитора фінансової (бухгалтерської) звітності.

3. ОБОВ'ЯЗКИ І ПРАВА СТОРІН

3.1. Виконавець зобов'язаний:

3.1.1. Якісно та вчасно провести аудит фінансової звітності Замовника відповідно до умов Договору.

3.1.2. Своєчасно повідомляти управлінський персонал Замовника та, за потреби, тих кого наділено найвищими повноваженнями - Загальних зборів учасників в особі Єдиного учасника Замовника, про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, недоліки в системі внутрішнього контролю Замовника, проблеми з дотриманням законодавчих та нормативних актів, про іншу інформацію з питань аудиту, передбачену МСА, зокрема, шляхом надсилання листів та надання письмових звітів.

3.1.3. Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту фінансової звітності, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці Замовника, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб.

3.1.4. Виконувати інші зобов’язання та нести відповідальність, передбачені Договором.

3.2. Виконавець має право:

3.2.1. Самостійно визначати форми і методи проведення аудиту відповідно до МСА, чинного законодавства України, умов Договору.

3.2.2. Мати вільний та необмежений доступ до всіх первинних бухгалтерських документів, облікових даних та записів, комп’ютерних баз даних, будь-якої іншої інформації та отримувати необхідну інформацію та документи (копії документів), які мають відношення до предмета перевірки і знаходяться як у Замовника, так і у третіх осіб, а також вільний доступ до працівників Замовника. Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи стосовно предмета перевірки, зобов'язані надати їх на вимогу Виконавця. Зазначена вимога повинна бути офіційно засвідчена Замовником у спосіб, який визначається Сторонами.

3.2.3. Перевіряти та бути присутнім при перевірках наявності майна, грошей, цінностей, вимагати від Замовника проведення контрольних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється аудиторська перевірка, отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від управлінського персоналу, будь-яких категорій працівників Замовника, та, за потреби тих, кого наділено найвищими повноваженнями - Загальних зборів учасників в особі Єдиного учасника Замовника.

3.2.4. Залучати на договірних засадах до участі в аудиторській перевірці інших аудиторів, експертів різного профілю з попереднім погодженням із Замовником, а також залучати до співпраці внутрішніх аудиторів (в разі їх наявності), працівників бухгалтерії та інших працівників Замовника у формах, обсягах та у спосіб, що визначаються на розсуд Виконавця.

3.2.5. В порядку, встановленому МСА, звертатися з запитами до зовнішніх юридичних консультантів (радників) Замовника та попереднього аудитора Замовника стосовно окремих питань аудиторської перевірки.

3.2.6. В порядку, визначеному у п. 9.4 Договору, в односторонньому порядку відмовитися від Договору в цілому.

3.2.7. Виконавець, зобов’язаний з дотриманням вимог чинного законодавства (зокрема, із застосуванням відтвореного у встановленому порядку цифрового підпису уповноваженої Виконавцем особи та спеціалізованого програмного забезпечення, що використовується для реєстрації податкових накладних), здійснити реєстрацію в Єдиному реєстрі податкових накладних:

–податкової накладної на всю суму податкових зобов‘язань з ПДВ, що виникли у Виконавця – з дотриманням термінів, визначених чинним законодавством, але не пізніше 5-го

(п’ятого) числа календарного місяця, наступного за місяцем виникнення податкових зобов’язань з ПДВ;

–розрахунку коригування до податкової накладної на всю суму збільшення компенсації вартості аудита фінансової звітності Замовника – з дотриманням термінів, визначених чинним законодавством, але не пізніше 5-го (п’ятого) числа календарного місяця, наступного за місяцем зазначеного збільшення суми компенсації вартості.

Виконавець протягом 5 (п’яти) календарних днів з моменту зменшення суми компенсації вартості аудита фінансової звітності Замовника, скласти та надати Замовнику, шляхом, погодженим з Замовником, розрахунок коригування до податкової накладної на всю суму зазначеного зменшення компенсації вартості.

Виконавець зобов’язаний під час оформлення первинних документів, пов’язаних з виконанням Договору, відображати в них інформацію про Послуги, визначену з дотриманням вимог чинного законодавства.

У разі, якщо внаслідок порушення Виконавцем встановлених чинним законодавством та цим Договором вимог до форми, порядку заповнення, надання та/або реєстрації податкової накладної або розрахунку коригування до податкової накладної, або первинних документів, пов’язаних з виконанням Договору, Замовник втратить право на включення до податкового кредиту суми податку на додану вартість, зазначеної в податковій накладній, Виконавець зобов’язаний відшкодувати Замовнику пов’язані з таким порушенням збитки протягом трьох робочих днів з моменту відправки йому відповідного повідомлення Замовника або в інший термін, узгоджений Сторонами.

У разі, якщо на підставі документів, складених за наслідками перевірки, проведеної уповноваженими державними органами (надалі – «Документи за наслідками перевірки»), будуть виявлені порушення Виконавця або контрагентами Виконавця, визначених чинним законодавством вимог, що підлягають виконанню платниками податків (у т.ч., але не виключно, вимог, пов’язаних з державною реєстрацією, знаходженням за місцем реєстрації та своєчасною сплатою податків, зборів та інших обов’язкових платежів), у зв’язку з якими для Замовника виникнуть негативні фінансові наслідки, виражені у втраті права на включення до податкового кредиту певних сум податку на додану вартість, у штрафних санкціях, що підлягають застосуванню до Замовника, або в іншій формі, умови виконання визначених Договором грошових зобов’язань Замовника вважатимуться зміненими з дати оформлення Документів за наслідками перевірки наступним чином:

–грошові зобов’язання в сумі, що відповідає розміру негативних фінансових наслідків, що виникли для Замовника, підлягають виконанню протягом 20 календарних днів з моменту завершення оскарження Документів за наслідками перевірки (надалі – «Момент завершення оскарження»), якщо пізніший строк виконання грошових зобов’язань не визначений умовами Договору;

–на термін до Моменту завершення оскарження Замовника не несе відповідальності у вигляді неустойки, штрафів, пені, а також інших санкцій / компенсацій, пов’язаних з порушенням строків виконання грошових зобов’язань в сумі, яка відповідає розміру негативних фінансових наслідків, що виникли для Замовника.

Моментом завершення оскарження є дата Замовником:

–рішення про скасування у повному обсязі Документів за наслідками перевірки, прийнятого державним органом, яким були складені Документи за наслідками перевірки, або іншим уповноваженим державним органом; або

–судового рішення, що набуло законної сили, про скасування у повному обсязі Документів за наслідками перевірки, за умови, що таке судове рішення не скасовано судом вищої інстанції та не оскаржується сторонами спору, в межах якого було винесено судове рішення (у випадку оскарження судового рішення про скасування Документів за наслідками перевірки, Момент завершення оскарження вважається таким, що не настав до отримання Замовником судового рішення, що набуло законної сили, про скасування Документів за наслідками перевірки у повному обсязі за підсумками оскарження).

Замовник зобов’язується у письмовій формі повідомити Виконавця про настання Моменту завершення оскарження протягом 10 днів з моменту отримання документів, з якими пов’язане його настання.

3.3. Замовник зобов'язаний:

3.3.1. Нести відповідальність за достовірність та повноту фінансової звітності, іншої фінансової інформації та документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки.

3.3.2. У строки погоджені Сторонами, у межах терміну перевірки, зазначеному у п. 5.1,

відповідно до запитів Виконавця, надати останньому інформацію та документи, зазначені в п. 3.2.2.

3.3.3. Надати Виконавцю, у межах терміну перевірки, можливість перевіряти наявність основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, будь-яких інших активів (незалежно від місць їх фактичного знаходження) і зобов'язань, в тому числі шляхом проведення вибіркових інвентаризацій.

3.3.4. Відповідно до запитів Виконавця надавати останньому в усній чи письмовій формі (на розсуд Виконавця) пояснення, відповіді, що стосуються предмету аудиторської перевірки, в тому числі, письмові запевнення управлінського персоналу та письмові підтвердження управлінського персоналу.

3.3.5. Сприяти та допомагати Виконавцю у надсиланні письмових запитів до дебіторів і кредиторів Замовника та у отриманні від них зовнішніх підтверджень з метою перевірки достовірності інформації про взаєморозрахунки Замовника з його контрагентами.

3.3.6. Забезпечити Виконавцю необхідні нормальні умови для роботи на весь час проведення аудиторської перевірки, не здійснювати тиск на співробітників Виконавця під час проведення перевірки, не висувати вимог щодо характеру та обсягу аудиторських процедур, форми, змісту, термінології Звіту незалежного аудитора.

3.3.7. Своєчасно та належним чином реагувати на виявлені під час аудиторської перевірки недоліки та помилки у веденні бухгалтерського обліку, недоліки внутрішнього контролю, недоліки та помилки при складанні фінансової звітності шляхом внесення змін у фінансові звіти в строк до початку завершального етапу аудиту згідно з Графіком аудиторської перевірки (Додаток 1).

3.4. Замовник має право:

3.4.1. Отримувати від Виконавця інформацію, листи, письмові звіти та Звіт незалежного аудитора, в порядку та на умовах, передбачених Договором.

3.4.2. Вимагати від Виконавця належного виконання зобов'язань за Договором.

4. ЦІНА ДОГОВОРУ (РОЗМІР І УМОВИ ОПЛАТИ)

4.1. Розмір винагороди за проведення аудиту визначається з врахуванням часу, який необхідний для якісного виконання аудиту, належного рівня навичок, знань, професійної кваліфікації та ступеню відповідальності аудитора. Розмір винагороди за аудиторську перевірку, що проводиться згідно п. 1.1 Договору, буде визначатися як сума добутків трудомісткості аудиторської перевірки в розрізі категорій персоналу Виконавця та вартості однієї людино-години роботи відповідної категорії персоналу Виконавця.

4.2. Розмір винагороди за Договором, обрахований відповідно до основи для встановлення винагороди, представленої у п. 4.1 Договору, становить на дату набуття ним чинності всього **350000 грн. (триста п'ятдесят тисяч гривень 00 копійок) без ПДВ.**

4.3. Зазначений у п. 4.2 Договору розмір винагороди не підлягає уточненню (збільшенню).

4.4. Оплата за Договором здійснюється Замовником на поточний банківський рахунок Виконавця, зазначеної у п 4.2., протягом 60 (шістдесят) календарних днів з дати підписання Акта приймання-передачі результатів аудиту сторонами.

4.5. У випадку дострокового припинення Договору внаслідок односторонньої відмови Виконавця (п. 3.2.6 Договору) розмір винагороди Виконавця за Договором визначатиметься виходячи з часу, фактично відпрацьованого персоналом Виконавця до моменту припинення Договору. У випадку перевищення суми здійснених платежів над сумою фактично обрахованої винагороди Виконавець зобов'язаний повернути цю різницю на поточний банківський рахунок Замовника впродовж 5 (п'яти) календарних днів з дати припинення Договору.

5. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З АУДИТУ ТА ПРИЙМАННЯ-ПЕРЕДАЧІ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ

5.1. Термін аудиторської перевірки за Договором – **з 01 березня 2024 р. до 30 квітня 2024р.**

Кінцевий термін аудиторської перевірки за Договором є датою, на яку Виконавець має завершити всі аудиторські процедури та, відповідно, отримати достатні та прийнятні докази, на яких буде ґрунтуватися думка аудитора щодо фінансової звітності.

5.2. Виконавець на підставі МСА самостійно визначає характер, час та обсяг аудиторських процедур з метою отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів. Етапи аудиторської перевірки, кількісний склад групи з виконання завдання з аудиту погоджується Сторонами та зазначається у Графіку аудиторської перевірки (Додаток 1), який є невід'ємною частиною Договору.

5.3. Аудиторська перевірка буде виконана Виконавцем згідно з вимогами МСА, положеннями Договору та відповідно до Графіку аудиторської перевірки (Додаток 1).

5.4. До підготовки проекту Звіту незалежного аудитора Виконавець повинен оцінити достатність та прийнятність отриманих аудиторських доказів. У випадку їх недостатності та відмови Замовника збільшити обсяг аудиторської перевірки, що є ознакою обмеження обсягу роботи аудитора, Виконавець має право модифікувати Звіт незалежного аудитора згідно з МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора».

Наприкінці аудиту за результатами узагальнення результатів аудиторської перевірки Виконавець повинен підготувати проект Звіту незалежного аудитора згідно з п.2.3 Договору та надати цей проект Замовнику не пізніше 5 (п'яти) календарних днів до настання кінцевої дати, зазначеної у п. 5.1 Договору. Надання проекту Звіту незалежного аудитора Замовнику може супроводжуватися листом Виконавця. На письмову вимогу Замовника, яку Виконавець має отримати не пізніше 3 (трьох) календарних днів до настання дати, зазначеної у п. 5.1 Договору, може бути проведено спільне обговорення проекту Звіту незалежного аудитора з метою отримання більш чіткого розуміння його змісту управлінським персоналом Замовника.

5.5. Виконавець повинен впродовж 5 (п'яти) календарних днів з дати передачі Замовнику проекту Звіту незалежного аудитора підготувати остаточний варіант Звіту незалежного аудитора. Відсутність чи наявність зауважень Замовника щодо змісту Звіту незалежного аудитора не є підставою для затримки підготовки остаточного варіанту Звіту незалежного аудитора. При підготовці остаточного варіанту Звіту незалежного аудитора Виконавець може, проте не зобов'язаний, врахувати зауваження Замовника щодо поліпшення зрозумілості формулювань у Звіті незалежного аудитора, але це не стосується можливої незгоди управлінського персоналу Замовника з думкою аудитора щодо фінансової звітності.

5.6. На кінцеву дату, зазначену у п. 5.1 Договору, Виконавець складає та надає (направляє) Замовнику підписаний остаточний варіант Звіту незалежного аудитора щодо фінансової звітності за 2023 р. в 2 (двох) примірниках та Акт приймання-передачі результатів аудиту в 2 (двох) примірниках. Виконавець має право на власний розсуд, проте не зобов'язаний, долучити до вказаних вище в цьому пункті Договору документів листи, письмові звіти, що надавалися протягом аудиторської перевірки. Виконавець зобов'язаний додати Замовнику додатковий звіт, що стосується результатів аудиту.

5.7. Замовник зобов'язаний впродовж 5 (п'яти) календарних днів з дати передачі йому Звіту незалежного аудитора та Акта приймання-передачі результатів аудиту повернути Виконавцю Акт приймання-передачі результатів аудиту. Незгода управлінського персоналу Замовника з думкою аудитора щодо фінансової звітності не є підставою для відмови від підписання відповідною повноважною особою Замовника Акта приймання-передачі результатів аудиту. Послуги з аудиту вважаються прийнятими тільки після підписання Акта приймання-передачі результатів аудиту двома Сторонами. Акт приймання-передачі результатів аудиту, підписаний тільки однією зі Сторін, не може вважатися належним підтвердженням надання Послуг по даному Договору та не може бути підставою для проведення розрахунків по даному Договору.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

6.1. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором Замовник та Виконавець несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства України та умов Договору.

6.2. Відповідальність Виконавця:

6.2.1. Виконавець несе відповідальність за неналежне виконання своїх професійних обов'язків у зв'язку з прийняттям та виконанням завдання з аудиту, що є предметом Договору.

6.2.2. Розмір майнової відповідальності Виконавця перед Замовником у зв'язку із неналежним виконанням ним зобов'язань за Договором не може перевищувати фактично завданих Замовнику збитків з вини Виконавця.

6.2.3. Виконавець не несе відповідальності щодо правильності обчислення, своєчасності та/або повноти сплати Замовником податків та інших обов'язкових платежів.

6.2.4. У випадку затримки завершення аудиторської перевірки (проти терміну перевірки, зазначеного у п. 5.1 Договору) безпосередньо та виключно з вини Виконавця, останній зобов'язаний сплатити Замовнику пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми фактично отриманих платежів за Договором за кожний день затримки завершення аудиторської перевірки.

6.3. Відповідальність Замовника:

6.3.1. Додатково до відповідальності управлінського персоналу Замовника, за цим Договором, Замовник несе відповідальність за:

- повноту і достовірність бухгалтерських та всіх інших документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки;
- вибір та застосування відповідних облікових політик;

- здійснення обґрунтованих облікових оцінок.

6.3.2. Замовник несе відповідальність за несвоєчасність виплати Виконавцю винагороди, передбаченої розділом 4 Договору, і в разі прострочення платежів сплачує Виконавцеві пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від простроченої суми за кожний день прострочення.

6.4. Сторони несуть майнову відповідальність одна перед одною за порушення умов конфіденційності щодо інформації, отриманої під час здійснення аудиторської перевірки за Договором, у розмірі фактично завданих збитків внаслідок порушення умов конфіденційності.

6.5. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором винна Сторона зобов'язана компенсувати іншій Стороні збитки, зумовлені невиконанням або неналежним виконанням своїх зобов'язань за Договором. Компенсація збитків не звільняє винну Сторону від виконання нею своїх зобов'язань за Договором.

6.6 Якщо спори та розбіжності, що виникли в зв'язку з цим Договором або щодо його укладання, зміни, порушення, розірвання, недійсності, не будуть врегулювані шляхом переговорів, їх вирішення здійснюється в господарських судах України (відповідно до чинного законодавства України).

Перебіг строку дії цього договору не призводить до припинення викладеної у цьому договорі згоди Сторін щодо порядку розв'язання спорів.

6.7. Термін дії відповідальності сторін за Договором не може перевищувати термін позовної давності, визначених чинним Законодавством.

7. ФОРС-МАЖОР

7.1. При настанні виняткових погодних умов або стихійних явищ природного характеру (землетруси, повені, урагани, торнадо, буреломи, снігові замети, ожеледь, град, руйнування в результаті блискавки, заморозки, замерзання моря, проток, портів перевалів, пожежі, посухи, просідання або зсув ґрунту тощо), лих техногенного та антропогенного походження (аварії, вибухи, пожежі, хімічне або радіаційне забруднення територій тощо), обставин соціального, політичного та міжнародного походження (загроза війни, збройний конфлікт або серйозна загроза такого конфлікту , ворожі атаки, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, обурення, акти тероризму, диверсії, піратство, заворушення, вторгнення, революції, повстання, обмеження комендантської години, карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, експропріації, примусові вилучення, захоплення підприємств, реквізиції, громадські демонстрації або хвилювання, протиправні дії третіх осіб, тривалі перерви в роботі транспорту епідемії, страйки, бойкоти, блокади, ембарго, закриття морських проток, заборони (обмеження) експорту/імпорту, інші, в т.ч. міжнародні санкції, рішення, акти або дії органів державної влади або місцевого самоврядування тощо), які є надзвичайними, непередбачуваними, невідворотними і непереборними обставинами, наслідком яких є неможливість протягом певного часу частково або в повній мірі виконання зобов'язань за цим договором, Сторони звільняються від відповідальності за невиконання тих своїх зобов'язань, виконання яких стало неможливим внаслідок дії форс-мажорних обставин (за винятком зобов'язань, термін виконання яких настав до дати виникнення таких обставин), відповідно до часу дії форс-мажорних обставин, при цьому, термін виконання всіх зобов'язань за цим Договором збільшується пропорційно часу, протягом якого будуть діяти такі обставини. Після припинення дії форс-мажорних обставин, всі перенесені зобов'язання підлягають виконанню в порядку, передбаченому цим Договором з урахуванням пропорційності продовження терміну їх виконання на період дії форс-мажорних обставин.

7.2. Сторона, для якої наступили форс-мажорні обставини, зобов'язана без необґрунтованих затримок повідомити у письмовій формі іншу Сторону про їх настання або припинення. Факти, викладені в повідомленні про настання форс-мажорних обставин, підлягають підтвердженню Торгово-промисловою палатою України, сертифікат якої, після його отримання, але не пізніше 20 календарного дня з дати повідомлення про настання форс-мажорних обставин, також направляється Стороною, для якої наступили форс-мажорні обставини, іншій Стороні.

7.3. Настання форс-мажорних обставин не є підставою для невиконання Сторонами зобов'язань, строк виконання яких настав до дати виникнення таких обставин, а також для звільнення Сторін від відповідальності за таке невиконання.

7.4. У разі якщо форс-мажорні обставини тривають більше шістдесяти календарних днів, Сторони можуть виступити з ініціативою про розірвання цього Договору.

7.5. У разі, якщо Сторона виступила з ініціативою про розірвання цього Договору з підстав, викладених у цьому розділі цього Договору, протилежна Сторона зобов'язана протягом 3-х календарних днів з дати її повідомлення про ініціювання розірвання цього Договору повернути грошові кошти, отримані нею в якості авансу або попередньої оплати за виконання зобов'язань, фактично невиконаних на дату ініціювання розірвання цього Договору. У разі порушення терміну повернення зазначених грошових коштів з винної Сторони може бути стягнено пеню в розмірі 0,04% від суми несвоєчасно перерахованих грошових коштів за кожен день прострочення, але не більше подвійної облікової ставки НБУ, що діяла у відповідному періоді.

7.6. У разі, якщо цей Договір або зміни (додатки/специфікації, додаткові угоди) до цього Договору були підписані Сторонами в період дії обставин, які підпадають під визначення форс-мажору, і при внесенні змін до цього Договору Сторони не виступили з ініціативою про скорочення або припинення покладених на себе зобов'язань, це значить, що Сторони розуміють і приймають всі ризики, пов'язані з виникненням таких обставин, і не мають права в подальшому посилатися на них, як на підставу для звільнення від відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань.

8. ОСОБЛИВІ УМОВИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ

8.1. Виконавець під час прийняття та виконання завдання з аудиту повинен забезпечити дотримання вимог незалежності та фундаментальних принципів етики щодо персоналу, включеного до групи з виконання завдання з аудиту, а також щодо незалежності Виконавця в цілому.

8.2. Замовник і Виконавець зобов'язуються забезпечити конфіденційність при виконанні зобов'язань за Договором, не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію, що стали відомі кожній із Сторін у зв'язку з виконанням Договору, не використовувати отриману інформацію для будь-яких цілей без попередньої письмової згоди іншої Сторони, утримуватись від дій, які можуть спричинити збитки та зіпсувати ділову репутацію кожної із Сторін.

8.3. Документи, передані Замовником Виконавцю для проведення аудиту, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди Замовника, крім випадків, передбачених чинним законодавством України та рішеннями Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (надалі – «ОСНАД») та/або Ради Аудиторської палати України (надалі – «РАПУ»).

8.4. Зобов'язання стосовно конфіденційності і невикористання не поширюються на загальновідому інформацію, а також на відповідні державні органи, яким така інформація повинна бути надана відповідно до чинного законодавства України або рішень ОСНАД та/або РАПУ.

8.5. Сторони підтверджують, що фактичний об'єм персональних даних, що передаються між сторонами цього договору, відповідає цілям обробки та іншим обмеженням, визначеним Згодою на обробку персональних даних, яка отримана стороною, що передає персональні данні від фізичної особи, яка є їх власником.

8.6. Сторона договору, що передала персональні данні зобов'язана в міру отримання інформації про зміну переданих іншій Стороні персональних даних інформувати про це Сторону, що їх отримала протягом 7 календарних днів з дати отримання інформації про зміну персональних даних.

8.7. Сторона договору, що отримала персональні данні, зобов'язана забезпечити їх захист від незаконної обробки та незаконного доступу до них відповідно до вимог ст. 24 Закону України «Про захист персональних даних» та інших вимог, передбачених чинним законодавством України.

9. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

9.1. Строк дії договору розпочинається з дати його підписання та закінчується **31.12.2024 р.**

9.2. Закінчення строку дії Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії Договору.

9.3. За наявності встановлених МСА виняткових обставин, які ставлять під сумнів спроможність аудитора продовжувати виконання завдання з аудиту відповідно до вимог МСА та з дотриманням етичних вимог, аудитор має право в односторонньому порядку відмовитись від Договору в цілому шляхом передачі Замовникові не пізніше ніж за 5 (п'ять) календарних днів до дати запланованого розірвання (припинення зобов'язань Сторін) відповідного письмового повідомлення, в якому робиться посилання на цей пункт Договору, відповідний параграф відповідного МСА та на п.1 та п.3 ст. 651 Цивільного Кодексу України № 435-IV від 16.01.2003 р. Погодження Сторонами редакції цього пункту шляхом підписання Договору розглядається ними як

згода кожної із них (у розумінні ст. 188 Господарського Кодексу України № 436-IV від 16.01.2003 р.) на розірвання Виконавцем договору в порядку, який викладений в цьому пункті.

9.4. Невиконання або неналежне виконання Замовником будь-якого із зобов'язань, передбачених будь-яким параграфом Договору, надає Виконавцю право призупинити виконання своїх зобов'язань за Договором на час до моменту припинення з боку Замовника невиконання (або неналежного виконання) і усунення Замовником наслідків такого невиконання (або неналежного виконання). В цьому випадку Виконавець звільняється від відповідальності за дотримання встановленого п. 5.1 Договору терміну перевірки, а сам термін перевірки та закінчення строку дії Договору (п. 9.1 Договору) можуть бути змінені (подовжені) додатковою угодою Сторін (з урахуванням фактичної тривалості затримки виконання Замовником своїх зобов'язань).

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Якщо інше прямо не передбачено Договором або чинним законодавством України, зміни у Договір можуть бути внесені тільки за домовленістю Сторін, які оформлюються додатковою угодою (додатковими угодами) до Договору. Зміни у Договір набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, Договорі або у чинному законодавстві України.

10.2. Додаткові угоди та додатки до Договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані повноважними представниками Сторін та скріплені відбитками печаток Сторін.

10.3. Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у двох примірниках, кожен з яких має силу оригіналу. Кожен примірник Договору викладений на 12 (дванадцяти) аркушах (з врахуванням Додатку 1) – по одному примірнику для кожної із Сторін.

10.4. Сторони підтверджують, що в будь-якому разі за рішенням і вимогою Виконавця (обумовлених, серед іншого, прийняттям Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України та іншими органами державної влади/управління України або органами місцевого самоврядування законів, декретів, рішень, постанов та іншого, внесення змін до МСА, прийняття ОСНАД та/або РАПУ відповідних рішень, що прямо або побічно стосуються тих чи інших положень Договору), вони негайно зустрінуться для того, щоб внести відповідні зміни (доповнення) до Договору або ухвалити рішення щодо припинення Договору (розірвання Договору в **цілому).**

10.5. З метою оптимізації документообігу між Сторонами, Сторони домовилися, що мають право оформляти/підписувати документи, що стосуються встановлення та виконання умов договірних відносин, пов'язаних із Договором, у т.ч., але не виключно: додаткові угоди, специфікації, додатки, рахунки, акти приймання-передачі, сертифікати, повідомлення (далі – «Документи») в електронному вигляді, як електронні документи у розумінні Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг». Сторони домовилися, що підписання Документів в електронному вигляді відбуватиметься уповноваженими особами Сторін з використанням кваліфікованих або удосконалених електронних підписів, що базуються на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа (далі – «КЕП/УЕП») у погодженій Сторонами системі електронного обміну документами (далі – «EDI»).

10.6. Сторони домовилися, що КЕП/УЕП не засвідчується електронною (кваліфікованою/удосконаленою) печаткою.

10.7. Сторони домовилися про обмін електронними Документами за допомогою EDI. Документ, підписаний уповноваженим представником однієї Сторони та надісланий іншій Стороні за допомогою EDI, повинен бути повернений після підписання уповноваженим представником іншої Сторони у тій самій EDI. Документи, передані за допомогою EDI та підписані КЕП/УЕП уповноважених осіб Сторін, мають повну юридичну силу, породжують права та обов'язки для Сторін, та можуть бути подані до суду, як належні докази. Усі Документи, підписані КЕП/УЕП уповноважених осіб, які передаються за допомогою EDI, визнаються рівнозначними Документам на паперовому носії, підписаними такими уповноваженими особами власноручно. Підтвердження руху Документів у функціоналі EDI (підтвердження відправлення, отримання, доставки, прочитання тощо) вважається легітимним та, у т.ч. визнається підтвердженням факту приймання-передачі таких Документів уповноваженими особами Сторін та не вимагає додаткового доказування.

10.8. Сторони погоджуються, що засоби криптографічного захисту інформації, що реалізують шифрування та накладення КЕП/УЕП, та використовуються в EDI для підписання Документів, достатні для забезпечення конфіденційності інформаційної взаємодії Сторін, захисту від несанкціонованого доступу та безпеки обробки інформації, а також для підтвердження того, що:

- Документ надходить від уповноваженого представника Сторони, яка його передала;
- Документ не зазнав змін під час інформаційної взаємодії Сторін (підтвердження цілісності та оригінальності Документа).

10.9. З метою забезпечення безпеки обробки та конфіденційності інформації Сторони зобов'язуються:

- не допускати появи в комп'ютерному середовищі, де функціонує EDI, комп'ютерних вірусів та програм, спрямованих на його руйнування;
- не використовувати для підписання Документів скомпрометовані та/або неактуальні сертифікати/ключі.

10.10. Датою Документів, підписаних Сторонами КЕП/УЕП вважається дата, зазначена у таких Документах. Умови, що передбачені Документами застосовуються з такої дати Документів (якщо в Документах не буде зазначено інше). Дата фактичного підписання документа КЕП/УЕП не є датою Документів.

10.11. Сторони самостійно відповідають за достовірність накладеного КЕП/УЕП.

10.12. Сторони мають право будь-якої миті призупинити оформлення/підписання Документів за допомогою КЕП/УЕП та повернутися до їх оформлення/підписання у паперовій формі.

11. ЗАПЕВНЕННЯ, ГАРАНТІЇ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОРІН СТОСОВНО МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО СПІВПРАЦІ З СУБ'ЄКТАМИ, ПОВ'ЯЗАНИМИ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ КРИМІНАЛЬНИХ ДОХОДІВ / ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ

11.1. Сторони цим затверджують та гарантують одна одній, що (як на момент підписання Сторонами цього Договору, так і на майбутнє):

(а) на Сторону не поширюється дія санкцій Ради безпеки ООН, Відділу контролю за іноземними активами Державного казначейства США, Департаменту торгівлі Бюро промисловості та безпеки США, Державного департаменту США, Європейського Союзу, України, Великобританії або іншої країни чи організації, рішення та акти яких є юридично обов'язковими для Сторони (далі – «Санкції»); та

(б) Сторона не співпрацює (напряму або через посередників) і не пов'язана відносинами контролю з особами, на яких поширюється дія Санкцій (блокування активів), якщо така співпраця/контроль створює ризик порушення Стороною/поширення на Сторону дії застосовуваних обмежень та/або включення Сторони до санкційних списків та/або застосування інших заходів;

(в) Сторона здійснює свою господарську діяльність із дотриманням вимог Антикорупційного законодавства.

11.2. У разі порушення Стороною запевнень і гарантій, зазначених в цьому розділі Договору, така Сторона зобов'язується відшкодувати іншій Стороні всі збитки, завдані таким порушенням.

11.3. У разі накладення Санкцій на одну зі сторін або співпраці Сторони з особою, на яку накладено Санкції, така Сторона зобов'язується негайно повідомити про це іншу Сторону, а також відшкодувати останній всі збитки, завдані їй через або в зв'язку з накладенням Санкцій або співпрацею з особою, на яку накладено Санкції.

11.4. Кожна із Сторін має право в односторонньому порядку призупинити виконання зобов'язань за цим Договором або припинити дію цього Договору шляхом письмового повідомлення про це іншій Стороні в разі наявності розумних підстав вважати, що відбулося або відбудеться порушення будь-якого з вищезазначених в цьому розділі Договору запевнень і гарантій. При цьому Сторона, яка обґрунтовано скористалася цим правом, звільняється від будь-якої відповідальності або обов'язку по відшкодуванню штрафних санкцій за Договором у зв'язку з невиконанням нею договірних зобов'язань і будь-якого роду витрат, збитків, понесених іншою Стороною (прямо чи опосередковано), в результаті такого призупинення / припинення дії Договору.

Додаток Ж
ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРТОРГТРАНССЕРВІС» ЗА 2023 РІК

Звіт з аудиту фінансової звітності

Думка

Товариством з обмеженою відповідальністю "Аудиторська фірма «Олеся» проведено аудит фінансової звітності ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРТОРГТРАНССЕРВІС» (надалі – Товариство), що складається з Балансу «Звіту про фінансовий стан) (форма 1) на 31.12.2023 року, Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма 2) на 31.12.2023 року, Звіту про рух грошових коштів за 2023 рік, Звіту про власний капітал, приміток до річної фінансової звітності.

На нашу думку, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРТОРГТРАНССЕРВІС» на 31.12.2023 року, його фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРТОРГТРАНССЕРВІС» згідно Кодексом етики професійних бухгалтерів Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та виконали інші обов'язки з етики відповідно до Кодексу РМСЕБ.

Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту – це питання, що, на наше професійне судження, були значущими під час нашого аудиту фінансової звітності за поточний період. Ці питання розглядалися в контексті нашого аудиту фінансової звітності в цілому та при формуванні думки щодо неї, при цьому ми не висловлюємо окремої думки з цих питань.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваження, за фінансову звітність

Управлінський персонал Товариства несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовано, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Товариство чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Товариства.

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, якщо воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту.

Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;

- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю;

- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;

- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які поставили б під значний сумнів можливість Товариств продовжити безперервну діяльність. Якщо ми доходимо висновку щодо існування суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в своєму звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші докази ґрунтуються на доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Втім майбутні події або умови можуть примусити підприємство припинити свою діяльність на безперервній основі.

- оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності виключно з розкриттям інформації, а також те, чи показує фінансова звітність операції та події, що покладені в основу її складання, так, щоб досягти достовірного відображення.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, інформацію про запланований обсяг і час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки системи внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Ми також надаємо тим, кого наділено найвищими повноваження, твердження, що ми виконали відповідні етичні вимоги щодо незалежності, та повідомляємо їм про всі стосунки й інші питання, які могли б обґрунтовано вважатися такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовно, щодо відповідних застережних заходів.

З переліку всіх питань, інформація щодо яких надавалася тим, кого наділено найвищими повноваженнями, ми визначили ті, що мали найбільше значення під час аудиту фінансової звітності поточного періоду, тобто ті, які є ключовими питаннями аудиту. Ми описуємо ці питання в своєму звіті аудитора крім випадків, якщо законодавчим або регулятивним актом заборонено публічне розкриття такого питання, або якщо за вкрай виняткових обставин ми вважаємо, що таке питання не слід висловлювати в нашому звіті, оскільки негативні наслідки такого висвітлення можуть очікувано переважати його корисність для інтересів громадськості.

Ключовий партнер з аудиту
ТОВ «Аудиторська фірма «Олеся» **Чередниченко Г.В.**

Дата складання аудиторського висновку: 28.04.2024року
м. Київ

Додаток 3

до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1,
"Загальні вимоги до фінансової звітності"

		Коди		
	Дата (рік, місяць, число)	2025	01	01
Підприємство ТОВ "Укрторгтранссервіс"		32253146		
за ЄДРПОУ				
Територія м. Київ	за КОАТУУ	000126710		
Форма власності приватна	за КФВ	10		
Організаційно-правова форма господарювання	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	за КВЕД	24.33		
Середня кількість працівників, осіб		40		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				
Адреса: 04119, місто Київ, вул. Сім'ї Хохлових, будинок 8				

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.

Форма N 1 **1801001**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Необоротні активи Нематеріальні активи:	1000	10	8
первісна вартість	1001	134	134
Накопичена амортизація	1002	(124)	(126)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	103	1532
Основні засоби:	1010	12858	14636
первісна вартість	1011	16455	19270
знос	1012	(3597)	(4634)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	159	150
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**13130**	**16327**
II. Оборотні активи Запаси	1100	2536	3052
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2620	5422
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	3	2
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5659	25465
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти:	1165	230	726
Витрати майбутніх періодів	1170		17
Інші оборотні активи	1190	320	1060
Усього за розділом II	**1195**	**13007**	**38295**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**26137**	**54639**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6437	6437
Капітал в дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	98	4153
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	**6535**	**10590**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	14220	42612
Інші довгострокові зобов'язання	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**	**14220**	**42612**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	3922	230
розрахунками з бюджетом	1620	198	254
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	354	246
розрахунками з оплати праці	1630	856	550
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов’язання	1690	52	157
Усього за розділом III	**1695**	**5382**	**1437**
IV. Зобов’язання пов’язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**
Баланс	**640**	**26137**	**54639**

Керівник _____ _Герасименко М.А._
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _Герасименко М.А.__
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток И

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2025	01	01
Підприємство _ТОВ “Укрторгтранссервіс”_____ за ЄДРПОУ	32253146		
(найменування)			

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2024 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	84751	58438
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(70065)	(48784)
Валовий: прибуток	2090	14685	9654
збиток	2095	( )	( )
Інші операційні доходи	2120	43050	1418
Адміністративні витрати	2130	(3326)	(1954)
Витрати на збут	2150	(2609)	(1830)
Інші операційні витрати	2180	(43080)	(4619)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	8720	2669
збиток	2195	( )	( )
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	2	20
Інші доходи	2240	177	165
Фінансові витрати	2250	(3928)	(2038)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(180)	(100)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4791	716
збиток	2295	( )	( )
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(736)	(370)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4055	346
збиток	2355	( )	( )

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	4055	346
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**4055**	**346**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	75670	52821
Витрати на оплату праці	2505	6900	4431
Відрахування на соціальні заходи	2510	2563	1611
Амортизація	2515	1213	1072
Інші операційні витрати	2520	43080	4619
Разом	**2550**	**129428**	**64554**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник _____ Герасименко М.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ Герасименко М.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток Й

до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1,
"Загальні вимоги до фінансової звітності"

		Коди		
	Дата (рік, місяць, число)	2026	01	01
Підприємство ТОВ "Укрторгтранссервіс" за ЄДРПОУ		32253146		
Територія м. Київ	за КОАТУУ	000126710		
Форма власності приватна	за КФВ	10		
Організаційно-правова форма господарювання	за КОПФ	240		
Вид економічної діяльності	за КВЕД	24.33		
Середня кількість працівників, осіб		40		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				

Адреса: 04119, місто Київ, вул. Сім'ї Хохлових, будинок 8

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2025 р.

Форма N 1 — Код: **1801001**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Необоротні активи Нематеріальні активи:	1000	8	7
первісна вартість	1001	134	138
Накопичена амортизація	1002	(126)	(131)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1532	2566
Основні засоби:	1010	14636	19439
первісна вартість	1011	19270	25523
знос	1012	(4634)	(6084)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	150	8049
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**16327**	**30061**
II. Оборотні активи Запаси	1100	3052	5054
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5422	9012
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	2	7
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	25465	29480
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти:	1165	726	426
Витрати майбутніх періодів	1170	17	16
Інші оборотні активи	1190	1060	4890
Усього за розділом II	**1195**	**38295**	**51629**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**54639**	**81706**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	**2**	**3**	**4**
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6437	6437
Капітал в дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4153	5713
Неоплачений капітал	1425	(-)	
Вилучений капітал	1430	(-)	
Усього за розділом I	**1495**	**10590**	**12150**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	42612	66898
Інші довгострокові зобов'язання	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**	**42612**	**66898**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600		1092
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	
товари, роботи, послуги	1615	230	357
розрахунками з бюджетом	1620	254	153
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	246	263
розрахунками з оплати праці	1630	550	664
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов’язання	1690	157	129
Усього за розділом III	**1695**	**1437**	**2658**
IV. Зобов’язання пов’язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	**0**	**0**
Баланс	**640**	**54639**	**81706**

Керівник _____ Герасименко М.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ Герасименко М.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток К

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2026	01	01
Підприємство _ТОВ “Укрторгтранссервіс”_____ за ЄДРПОУ	32253146		
(найменування)			

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2025 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	121992	84751
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(83036)	(70065)
Валовий: прибуток	2090	38956	14685
збиток	2095	( )	( )
Інші операційні доходи	2120	4603	43050
Адміністративні витрати	2130	(3679)	(3326)
Витрати на збут	2150	(2881)	(2609)
Інші операційні витрати	2180	(31018)	(43080)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5981	8720
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	1	2
Інші доходи	2240	83	177
Фінансові витрати	2250	(3845)	(3928)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(50)	(180)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2170	4791
збиток	2295	( )	( )
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(610)	(736)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1560	4055
збиток	2355	( )	( )

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	1560	4055
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**1560**	**4055**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	74422	75670
Витрати на оплату праці	2505	9354	6900
Відрахування на соціальні заходи	2510	3498	2563
Амортизація	2515	1455	1213
Інші операційні витрати	2520	31885	43080
Разом	**2550**	**120614**	**129428**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник _____ _Герасименко М.А._
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _Герасименко М.А._
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секція 1. Удосконалення бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану та повоєнного розвитку економіки.

Pidoprigora O.V., Master of
correspondence studies gr. OAm -24.31
National Academy of Statistics, Accounting and Auditing (Kyiv)

Scientific supervisor: Novichenko L.S., Ph.D.,
Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting,
Auditing and Taxation National Academy of Statistics, Accounting and Auditing
(Kyiv)

PROBLEM ISSUES OF ACCOUNTING OF RESERVE CAPITAL OF AN ENTERPRISE

The economic conditions of the functioning of business entities are characterized by the dynamics of changes, the formation and impact of risks on the final results of activity and financial indicators of liquidity and solvency. Building stable and effective economic relations with partners, stakeholders and investors in modern business conditions directly depends on the formation of an effective system of insurance against unforeseen situations, risks and the impact of external economic factors. One of such instruments is the enterprise's reserve capital, which forms the basic foundations for the stable development of the enterprise by increasing its resistance to the negative impact of unforeseen risks of the internal and external economic environment of operation.

At the legislative level, the requirement for the formation of reserve capital is stipulated by the requirements of Article 14 of the Law of Ukraine "On Business Companies", which stipulates that "a reserve (insurance) fund is created in the company in the amount established by the constituent documents, but not less than

25 percent of the authorized (compounded) capital, as well as other funds stipulated by the legislation of Ukraine or the constituent documents of the company. The amount of annual deductions to the reserve (insurance) fund is stipulated by the constituent documents, but cannot be less than 5 percent of the amount of net profit" [1]. Despite the fact that the requirement for the formation of reserve capital is stipulated by legislative requirements, a significant number of enterprises do not create it, which is a negative factor in the activities of domestic enterprises.

The presence of cases of the absence of reserve capital and the reluctance to form it is due to the owners and management personnel's misunderstanding of the importance of reserve capital in asset management, minimizing the negative impact of risks and inflationary processes. It should be noted that the reserve capital of the enterprise is a source of covering the losses of the enterprise, as well as paying dividends on preferred shares in the event of losses based on the results of the reporting period. However, the existing algorithm for forming reserve capital provides only for the deduction of part of the net profit and the formation of reserve capital at its expense. However, given the areas of use of reserve capital, we believe that it should have cash support.

Account 43 "Reserve capital" is used to reflect in the enterprise's accounting system business transactions on the creation, use and distribution of the enterprise's reserve capital. The instructions for applying the Chart of Accounts determine the maintenance of analytical accounting of reserve capital by its types and areas of use.

We support the position of Tymoshyk L.V., Golovko V.I. that "it would be advisable to divide reserve capital by types of accounting of its components on separate sub-accounts of accounting. This would allow the management of the enterprise and external users of financial statements to track the movement of reserve funds in order to analyze the economic activity of the enterprise" [2, p. 196-197].

In addition, it is advisable to make changes at the legislative level in terms of the mandatory formation of reserve capital for enterprises of all forms of ownership and organizational and legal forms. To increase the role of reserve capital in ensuring the continuity of the enterprise's activities, the percentage of cash deductions to

reserve capital should be increased. The formation of reserve capital precisely at the expense of cash and its accumulation on the enterprise's account will allow them to be used in the event of unforeseen events and losses of the enterprise. The implementation of the proposed recommendations will ensure that the economic content corresponds directly to the form of reserve capital in monetary terms, which will contribute to the performance of the preventive function and coverage of the consequences of unforeseen situations.

Список використаних джерел:

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII . URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1576-12.

2. Тимошик Л.В., Головко В.І. Проблеми формування та обліку резервного капіталу підприємства. Інфраструктура ринку. 2021. Випуск 52. С. 195-199